

Opetusministeriön toiminta- ja taloussuunnitelma 2007–2011

Opetusministeriön julkaisuja 2006:1

Opetusministeriön toiminta- ja taloussuunnitelma 2007–2011

Opetusministeriön julkaisuja 2006:1

OPETUSMINISTERIÖ

Undervisningsministeriet

MINISTRY OF EDUCATION

Ministère de l'Éducation

Opetusministeriö / Undervisningsministeriet
Talousyksikkö / Ekonomienheten
Meritullinkatu / Sjötullsgatan 1
PL /PB 29, 00023 Valtioneuvosto / Statsrådet
<http://www.minedu.fi/julkaisut/index.html>

Taitto / Ombrytning: Liisa Heikkilä

ISBN 952-485-072-9 (PDF)
ISSN 1458-8110

Opetusministeriön julkaisuja 2006:1
Undervisningsministeriets publikationer 2006:1

Sisältö

1	Johdanto	4
2	Toimintaympäristön muutokset	5
3	Opetusministeriön toimialan ohjaus	7
	3.1 Opetusministeriön visio, toiminta-ajatus ja strategia 2015	7
	3.2 Ohjausjärjestelmien uudistukset	8
	3.3 Tuottavuusohjelma	9
	3.4 Alue- ja rakennepolitiikka	11
	3.5 Toimitilastrategiat	12
	3.6 Peruspalvelujen rahoitus opetusministeriön hallinnonalalla	13
	3.7 Veikkausvoittovarot	16
	3.8 Poliittikaohjelmat	17
4	Hallinto, kirkollisasiat ja toimialan yhteiset menot	21
	4.1 Opetusministeriö	21
	4.2 Opetushallitus	24
	4.3 Kansainvälinen yhteistyö	25
	4.4 Kansainvälisen henkilövaihdon keskus CIMO	26
	4.5 Kirkollisasiat	27
	4.6 EU-rakennerahastot	27
5	Koulutus- ja tiedepolitiikka	29
	5.1 Yleiset tavoitteet	29
	5.2 Yleissivistävä koulutus	31
	5.3 Ammatillinen koulutus	35
	5.4 Ammatillinen lisäkoulutus ja vapaa sivistystyö	43
	5.5 Ammattikorkeakoulut	50
	5.6 Yliopisto-opetus ja -tutkimus	54
	5.7 Tiede	58
	5.8 Opintotuki	64
6	Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikka	68
	6.1 Taide- ja kulttuuripolitiikka	68
	6.2 Liikuntapolitiikka	78
	6.3 Nuorisotyö ja -politiikka	82

1 Johdanto

Toiminta- ja taloussuunnitelmien perusteista ja tarkoituksesta on säädetty valtion talousarviosta annetun lain (423/1988) 12 §:ssä ja valtion talousarviosta annetun asetuksen 2 luvussa. Ministeriöiden on suunniteltava toimialansa toiminnan vaikuttavuutta ja toiminnallista tuloksellisuutta usean vuoden aikavälillä. Toiminta- ja taloussuunnittelun tarkoituksena on tukea toiminnan ja talouden tuloksellisuutta, antaa perusteita valtiontalouden kehysten ja valtion vuotuisen talousarvion laadinnalle sekä antaa perusteita vaikuttamiselle ministeriöiden toimialoilla, virastojen ja laitosten johtamiselle ja ohjaukselle sekä tulostavoitteiden asettamiselle.

Suunnitelma sisältää menolaskelmat, jotka ovat pohjana valtiontalouden tulevalle kehyspäätökselle. Menolaskelmiin kuuluu *peruslaskelma*, jossa pyritään ennakoimaan voimassa olevasta lainsäädännöstä, talousarviopäätöksistä sekä hallituksen tekemistä päätöksistä, sopimuksista ja muista sitovista kannanotoista johtuvaa menokehitystä. Tulevan kehyspäätöksen pohjaksi esitetään ministeriön *kehyseshdotus*, jossa on edellä mainittujen lisäksi otettu huomioon hallitusohjelmassa mainitut uudistukset sekä ministeriön esittämien muiden kehittämistoimenpiteiden kustannusvaikutukset.

Laskelmat esitetään vuoden 2006 talousarvion kustannustasossa. Peruslaskelmassa on otettu huomioon vuoden 2006 talousarviesitykseen eduskuntakäsittelyssä tehdyt muutokset. Suunnitelmassa ei ole ennakoitu vireillä olevia valtion palkkausjärjestelmän uudistusten kustannusvaikutuksia, vaan ne otetaan erikseen huomioon talousarviesityksessä virastokoh- taisten sopimusten tultua hyväksytyiksi. Tässä vaiheessa ko. lisämäärärahat sisältyvät valtiova- rainministeriön hallinnonalan kehykseen.

Suunnitelman rakenne noudattaa hallinnonalan pääluokan talousarvion uudistusta, mis- tä on juuri valmistunut työryhmän ehdotus.

Menolaskelmien ohella suunnitelma sisältää opetusministeriön linjauksia suunnitelmakau- den keskeisiin toiminnallis-taloudellisiin kysymyksiin. Koulutus- ja tutkimuspolitiikan osal- ta mainitut linjaukset sisältyvät pääosin valtioneuvoston joulukuussa 2003 hyväksymään kou- lutusta ja yliopistoissa harjoitettavaa tutkimusta koskevaan kehittämissuunnitelmaan vuosil- le 2003–2008. Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan osalta vastaavat tavoitteet sisältyvät käsillä olevaan suunnitelmaan.

Opetusministeri ja kulttuuriministeri ovat hyväksyneet suunnitelmaan sisältyvät linjauk- set oman toimialansa osalta. Valtioneuvosto ei ole ottanut kantaa suunnitelmaan.

2 Toimintaympäristön muutokset

Suomen talous on useissa kansainvälisissä vertailuissa todettu varsin kilpailukykyiseksi. Väestön ja varsinkin nuorten koulutustaso on korkea. Myös tutkimukseen ja tuotekehitykseen panostetaan voimakkaasti talouden kasvupotentiaalin turvaamiseksi. Innovaatiojärjestelmä on arvioitu hyväksi. Rakenteellisia ongelmia ovat erityisesti työttömyys ja korkea suhteellinen hintataso. Myös aluerakenteissa tapahtuvat muutokset asettavat Suomelle muutospaineita. Koko Euroopan unionin tasolla tulevien vuosien suurimmat haasteet ovat talouskasvun nopeuttaminen ja työllisyyden kohentaminen.

Kansallisen kilpailukyvyn kannalta keskeisten menestystekijöiden vahvistaminen ja heikkouksien karsiminen on talous- ja työllisyyskehityksen keskeinen osa. Vaikka Suomen talouden tasapaino on kohtuullisen hyvä ja lyhyen ajan näkymät ovat varsin suotuisat, pidemmän aikavälin kehitykseen liittyy useita riskejä. Suomen väestö ikääntyy nopeammin kuin useimmissa muissa EU-maissa ja tästä aiheutuu työmarkkinoille ja julkiseen talouteen jännitteitä. Ikääntyminen on haaste erityisesti julkisen talouden kestäväälle rahoitukselle eläke- ja hyvinvointipalvelujen menopaineen kasvaessa ja työvoiman määrän vähentyessä hidastaen samalla veropohjan ja kansantuotteen kasvua. Haasteita luovat myös globalisaation eteneminen ja nopea tekninen kehitys. Globaali kilpailu ja nopea teknologian kehitys asettavat uudistusvaatimuksia koko innovaatiojärjestelmälle. Globaali toimintaympäristö edellyttää myös arkipäivän toimintaympäristöjen moninaistumista ja uudenlaisten toimintatapojen omaksumisen välttämättömyyttä. Globaalin työnjaon syvenemisen vaikutukset näkyvät kotimaisilla työmarkkinoilla myös perinteisten työvoimavaltaitaisten alojen, erityisesti teollisuuden työllistävyyden vähenemisenä. Uusia työpaikkoja syntyy erityisesti palvelualoille, hoitoalalle ja korkeaa osaamista vaativiin tehtäviin.

Lissabonin strategian Suomen kansallisessa toimenpideohjelmassa vuosille 2005–2008 korostetaan, että Suomen talouspolitiikan keskeinen haaste lähivuosina on turvata hyvinvoinnin kasvu ja julkisen talouden kestävyys toimintaympäristön nopean muutoksen oloissa. Keskeisenä tavoitteena on kehittää hyvinvointiyhteiskuntaa vahvistamalla kasvua, yrittäjyyttä ja työllisyyttä sekä parantamalla peruspalveluja. Tuotanto- ja yritysrakenteen on uudistuttava talouden kilpailukyvyn säilyttämiseksi. Talouspolitiikan ja muun yhteiskuntapolitiikan keskeinen tehtävä on varmistaa, että kilpailukyvyn edellyttämä uudistuminen tapahtuu joustavasti kohottaen väestön hyvinvointia, lisäten työllisyyttä ja sosiaalista koheesiota sekä parantaen ympäristön tilaa.

Opetusministeriön hallinnonala on yhteiskunnallisiin muutoshasteisiin vastaajana keskeisessä asemassa. Lasten ja nuorten kouluhyvinvoinnin parantaminen sekä koko yhteiskunnan koulutusmyönteisyyden vahvistaminen kaikilla koulutuksen osa-alueilla on keskeinen lähtökohta hallinnonalan pyrkimyksissä asetettujen koulutus- ja osaamistavoitteiden saavuttamiseksi. Suomen kansainvälinen menestyminen tulee nojaamaan entistä vahvemmin korkeatasoiseen koulutukseen ja tutkimukseen, luovuuteen ja omaleimaiseen kansalliseen kulttuuriin sekä modernin tieto- ja viestintätekniikan hyödyntämiseen. Lähtökohtana on vahvistaa osaamista, tietoa ja luovuutta edistäviä rakenteita yhteiskunnassa. Yhteiskunnalliset muutokset edellyttävät opetusministeriöltä toimia, jossa huolehditaan osaamistason laaja-alaisesta kohottamisesta ja koulutusjärjestelmän tehokkuudesta. Erilaisten kulttuurien ja toimintatapojen kohtaaminen tulevat osaksi päivittäistä toimintaa edellyttäen koko väestön osaamisen kasvattamista.

Julkisen tutkimus- ja kehitystoiminnan tulee turvata kansallinen osaamis pohja, jonka vaaran talouden kestävä kasvu ja Suomen henkinen ja aineellinen hyvinvointi voivat rakentua. Koulutuksen avulla edistetään sivistystä, ehkäistään syrjäytymistä ja varmistetaan aktiivisen kansalaisuuden valmiuksia. Koulutuksen perusturva on toiminnan keskeinen lähtökohta. Taide, kulttuuriteollisuus ja kulttuuriperintö tulevat muodostamaan entistä vahvemman osan hyvinvointiyhteiskunnan innovaatioperustasta vahvistaen samalla yksilöiden, yhteisöjen ja kansakunnan kehittymisen edellytyksiä ja kykyä hyödyntää voimavarojaan täysipainoisesti. Rikas ja monimuotoinen kulttuuriperintö luovat kehitykselle keskeisen perustan. Luovuuden ja luovan talouden merkitys koko yhteiskunnan hyvinvoinnissa ja menestyksessä korostuu kohdistuen kulttuuritoimialan rinnalla useille muille hallinnonaloille. Kilpailu osaavasta työvoimasta kiristyy ja ammattirakenteet kehittyvät kaikilla aloilla yhä korkeampaa tietotaitoa ja osaamista vaativiksi. Lisäksi on huolehdittava mm. koulutus- ja kulttuuritoimialan alueellisen tarjonnan tasapainosta.

Opetusministeriön on tarkasteltava toimintaansa uudelleen näistä lähtökohdista ja suunnattava toiminnan painopisteitä tarvittaessa uudelleen. Yhteiskunnalliset muutokset edellyttävät ministeriöltä strategisen ohjauksen ja johtamisen painopisteen vahvistamista toiminnassaan sekä ohjausjärjestelmän toimivuutta ja reagointiherkkyttä. Julkisen talouden kestävyys turvaamiseksi ja asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi on toiminnassa keskityttävä ydintehtäviin varmistaen toiminnan korkea laatu ja palvelukyky. Opetusministeriön toiminnan tulee tukea koulutus- ja tutkimusjärjestelmän sekä kulttuuri-, liikunta- ja nuorisotyötä koskevien tavoitteiden saavuttamista. Suunnittelu-, seuranta- sekä arviointijärjestelmiä sekä niihin liittyvän tietopohjan kehittämistä on vahvistettava edelleen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden näkökulmaa korostaen.

3 Opetusministeriön toimialan ohjaus

3.1 Opetusministeriön visio, toiminta-ajatus ja strategia 2015

Visio

Suomi on pohjoismainen hyvinvointiyhteiskunta, jossa koulutus, kulttuuri ja tiede ovat kansalaisten hyvinvoinnin ja Suomen talouden ja sivistyksen keskeiset menestystekijät.

Toiminta-ajatus

Opetusministeriö vastaa osana valtioneuvostoa koulutus-, tiede-, kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan kehittamisestä ja kansainvälisestä yhteistyöstä. Ministeriö edistää sivistystä, luo edellytyksiä osaamiselle, elinikäiselle oppimiselle ja luovuudelle sekä kansalaisten osallistumiselle ja hyvinvoinnille.

Opetusministeriön arvot

Opetusministeriön toimialan arvot ovat tasa-arvo, sivistys, luovuus ja hyvinvointi. Luovuus ja inhimillisyys, tieto ja osaaminen sekä elinikäisen oppimisen periaate ovat sivistyksen perusta. Inhimillinen pääoma on keskeinen sosiaalisen ja taloudellisen hyvinvoinnin tekijä.

Sivistynyt kansakunta luo tietoisesti omaa kansallista identiteettiään ja kykenee toimimaan tavoitteellisesti kansainvälisessä vuorovaikutuksessa. Luovuuden hedelmällisen toteutumisen ehtona on tieteen, taiteen, kulttuurin ja kansalaistoiminnan sisältöjen ja toimintatapojen vapaus. Kansainvälinen kilpailukyky, toimiva talous, hyvä työllisyys ja osallistumismahdollisuudet luovat perustan hyvinvoinnille. Kestävän kehityksen edistäminen perustuu kokonaisvaltaiseen näkemykseen taloudellisesta, sosiaalisesta ja ympäristön huomioon ottavasta kehityksestä.

Hyvinvointiin liittyy yksilöllinen ja yhteisöllinen tekemisen ja kokemisen ilo sekä osaamisen kehittäminen. Henkinen, fyysinen, sosiaalinen ja kulttuurinen hyvinvointi koskee koko väestöä.

Kansalaistoiminta, osallisuus ja osallistuminen antavat yksilöille mahdollisuuksia toteuttaa itseään ja vaikuttaa yhteiskunnan kehitykseen.

Julkiset koulutus- ja kulttuuripalvelut suunnataan tasa-arvoisesti koko väestölle.

Vuonna 2003 laadittu opetusministeriön strategia 2015 linjaa toimintaa ja toteuttaa visiota, toiminta-ajatusta ja arvoja. Vuoden 2006 kuluessa strategia tarkistetaan vastaamaan ministeriön toimintaan kohdistuvia yhteiskunnallisen vaikuttavuuden haasteita.

Opetusministeriön toimialan strategiset avainalueet ovat koulutuksellisen ja kulttuurisen tasa-arvon turvaaminen, sivistyksellinen ja taloudellinen kilpailukyky, väestön henkinen ja fyysinen hyvinvointi, yhteiskunnallinen osallisuus ja osallistuminen sekä toimialan tuloksellisuuden parantaminen.

Julkinen sektori vastaa suomalaisen hyvinvoinnin ja tasa-arvon toteutumisen edellytyksistä. Opetusministeriön vastuulla on luoda edellytykset koulutukselliselle ja kulttuuriselle tasa-arvolle. Koulutuksella ja osaamisella, kulttuurilla, nuorisotyöllä ja liikunnalla on suuri merkitys yksilön kasvun ja kasvatuksen oppimisen, elämänhallinnan, itsensä toteuttamisen ja kehittämisen kannalta. Yhteiskunnan jatkuva muutos korostaa elinikäisen oppimisen ja itsensä kehittämisen haastetta.

Elinvoimainen kansalaisyhteiskunta antaa yksilölle osallisuuden, osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksia. Kansalaistoiminnan edellytysten turvaaminen on keskeinen toimintaa ohjaava tavoite opetusministeriön hallinnonalalla. Myös koulutusjärjestelmällä on merkittävä rooli osallisuuden ja osallistumisen vahvistamisessa.

Luovuus ja innovatiivisuus ovat voimavara yksilölle ja kansakunnalle. Sivistyksen perustana korostuu tieteen, taiteen ja kulttuuriperinnön arvostus. Innovaatiojärjestelmän toimivuus vahvistaa kansakunnan kilpailukykyä globaalissa taloudessa. Tietoyhteiskunnan kehittämistä, tietoyhteiskuntavalmiuksia, tietoverkkojen sisältöjä ja verkkopalveluiden saavutettavuutta edistetään. Suomalaisen kulttuurin kansainvälistä näkyvyyttä edistetään ja samalla vahvistetaan monikulttuurisuutta omassa maassamme.

Toimialan yhteiskunnallista vaikuttavuutta edistetään ja toiminnan tehokkuutta parannetaan. Opetusministeriön toimintaa painotetaan strategiseen suuntaan. Tulosohjauksen ja lainsäädännön laatu taataan.

3.2 Ohjausjärjestelmien uudistukset

Opetusministeriön hallinnonalalla on käynnissä uudistuksia, jotka vaikuttavat ministeriön strategiseen ohjaukseen, toiminnan suunnitteluun, ydintehtävien tarkasteluun ja arvioimiseen.

Strategisen toiminnan vahvistaminen hallinnonalalla edellyttää opetusministeriön toiminnan uudelleen tarkastelua. Strategoiden ja toimintaohjelmien suunnittelu, toteutus ja seuranta muodostavat tärkeän toiminnan välineen, joilla opetusministeriö ohjaa hallinnonalaansa. Parhaillaan käynnissä on huomattava määrä kehittämistoimia. Näitä ovat mm. luovuusstrategiatyö, aluestrategioiden toimeenpano, av-poliittisen strategian toteutus, lapset ja media-ohjelman toimeenpano, tietoyhteiskuntastrategioiden toteutus sekä sektoritutkimusstrategia.

Väestökehitykseen sopeutuminen saattaa edellyttää valtion ohjauksen vahvistamista varsinkin koulutusjärjestelmän eri sektoreilla. Yhteiskunnalliset ja kansainväliset haasteet, ministeriön hallinnonalalla tapahtuvat muutokset sekä ministeriön sisäisen toiminnan kehittäminen edellyttävät ministeriön toiminnan uudelleen tarkastelua.

Opetusministeriön kehittämisryhmä 2006:n tehtävänä on arvioida toimintaympäristön muutosten perusteella millainen ministeriö ja sen toiminta tulevaisuudessa on, ja miten muutoshasteet tulee ottaa huomioon ministeriön tehtävissä, rakenteissa sekä strategisessa ja toi-

minnan ohjauksessa. Päämääränä on sivistyksen, tasa-arvon, luovuuden ja hyvinvoinnin arvoihin perustuen ennakoivasti kehittää ministeriön toimintaa ja varmistaa mielekäs ja toimiva toimintakulttuuri, keventää hallintoa, huolehtia laadunhallinnasta, turvata hyvinvoiva työyhteisö sekä edistää yhteistyötä ja verkostoitumista. Opetusministeriössä kehitetään ydintehtäviin pohjautuvaa toimintaa laadukkaasti, tuottavasti ja tehokkaasti hallinnon vahvaan osaamiseen ja palvelukykyyn nojaten. Samalla varmistetaan opetusministeriön asema kilpailukykyisenä työnantajana.

Tuottavuutta ja rakenteellista kehittämistä koskevat toimet ovat kehittämisen lähtökohtana. Tuottavuusohjelman toimeenpano vaikuttaa sekä koulutus- ja tiedepolitiikan että kulttuuri-, liikunta- ja nuorisotoimen kehittämiseen. Tuottavuusohjelman rinnalla hallinnon alan eri sektoreilla on käynnissä useita toiminnan rakenteisiin ja järjestelmiin liittyviä kehittämistoimia, mm. Noste-ohjelman toteutus, kirjastopalvelujen vahvistamistoimet, tutkintorakenteita koskevat kehittämistoimet, rahoitusjärjestelmä uudistukset sekä tekijänoikeusjärjestelmän kehittäminen. Monipuolinen arviointitoiminta ja laadunvarmistaminen kytkeytyvät olennaiseksi osaksi molempien sektoreiden rakenteiden ja järjestelmien kehittämistä.

Koulutus- ja tiedepolitiikan sekä kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan **ohjaus- ja rahoitusjärjestelmien uudistamistarpeet** vaikuttavat olennaisesti hallinnonalan kehittämiseen ja opetusministeriön toimintaan. Kunta- ja palvelurakenne on uudistumassa aiheuttaen muutoksia sekä opetus- että kulttuuri-, liikunta- ja nuorisotyön rahoitusjärjestelmään. Harkinnanvaraiset valtionavustustehtävät ovat valtionosuusjärjestelmän ohella keskeinen osa opetusministeriön hallinnonalan resurssiohjausta. Näitä tehtäviä kehitetään myös parhaillaan. Lääninhallitusten tulohjausjärjestelmä on uudistumassa. Yliopistojen rahoitusjärjestelmää uudistetaan siten, että siinä otetaan huomioon periaatepäätöksen mukaiset linjaukset julkisen tutkimusjärjestelmän rakenteen kehittämisestä sekä tuottavuuden tehostamista koskevat vaatimukset.

Sähköisen asioinnin ja tietojärjestelmien mahdollisuudet vaikuttavat merkittävästi hallinnonalan ja ministeriön väliseen ohjaussuhteeseen. Erityisesti parhaillaan käynnissä olevat uudistukset korkeakoululaitoksen tietojärjestelmien uudistamiseksi (KOTA ja AMKOTA) vaikuttavat ministeriön ohjaukseen ja käytännön toimintatapoihin. Toimialalla on käynnissä useita sähköisen asioinnin ja tietojärjestelmien kehittämishankkeita sekä virtuaalihankeita, jotka antavat mahdollisuuksia keventää ja joustavoittaa ohjausjärjestelmää.

Hallinnonalalla käynnissä olevat kehittämistoimet heijastuvat opetusministeriön toimintaan ja edellyttävät ministeriöltä strategisen otteen vahvistamista suhteessa hallinnonalaan. Yhteistyön merkitys eri sektoreiden ja niistä vastaavien yksiköiden välillä tulee kasvamaan. Ohjelmaperusteinen ja hanketoiminta sekä niihin liittyvät toiminnan ohjauksen muodot tulevat todennäköisesti ministeriössä edelleen vahvistumaan. Toisaalta sähköisen asioinnin ja tietojärjestelmien tarjoamat mahdollisuudet voivat osaltaan keventää ministeriön toimintaa.

3.3 Tuottavuusohjelma

Ministeriöltä edellytettiin hallituksen linjauksen mukaisesti uudistetut tuottavuusohjelmat ja strategiset henkilöstösuunnitelmat vuosille 2007–2011 siten, että valtionhallinnossa varmistetaan tuloksellinen ja kustannustehokas toiminta. Hallituksen strategia-asiakirjassa todettujen ja tähänastisiin ministeriöiden tuottavuusohjelmiin sisältyvien toimien lisäksi hallitus korostaa ohjeissaan rakenteiden kehittämistä, yleishallinnon, hankintojen ja tukipalveluiden nopeaa tehostamista, ministeriöiden, virastojen ja laitosten toiminnan keskittämistä ydintehtäviin, resurssien yhteiskäytön lisäämistä sekä toimintojen sähköistämistä.

Hallituksen kehyspäättöksen mukaan vuoden 2011 loppuun mennessä täytetään keskimäärin puolet valtion henkilöstön poistuman johdosta vapautuvista valtion työpaikoista. Tämä merkitsee koko kaudella keskimäärin runsaan kahden prosentin vuosittaista henkilöstömäärän vähennystä ja vastaavaa tuottavuuden nousua. Valtiovarainministeriön ohjeen mukaan arvioitu tavoitteellinen henkilöstövähennys vuosina 2005-2011 olisi opetusministeriön hallinnonalalla 5 977 henkilöä. Eläkkeelle opetusministeriön hallinnonalalta jää tuona aikana 3 695 henkilöä, josta koulutus- ja tiedepolitiikan toimialan osuus on 3 501 henkilöä, kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan toimialan osuus 138 henkilöä ja ministeriön osuus 56 henkilöä. Opetusministeriön tuottavuusohjelman noin 1 600 henkilötövuoden vähennystavoite perustuu eläkkeelle siirtymisestä aiheutuvaan poistumaan.

Opetusministeriön hallinnonalalla tuottavuuspanostukset sivistykseen sekä kansalaisten henkiseen ja fyysiseen hyvinvointiin näkyvät muiden hallinnonalojen hyötyinä ja usein vasta pitkien ajanjaksojen kuluessa. Opetusministeriö korostaakin hallinnonalan tuottavuustarkastelun rinnalla toiminnan vaikutuksia muiden sektoreiden tuottavuuteen ja yhteiskuntakehtykseen pitkällä aikavälillä.

Hallinnonalan tuottavuusohjelma (2005:32) toteuttaa osaltaan hallitusohjelman ja hallituksen strategia-asiakirjan mukaista julkisen hallinnon ja palvelujen tuottavuuden kehittämistä. Tuottavuuden lisääminen hallinnonalalla rakentuu mm. virastojen hallinnon tehostamiselle sekä keskittymiselle ydintehtävien hoitamiseen. Tuottavuuden lisäyksen avulla säästyviä voimavaroja tarvitaan hallinnonalalle asetettujen tuloksellisuus- ja vaikuttavuustavoitteiden saavuttamiseen, liikkumatilaa ja uudelleen kohdentamisen mahdollistamiseen. Osana tuottavuusohjelmaa tiivistetään oppilaitos- ja korkeakouluverkkoa.

Tuottavuutta edistetään ohjelman mukaisesti monella tavalla. Keskeisenä tavoitteena on vahvistaa tietoyhteiskunta- ja T&K-politiikkaa sekä nopeuttaa kilpailukykyä ja innovaatioita edistävää rakenneuudistusprosessia. Myös koulutusjärjestelmän tehokkuutta ja tuloksellisuutta lisätään. Valtionosuussektorin tuottavuuden lisäämisessä keskeisin hanke on kunta- ja palvelurakenneuudistus. Hallinnonalalle perustetaan yksi tai kaksi valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskusta.

Hankintatoimen tuottavuutta lisätään. Virastojen ja laitosten toimitilahallintoa kehitetään tukemaan ja tehostamaan toimintaa karsimalla päällekkäisyydet ja yhdenmukaistamalla käytäntöjä sekä tehostamalla tilojen käyttöastetta. Tietohallintotoimintaa ohjataan opetusministeriön hallinnonalan IT-strategialla ja verkkopalvelu- ja verkkotoimintastrategioilla tavoitteena päätehtävien ja hallintotehtävien tehokas hoitaminen ja palvelujen tarjonta. Myös indikaattoritoimintaa kehitetään.

Kulttuurin, liikunnan ja nuorisotyön toimialojen tuottavuushyödyt näkyvät osana kansalaisten hyvinvointia. Tuottavuusohjelma painottuu tältä osin yhteistyörakenteiden ja tiedontuotannon kehittämiseen sekä virastojen toimialojen toiminnan tuottavuuden tehostamiseen. Kansalaisjärjestöjen kanssa vapaaehtoisvoimin ja yhdistys- tai yrityspohjaisten toimijoiden kanssa yhteistyössä nähdään itsessään kustannustehokkaana tapana toimia.

Opetusministeriön oman henkilöstön osalta varaudutaan ministeriön henkilöstön ikärakenteen muutokseen ennakoivalla henkilöstösuunnittelulla ja kohdentamalla uudelleen nykyisiä henkilöstövoimavaroja.

3.4 Alue- ja rakennepolitiikka

3.4.1 Aluekehittämisen strateginen viitekehys ja toimijat

Opetusministeriön tehtävänä on yhteensovittaa kansallisen koulutus-, tutkimus- ja kulttuuripolitiikan sekä aluepolitiikan kehittämistavoitteita ottaen huomioon alueiden erilaiset vahvuudet ja kehittämistarpeet. Opetusministeriö tukee koulutus-, tutkimus- ja kulttuuritoiminnan laadun kehittämistä ja huolehtii perusvoimavarojen riittävydestä maan eri osissa.

Opetusministeriön hallinnonalan toimijaverkko on alueellisesti hajautettu. Toiminnan laadun ja vaikuttavuuden vahvistamiseksi koulutus- ja tutkimusjärjestelmän rakenteita tullaan kehittämään nykyistä suurempina ja tarkoituksenmukaisempina kokonaisuuksina.

Opetusministeriön aluepoliittiset kehittämistavoitteet ja -linjaukset sisältyvät hallinnonalan aluekehittämisstrategiaan (2002) ja sitä täydentäviin osastokohtaisiin strategioihin koulutuksen ja tutkimuksen sekä kulttuurin, liikunnan ja nuorisotyön osalta.

Hallinnonalan aluevaikutuksia vahvistetaan osallistumalla alueellisten kehittämisohjelmien ja -strategioiden suunnitteluun, toteutukseen, rahoitukseen ja arviointiin sekä osaamistarpeiden alueelliseen ennakkointiin ja osaamisen alueelliseen kehittämiseen. Opetusministeriö osallistuu valtioneuvoston piirissä asetettuihin keskeisiin aluekehittämisen työryhmiin ja hankkeisiin. Näitä osaamiskeskusohjelman ja aluekeskusohjelman tavoitteita ollaan parhaillaan valmistelemassa sisäasiainministeriön johdolla.

Lääninhallitusten sivistysosastot toimivat valtion aluehallintoviranomaisina opetus- ja kulttuurihallintoa sekä liikuntaa ja nuorisotyötä koskevissa asioissa. Opetusministeriö ohjaa lääninhallitusten sivistysosastojen ja alueellisten taidetoimikuntien toimintaa tulossopimuksin.

3.4.2 Koulutuksen ja tutkimuksen sekä kulttuurin, liikunnan ja nuorisotyön aluevaikutusten vahvistaminen

Koulutuksen ja tutkimuksen alueellisen kehittämisen suuntaviivat on määritelty valtioneuvoston vahvistamassa vuosien 2003–2008 koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa, koulutus- ja tiedepolitiikan vuoteen 2013 ulottuvassa aluestrategiassa ja ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen yhteisissä aluestrategioissa. Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan aluekehittämisen toimenpideohjelmassa asetetaan linjauksia ja painopisteitä vuosille 2003–2013.

Koulutuksella ja tutkimuksella tuetaan kilpailukykyisten alueellisten innovaatioympäristöjen syntymistä ja kehittymistä. Koulutus- ja tutkimustoiminta järjestetään alueellisesti kattavana ja koulutustarjonnan alueellista ennakkointia parannetaan. Koulutuksen ja tutkimuksen aluevaikutuksia vahvistetaan tulevaisuudessa myös aikuiskoulutuksen ja tutkimus- ja kehittämistoiminnan keinoin. Uuden teknologian mahdollisuuksia kehitetään ja hyödynnetään täysimääräisesti.

Laadukkaan koulutus- ja tutkimustoiminnan perusedellytyksenä ovat riittävän kokoiset ja monipuoliset toimintayksiköt. Tässä tarkoituksessa on käynnistetty kolmen taideyliopiston yhteistyöhanke ja opetusministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön tutkimusasemayhteistyöryhmän työ. Korkeakoulujen yhteistyötä ja alueellista vaikuttavuutta vahvistetaan valmistuneilla yhteisillä aluestrategioilla. Korkeakoulujen rakenteiden ja tutkimusjärjestelmän kehittämisessä otetaan huomioon valtioneuvoston keväällä 2005 tekemä periaatepäätös jul-

kisen tutkimusjärjestelmän rakenteellisesta kehittämisestä.

Ammatillisen koulutuksen järjestäjien roolia alueellisten innovaatiojärjestelmien toimijana vahvistetaan kokoamalla koulutuksen järjestäjäverkkoa alueiden ammatillisiin osaamistarpeisiin vastaamisen sekä elinkeino- ja muun työelämän palvelu-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan kannalta riittävän suuriksi tai muutoin vahvoiksi järjestäjäkokonaisuuksiksi, ammatitopistoiksi.

Kansallisen ja alueellisen innovaatiojärjestelmän kehittämisessä korostuu opetusministeriön hallinnonalan toimijoiden keskinäisen yhteistyön ja verkostoitumisen rinnalla yhteistyö elinkeino- ja työelämän sekä muiden alueellisten toimijoiden kanssa niin kansallisesti kuin kansainvälisesti. Alueelliseen kehittämiseen liittyvässä koulutus- ja tutkimustoiminnassa suositetaan yhteistyömalleja, joihin eri osapuolet sitoutuvat niin toiminnallisesti kuin taloudellisesti (mm. maakuntakorkeakoulukokeilut). Yhteistyötä tiedepuisto-, yrityshautomo- ja osaamiskeskustyyppisessä toiminnassa vahvistetaan.

Kulttuuri-, liikunta ja nuorisopolitiikan asemaa aluepoliittisessa päätöksenteossa ja aluekehittämisessä vahvistetaan. Kirjastotoimella, museoilla ja kulttuuriperinnöllä, teattereilla ja orkestereilla, taide- ja taiteilijapolitiikalla, lastenkulttuurilla, kulttuurisella tietoyhteiskuntakehityksellä sekä kulttuurisidonnaisella yritys- ja palvelutoiminnalla on keskeinen merkitys alueiden hyvinvoinnille ja vetovoimalle. Kulttuuri- ja taidelaitosten alueellisia toimintaedellytyksiä vahvistetaan ja kuntien yhteistyötä edistetään. Tuetaan lastenkulttuurikeskusten verkoston toimintaa. Laadukkaiden tieto- ja kirjastopalveluiden saatavuus turvataan koko maassa. Edistetään alueellisen museotyön ja paikallismuseoiden toimintaa. Liikunnan ja nuorisotyön peruspalvelut turvataan alue- ja paikallistasolla.

Alueellisen audiovisuaalisen toiminnan kehittämisen tavoitteena on laaja-alaista asiantuntemusta edustava alan kulttuuripalvelujen verkosto sekä elokuva- ja audiovisuaalisen tuotannon rahoitusvolyymien kasvu. Suunnitelmakauden toimenpiteillä edistetään elokuva- ja audiovisuaalisen alan kulttuuripalveluiden alueellista saatavuutta ja saavutettavuutta, elokuva- ja muun audiovisuaalisen tuotannon rakenteita sekä alan yritys- ja elinkeinotoimintaa.

3.5 Toimitilastrategiat

Ministeriön hallinnonalan toimitilojen käytön tuloksellisuutta ja tuottavuutta edistetään. Tavoitteena on tilojen käyttökelpoisuuden parantaminen ja tilankäytön tehostaminen sekä kansallisen rakennusvarallisuuden arvon säilyttäminen siten, että rakennusvarallisuutta voidaan hyödyntää toimintojen tuottavuutta ja tuloksellisuutta edistävällä tavalla, ottaen elinkaarikustannukset kokonaisuutena huomioon. Toimintaa ohjataan virasto- ja laitospohjaisesti laadituilla toimitilastrategioilla.

3.5.1 Koulutus- ja tiedepolitiikan toimiala

Yliopistojen ja ministeriön yhteistyönä laadittu yliopistolaitoksen toimitilastrategian käytäntöön viemistä jatketaan osana valtionhallinnon tuottavuushanketta. Tilahankkeiden valmistelun lähtökohdiksi otetaan toimintalähtöisen työympäristön kehittämismenettelmät (workplace-prosessit) sekä edistetään näihin menetelmiin pohjautuvaa informaatio-ohjausta.

Toimitilastrategian tarkoituksena on tukea yliopistojen tilahallinnon tietojärjestelmien käyttöönottoa (tilahallintojärjestelmät, tilavarausjärjestelmät) ja sisäiseen laskutukseen siirty-

mistä siten, että toimintojen suunnittelu niveltyy saumattomasti talous- ja tilasuunnitteluun kokonaisuutena. Yliopistojen toimitilastrategiaa soveltamalla tehostetaan toimitilojen käyttöä suunnitelmakaudella. Tätä tarkoitusta varten kehitetään sopimuskäytäntöjä sekä tehokkuuden muutosta ilmentäviä indikaattoreita. Tehostamishyöty kohdistetaan yliopistoille.

Vastaavassa tarkoituksessa laaditaan koulutus- ja tiedepolitiikan toimialan muiden laitosten erityispiirteet huomioonottava toimitilastrategia.

Ministeriön hallinnonalan toimitilahallinnon tuloksellisuuden ja tuottavuuden parantamiseksi toteutetaan oppilaitosten perustamishankkeiden rakentamisasioiden käsittelyn siirto lääninhallitukseen sekä kehitetään tulosohjausta ministeriön ja läänien sivistystoimen ja Opetushallituksen kesken. Perustamishankkeiden valtionosuuslainsäädäntöä uudistetaan. Ministeriötasolla siirretään valtionosuushankkeiden painopiste yksittäisten tila- ja varustamishankkeiden käsittelystä informaatio-ohjaukseen. Muutoksen edistämiseksi luodaan edellytyksiä opetushallituksen toimesta toteutettaville oppilaitosrakentamisen kehittämishankkeille. Näiden tavoitteena on toimitilojen rakentamisen ja korjaamisen laadun parantaminen siten, että kouluverkolla ja oppilaitosten toimitiloilla voidaan koko maassa tasapuolisesti tukea ja edistää oppimis- ja kasvatustuloksia sekä vaikuttaa opetussuunnitelmien perusteiden kehittämiseen.

3.5.2 Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan toimiala

Toimialalla laaditaan laitosten ja toimijoiden erityispiirteet huomioonottavat toimitilastrategiat sekä edistetään näiden toimeenpanemista. Tilahankkeiden valmistelun lähtökohdiksi otetaan soveltuvin osin toimintalähtöisten työ- tai toimintaympäristön kehittämismenetelmät (workplace-prosessit), sekä edistetään näihin menetelmiin pohjautuvien informaatio-ohjauksen välineiden toteutusta (tilasuunnittelun ja rakentamisen tutkimushankkeet, oppaat ja ohjeet).

Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan toimialan toimitilojen tavoitteena on turvata suotuisat, monipuoliset ja tasa-arvoiset edellytykset näissä toimintaympäristöissä toteutettaville kansalaisten yleissivistystä kohottaville sekä hyvinvointia tukeville vapaa-ajan toiminnoille ja muulle kansalaistoiminnalle.

Liikuntapaikkarakentamisen kehittämisellä vastaavasti parannetaan väestön terveyttä ja hyvinvointia edistäviä liikuntamahdollisuuksia. Liikuntapaikkarakentamista kehitetään ja edistetään Liikuntapaikkarakentamisen suunta 2007-muistion pohjalta.

3.6 Peruspalvelujen rahoitus opetusministeriön hallinnonalalla

Kunnat saavat valtionosuuksia opetus- ja kulttuuritoimen käyttökustannuksiin ja perustamishankkeisiin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain sekä vapaasta sivistystyöstä annetun lain nojalla. Rahoitusta myönnetään myös kuntayhtymille sekä rekisteröidyille yhteisöille ja säätiöille.

Valtionosuuslainsäädäntöön on tehty muutoksia, jotka tulevat voimaan vuoden 2006 alussa. Valtion ja kuntien välinen kustannustenjakoa tarkistetaan tästä lähtien joka neljäs vuosi, ensimmäisen kerran vuodelle 2008, ja tällöin säädetään erikseen myös valtionosuusprosentteista. Valtionosuuden määräytymisperusteita tarkistetaan lisäksi vuosittain peruspalvelujen kustannuskehitystä kuvaavalla täysimääräisellä indeksillä. Opetus- ja kulttuuritoimen yksik-

köhintojen määräytymiseen on tehty useita muutoksia, jotka eivät kuitenkaan yleensä vaikuta suoraan valtionosuuksien kokonaismäärään. Pitämällä aikavälillä muutosten voidaan arvioida johtavan parempaan tuottavuuskehitykseen.

Valtionosuudet on arvioitu vuoden 2006 kustannustasossa. Vuoden 2008 valtionosuuksiin vaikuttavaa kustannustenjaon tarkistuksen aiheuttamia määrärahatarpeita ei ole ennakoitu. Valtionavustusten nettouttaminen vuoden 2005 kustannuspohjasta ja vapautuvien varojen uudelleenkohdennus on otettu huomioon kunkin valtionosuussektorin perussuunnitelmassa vuodesta 2008 lukien.

Koulutuksen ja kulttuurin valtionosuuksia käsitellään myös kehyspäättökseen liittyvässä peruspalveluohjelmassa ja talousarvioesitykseen kuuluvassa peruspalvelubudjettitarkastelussa.

Hallitus on käynnistänyt kunta- ja palvelurakenneuudistus -hankkeen. Tavoitteena on, että hankkeen tuloksena nykyisin kuntien vastuulla olevat palvelut saavat riittävän vahvan rakenteellisen ja taloudellisen perustan niiden järjestämisen ja tuottamisen turvaamiseksi tulevaisuudessa siten, että palveluiden laatu ja vaikuttavuus, saavutettavuus ja tehokkuus sekä teknologinen kehittäminen on otettu huomioon.

Opetusministeriön lähtökohtana uudistukselle on koulutus-, kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopalvelujen turvaaminen. Erityisesti koulutuspalvelujen turvaaminen pienenevien ikäluokkien tilanteessa edellyttää kunta- ja/tai palvelurakenteen kehittämistä. Palvelujen järjestämistä koskevien arvioiden lähtökohtana tulee pitää palvelun luonnetta sekä palvelun saavutettavuutta asiakkaan näkökulmasta.

Esi- ja perusopetuspalvelut ovat lähipalveluja. Toisen asteen koulutuksessa (lukio ja toisen asteen ammatillinen peruskoulutus) palvelujen laadun ja monipuolisuuden turvaaminen edellyttää palvelujen tarkastelua laajemmin. Tavoitteena on pääsääntöisesti alueellinen saavutettavuus. Kansalaisopistojen tarjontaa tulisi järjestää lähipalveluna. Ammattikorkeakoulutus on osa korkeakoululaitosta, ja korkeakoulutuksen saavutettavuutta tarkastellaan korkeakoulualueittain.

Yleisten kirjastojen palvelut, nuorisotyön palvelut, ohjatun liikunnan palvelut samoin kuin lähiliikuntapalvelut ja yleisen kulttuuritoimen palvelut ovat asiakkaan näkökulmasta lähipalveluja. Taide- ja kulttuurilaitosten palvelut ovat osaksi lähipalveluja, osaksi alueellisia palveluja ja osaksi valtakunnallisia palveluja.

Peruspalveluohjelmaan kuuluvat lakisääteiset valtionosuudet, joissa on otettu huomioon ikäluokkien muutokset suunnitelmakaudella, on koottu seuraavaan taulukkoon. Luvut ovat vuoden 2006 kustannustasossa, eikä vuoden 2008 kustannustenjaon tarkistuksen vaikutuksia ole ennakoitu.

**Peruspalveluohjelmaan sisältyvät
lakisääteiset valtionosuudet (peruslaskelma, 1000 €)**

		2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
29.40.30	Ammattikorkea-							
	koulut	310 756	335 405	337 617	342 940	342 940	342 940	342 940
29.10.30	Yleissiv. koulutus	1 770 054	1 839 956	1 835 840	1 855 524	1 836 463	1 819 758	1 803 770
29.10.34	Koulurakentaminen	70 200	66 200	66 200	66 200	66 200	66 200	66 200
29.20.30	Ammatillinen							
	koulutus	424 368	493 460	497 743	506 275	506 975	506 975	506 975
29.20.31	Oppisopimus-							
	koulutus	107 417	101 727	101 974	103 635	103 882	105 543	105 790
29.30.30	Kansalaisopist.	75 011	75 950	76 950	76 950	76 950	76 950	76 950
29.30.31	Ammatillinen							
	lisäkoulutus	95 919	105 445	107 445	107 445	107 445	107 445	107 445
29.30.50	Kansanopistot	43 683	44 813	44 816	44 702	44 702	44 702	44 702
29.30.51	Ammatill.erik.oppil.	17 425	18 169	18 369	18 369	18 369	18 369	18 369
29.30.55	Opintokeskukset	12 390	11 265	11 429	11 421	11 421	11 421	11 421
29.30.56	Kesäyliopistot	4 028	4 125	4 325	4 525	4 725	4 925	5 125
29.80.30 ja 52	Kirjastot	90 174	90 899	91 315	91 853	91 853	91 853	91 853
29.80.31 ja 52	Teatterit ja orkesterit	41 140	42 395	42 395	49 372	56 349	63 326	63 326
29.80.32 ja 52	Museot	17 917	18 735	18 735	21 725	24 715	27 705	27 705
29.80.33	Kuntien kulttuuritoimi	6 650	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
29.80.34	Kirjastorakentaminen	6 000	6 000	7 000	7 000	7 000	7 000	7 000
29.90.50 ja 52	Liik.koulutus-							
	keskukset	13 419	13 743	13 735	13 715	13 715	13 715	13 715
29.99.50	Kuntien liikuntatoimi	15 435	16 712	16 712	16 712	16 712	16 712	16 712
29.99.50	Kuntien nuorisotyö	6 100	7 073	7 073	7 073	7 073	7 073	7 073
Yhteensä		3 128 086	3 297 072	3 304 673	3 350 436	3 342 489	3 337 612	3 322 071
Kunnat ja kuntayhtymät		2 408 626	2 538 745	2 544 598	2 579 836	2 573 717	2 569 961	2 557 995
Kunnat		1 324 744	1 396 310	1 399 529	1 418 910	1 415 544	1 413 479	1 406 897
Kuntayhtymät		1 083 882	1 142 435	1 145 069	1 160 926	1 158 172	1 156 483	1 151 098
Yksityiset		719 460	758 327	760 075	770 600	768 772	767 651	764 076

3.7 Veikkausvoittovarot

Arpajaislain (1047/2001) mukaisesti raha-arpajaisten sekä veikkaus- ja vedonlyöntipelien tuotto käytetään urheilun ja liikuntakasvatuksen, tieteen, taiteen ja nuorisotyön edistämiseen. Veikkausvoittovarot muodostavat keskeisen rahoituslähteen tieteen, taiteen, liikunnan ja nuorisotyön sektoreilla. Arpajaislain mukaan em. pelejä toimeenpanevan rahapeliyhteisön asianomaisen tilikauden voittoa sekä voittovaroista myönnettyistä lainoista kertyviä kuoletuksia ja korkoja vastaavaksi arvioitu määräraha otetaan vuosittain valtion talousarvioon. Toiminta- ja taloussuunnitelmassa veikkausvoittovarot käsitellään kehyksen ulkopuolisina erinä kuten aikaisemminkin.

Suunnitelmassa noudatetaan raha-arpajaisten sekä veikkaus- ja vedonlyöntipelien tuoton käyttämisestä annetun lain (1054/2001) 2 §:ssä tarkoitettujen veikkausvoittovarojen tuotosta rahoitettavien kirjaston valtionosuuksien määrän osalta niitä prosenttiosuuksia, jotka on annettu hallituksen esityksenä eduskunnalle syksyllä 2005. Kirjaston valtionosuuksien siirrossa noudatetaan täten ns. nopeutettua aikataulua, jolloin veikkausvoittovaroista rahoitettavien kirjaston valtionosuuksien enimmäisprosentit ovat seuraavat

	2007	2008	2009	2010	2011
Siirtymäsäännöksen prosenttiosuus, %	33	22	11	0	0

Suunnitelmassa Veikkaus Oy:n tuloutuksen määrän kasvuksi on asetettu 1,5 % vuosittainen kasvu. Tuloutuksen määrän jakamisessa on käytetty tuoton käyttämisestä annetun lain 1 §:n mukaisia prosenttiosuuksia (tiede 17,5 %, taide 38,5 %, liikunta 25 %, nuorisotyö 9 % sekä erikseen päätettäväksi 10 %). Eriksien päätettävä osuus on jaettu edunsaajille siten, että vuosina 2007–2008 tieteelle on tästä osuudesta otettu ensin se osuus, mikä on tarvittu tieteen euromääräisen tason säilyttämiseen ennallaan ja jäljelle jäävä osuus on jaettu taiteen, liikunnan ja nuorisotyön lain mukaisessa suhteessa. Vuosien 2009–2011 osalta erikseen päätettävä osuus on jaettu kaikkien edunsaajien kesken näiden lain mukaisessa suhteessa.

Ottaen huomioon em. laskentaoletukset saadaan edunsaajien osuuksiksi seuraavat määrärahat vuosille 2007–2011:

1 000 €	2007	2008	2009	2010	2011
Kirjastot	30 106	20 280	10 140	0	0
Tiede	75 739	75 739	76 759	79 917	81 083
Taide	152 519	160 845	168 869	175 817	178 383
Liikunta	99 038	104 445	109 656	114 167	115 833
Nuoriso	35 654	37 600	39 476	41 100	41 700
Yhteensä	393 055	398 910	404 900	411 000	417 000

3.8 Poliittikaohjelmat

3.8.1 Työllisyysohjelma

Työllisyyden politiikkaohjelman päätavoitteita ovat rakenteellisen työttömyyden alentaminen ja syrjäytymisen ehkäisy, osaavan työvoiman saatavuuden varmistaminen ja varautuminen ikärakenteen muutoksesta johtuvaan työvoiman niukkuuteen, työmarkkinoilla nykyistä pidempään pysyminen, työn tuottavuuden lisääminen sekä työn organisoinnin ja mielekkyyden parantaminen.

Työllisyysohjelman tavoitteiden saavuttamiseksi on käynnistetty ja käynnistymässä laaja joukko kaikkia koulutussektoreita ja nuorisotoimea koskevia toimenpiteitä. Toimenpiteitä jatketaan ja niiden vaikutuksia seurataan. Työllisyyden politiikkaohjelman loppukaudella erityishuomiota kiinnitetään perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen nivelvaiheen tehostamiseen.

Kehysehdotus

- Koulupudokkuutta ja toisen asteen nivelvaiheen ongelmia ennaltaehkäiseviä toimia laajennetaan asteittain koskemaan noin 3 500 oppilasta vuosittain. Toimenpiteet vakiinnutetaan osaksi peruskoulujen toimintaa. Jatketaan oppilaita aktivoivien toiminnallisten opetusmenetelmien kehittämistä sekä työpaikoilla tapahtuvan opetuksen kehittämistä perusopetuksen päättövaiheessa. Painotetaan moniammatillista ja hallintorajat ylittävää yhteistyötä nuorten ja perheiden tukemisessa.
- Opinto-ohjauksen riittävyys ja korkea laatutaso turvataan yksilöllistämällä perusopetuksen opinto-ohjausta.
- Ammatilliseen peruskoulutukseen ohjaavaa ja valmistavaa koulutusta laajennetaan
- Jatketaan nuorten työpajatoiminnan vakinaistamista osana julkisen sektorin palvelujärjestelmää sekä kehitetään menetelmiä uusien asiakasryhmien tarpeita vastaaviksi. EU:n sosiaalirahaston ohjelmakauden päättyessä 2006 loppuu nykymuotoinen nuorten työpajatoiminnan rahoitus rakennerahastomäärärahoista.

3.8.2 Yrittäjyyden politiikkaohjelma

Yrittäjyyden politiikkaohjelman tavoitteena on varmistaa yritysten toimintaympäristön vakaa ja pitkälläkin aikavälillä ennustettavissa oleva kehitys sekä nostaa Suomi yrittäjyyden toimintaedellytysten suhteen Euroopan kärkimaiden joukkoon. Markkinatalouden toimivuus taa-taan ja yritysten ja yrittäjien merkitys taloudellisen kasvun ja työllisyyden luojina suomalaisessa yhteiskunnassa kasvaa.

Opetusministeriön toimialalla lisätään kansalaisten valmiuksia ryhtyä halutessaan yrittäjiksi yrittäjyyskasvatuksen ja -koulutuksen keinoin sekä liiketoimintaosaamista vahvistamalla. Tavoitteena on lisätä yrittäjyyden houkuttelevuutta yhtenä uravaihtoehtona. Yrittäjyyden ja yritystoiminnan osaamis pohjan vahvistaminen kattaa koko koulujärjestelmän. Opetusministeriö on päättänyt yrittäjyyskasvatuksen linjauksista ja toimenpideohjelmasta huhtikuussa 2004. Opetusministeriö arvioi ja tarkistaa linjaukset koulutusjärjestelmän eri asteiden näkökulmista.

Kulttuuri- ja liikuntasektorilla on tarkoituksena lisätä panostusta yrittäjyyden politiikka-ohjelman rahoittamiseen. Mikäli lisärahoitusta saadaan, tarkoitus on keskittyä erityisesti alueellisen kulttuuriyrittäjyyden ja matkailuelinkeinon edistämiseen tähtääviin kulttuuripalveluhankkeisiin sekä kulttuurivientihankkeen rahoittamiseen.

3.8.3 Tietoyhteiskuntaohjelma

Hallituksen tietoyhteiskuntaohjelman tarkoituksena on lisätä kilpailukykyä ja tuottavuutta, sosiaalista ja alueellista tasa-arvoa sekä kansalaisten hyvinvointia ja elämänlaatua hyödyntämällä tieto- ja viestintätekniikkaa koko yhteiskunnassa. Lisäksi ohjelman avulla pyritään säilyttämään Suomen asema yhtenä tieto- ja viestintäteknologian johtavista tuottajista.

Opetusministeriön toimialalla tavoitteena on tukea kansalaisten mahdollisuutta hankkia kuhunkin elämäntilanteeseen soveltuvat tietotekniikan perustaidot, varmistaa nopeiden tietoliikenneyhteyksien ulottaminen kouluihin ja kirjastoihin, vahvistaa tieto- ja viestintätekniikan opetuskäyttöä ja verkko-opetuksen sisältöjen kehittämistä ja edistää Suomen kansainvälistä kilpailukykyä tutkimus- ja kehittämistoiminnalla, ajantasaisella Funet-tutkimusverkolla ja superlaskennalla sekä kulttuuri- ja sisältöteollisuutta ja siihen liittyvää osaamista vahvistamalla. Erityisesti suuriin kansainvälisiin hankkeisiin (CERN, ESO) liittyen kehitetään Grid-tekniologiaan perustuvia kansallisia järjestelmiä ja huippunopeita tutkimuksen tietoliikenneyhteyksiä.

Mediakasvatusta vahvistetaan koulutuksen eri sektoreilla. Tietoteknisen lisä- ja muunto-koulutuksen tarjontaa työelämässä oleville lisätään (Noste-ohjelma). Tieto- ja viestintätekniikan opetuskäytön ja verkko-opetuksen sisältöjä kehitetään (mm. virtuaaliyliopisto, -ammattikorkeakoulu ja -koulu). Julkisin varoin tuotettavan, kaikille avoimen varsinkin yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen sisällöntuotantoa ja sähköisen oppimateriaalin laatua sekä materiaalin metamäärittelyä edistetään. Nopeat tietoliikenneyhteydet ulotetaan asteittain kouluihin, kirjastoihin ja yhteispalvelupisteisiin.

Tuetaan tutkimustoiminnan ja tietoyhteiskunnan kehittämistä tutkimuksen tukipalveluilla ja tietohuollolla. Edistetään tutkimustulosten avointa saatavuutta (Open Access). Uusitaan supertietokone ja kehitetään korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten tietoliikenneverkkoa (Funet).

Toteutetaan vuoden 2006 alussa kansalliskirjastona toimivan Helsingin yliopiston kirjaston toimialan laajeneminen siten, että se palvelee yliopistokirjastojen ohella myös ammattikorkeakoulukirjastoja, yleisiä kirjastoja ja eri hallinnonalojen alaisuudessa toimivia erikoiskirjastoja. Kansalliset tietokannat saatetaan vapaasti kansalaisten käytettäväksi.

Edistetään ja varmistetaan sähköisessä muodossa olevien tietoaineistojen säilymistä uudistamalla vapaakappalelakia siten, että myös kotimainen avointen tietoverkkojen kautta yleisön saataviin saatettu aineisto sekä Suomessa lähetetyt televisio- ja radio-ohjelmat arkistoidaan.

Rakennetaan kansallinen julkishallinnon sähköinen arkistointi- ja palvelujärjestelmä arkistolaitokseen. Järjestelmän tarkoituksena on turvata sähköisten asiakirjojen pysyvä säilytys, kun julkishallinnossa siirrytään täysimittaisesti sähköiseen asiakirjahallintoon ja asiointiin. Järjestelmän avulla sähköinen aineisto voidaan säilyttää pitkän aikaa kustannustehokkaasti ja teknisesti toimivasti.

Kansallista kulttuuriperintöä digitoidaan. Tuetaan museoiden kokoelmätietojen ja aineistojen digitointityötä, innovatiivisia hankkeita sekä yhteisten tiedonhallinta- ja hakujärjestelmien kehittämistä. Kehitetään tietoteknisten valmiuksien todentamista. Tuetaan alueellisten, kansalaisten käytössä olevien palvelupisteiden varustamista asiakaspäättein (esim. kirjastot, koulut ja yhteispalvelupisteet).

Luodaan vahva kotimainen tuotantorakenne toimivan tietoyhteiskunnan tarpeisiin. Panostetaan sisällöllisesti ja teknologisesti korkeatasoiseen kulttuuri- ja sisältöteollisuuteen, näiden tuotekehitykseen, tutkimustoimintaan ja tuotantoon sekä niitä koskevien rahoitusjärjestelmien kehittämiseen. Aloitetaan suomalaisten elokuvien digitalisointi kansainvälisellä verkostojä ja koulutushankkeella ja tukemalla innovatiivisia tuotantoa ja -palveluja sekä digitaalista teknologiaa hyödyntäviä hankkeita. Perustetaan radio- ja TV-arkisto. Kehitetään tekijänoikeuslainsäädäntöä ja -järjestelmää vastaamaan tietoyhteiskunnan vaatimuksia.

3.8.4 Kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelma

Kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelman keskeisinä tavoitteina on lisätä koulutuksen ja tutkimuksen avulla aktiivista ja demokraattista kansalaisuutta sekä kehittää kansalaisvaikuttamisen kanavia ja toimintamahdollisuuksia ja parantaa hallinnon valmiuksia kansalaiskeskusteluun.

Koulutus- ja tiedepolitiikan osaston vastuulla on koulujen ja oppilaitosten, niiden oppilaiden ja opiskelijoiden sekä vapaan kansansivistysjärjestelmän kehittäminen kansalaisvaikuttamista tukevaksi toiminnaksi. Koulun yhteisöllisen toimintakulttuurin kehittämällä vaikutetaan oppimisympäristön rakenteisiin, johtamiseen ja avoimeen vuorovaikutukseen kouluyhteisössä ja kunnan muiden toimijoiden kanssa. Vapaan sivistystyön alueella suunnataan aktiivista kansalaisuutta ja kansalaistaitoja sisältäviä opetus- ja kurssiohjelmia demokratiakasvatukseen ja vaikuttamistaitoihin. Suuntaamisessa painotetaan etenkin maahanmuuttajia ja muita vähemmistöryhmiä.

Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan osaston vastuulla on erityisesti lasten ja nuorten vaikuttamismahdollisuuksien kehittäminen.

Politiikkaohjelmassa toteutetaan seuraavia toimenpiteitä:

- kehitetään koulujen yhteisöllistä toimintakulttuuria peruskoulussa ja toisella asteella niin, että oppilaiden osallistuminen ja vaikuttaminen koulun toiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin vakiintuu
- järjestetään oppilaskuntatoiminnan kehittämisen valtakunnallista ja alueellista koulutusta
- tuotetaan kirjallista ja sähköistä tukimateriaalia suomeksi, ruotsiksi että englanniksi
- tehdään kansainvälistä yhteistyötä sekä tuetaan koulujen osallistumista kansainväliseen yhteistyöhön
- sisällytetään opettajien peruskoulutukseen sekä jatko- ja täydennyskoulutukseen kansalaiskasvatus- ja vaikuttamistaito-osioita
- tuetaan vapaan sivistystyön aktiivista kansalaisuutta ja kansalaistaitoja koskevien opetus- ja kurssiohjelmien suuntaamista demokratiakasvatukseen ja vaikuttamistaitoihin painottaen maahanmuuttajia ja muita vähemmistöryhmiä
- tuetaan opiskelijajärjestöjen toimintaa
- tuetaan yhteisöjä ja järjestöjä kansalaisvaikuttamisen organisaatioina

- kehitetään yhteiskunnan tukijärjestelmiä vastaamaan lasten ja nuorten mahdollisuuksia vaikuttaa ja osallistua yhteiskunnalliseen päätöksentekoon kunnallisella ja valtakunnallisella tasolla.
- tuetaan kunnissa lasten ja nuorten erilaisten vaikuttamisjärjestelmien, kuten nuorisovaltuustojen, lasten ja nuorten parlamenttien, "nuorten ääni" -järjestelmien, kehittymistä sekä uuden teknologian hyväksikäyttöä kansalaisvaikuttamisen uutena välineenä sekä tukea nuorten vaaliosallistumista lisääviä hankkeita.

Kehysehdotus

- Jatketaan vuonna 2007 vuonna 2006 käynnistynyttä osallistuva kansalainen -hanketta kouluissa
- Käynnistetään opintokeskusten ja kansalaisjärjestöjen yhteistyönä laaja ja pitkäkestoinen koulutushanke järjestötoiminnassa ja muussa kansalaisvaikuttamisessa tarvittavan osaamisen vahvistamiseksi

4 Hallinto, kirkollisasiat ja toimialan yhteiset menot

4.1 Opetusministeriö

Opetusministeriö vastaa osana valtioneuvostoa koulutus-, tiede-, kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan kehittämisestä ja kansainvälisestä yhteistyöstä. Ministeriö edistää sivistystä, luo edellytyksiä osaamiselle, elinikäiselle oppimiselle ja luovuudelle sekä kansalaisten osallistumiselle ja hyvinvoinnille.

4.1.1 Tavoitteet

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Toimialan strategioiden suunnittelu, toteuttaminen ja seuranta toteutetaan laadukkaasti täyttäen hallitusohjelmassa asetetut tavoitteet. Strategisen ohjauksen laatua seurataan kansallisin ja kansainvälisin arvioinnein. Opetusministeriö vahvistaa päätöksenteon ja kehittämisen tietopohjaa.

Lainsäädännön valmistelu ja seuranta

- Toimialan lainsäädännön valmistelua ja seurantaa kehitetään valtioneuvoston asettamien laatuvaatimusten mukaisesti.
- Lainsäädäntöhankkeet priorisoidaan siten, että hallitusohjelmaa ja muita keskeisiä strategioita toteuttavien hankkeiden valmisteluprosessin laatu varmistetaan ja valmisteluprosessille turvataan riittävät resurssit ja valmistelu-aika.
- Lainsäädännön vaikuttavuusanalyysiä kehitetään siten, että säädösten laatu, tehokkuus ja vaikutukset varmistetaan ja toisaalta mahdolliset haittavaikutukset minimoidaan. Samalla pyritään keventämään ja tiivistämään säädösohjausta keskittämällä sitä olennaisimpiin asioihin.

Toiminnan ja talouden suunnittelu ja seuranta

Toiminnan ja talouden suunnittelu- ja seurantaprosesseissa otetaan huomioon valtion taloushallinnon yleiset kehittämishankkeet. Otetaan käyttöön yhteistyössä valtiovarainministeriön kanssa valmisteltu uusi budjettirakenne ja momenttien perustelurakenne.

Hallinnonalan / toimialan ohjaus

Ministeriön toimintaa kehitetään opetusministeriön strategian 2015 pohjalta siten, että hallinto voi muuttuvissa tilanteissa luoda mahdollisimman hyvät edellytykset strategiselle työskentelylle, laadukkaalle ohjaukselle, päätöksenteolle ja toimeenpanolle. Strategiaa täsmennetään ministeriön asettaman kehittämisryhmä 2006:n ehdotusten pohjalta.

- Tavoitteena on, että opetusministeriö vahvistaa asemaansa tietämys- ja tietoyhteiskunnan toimintaedellytysten kehittäjänä.
- Ministeriön roolia strategisena esikuntana osana valtioneuvostoa vahvistetaan ja operatiivisia tehtäviä delegoidaan ja vähennetään.
- Ministeriön ja virastojen keskinäistä yhteistyötä kehitetään.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Sisäinen hallinto

Toiminnallisen tuloksellisuuden mittarit otetaan käyttöön ja tunnuslukujen tuottaminen alkaa. Tunnuslukujen tuottamaa informaatiota seurataan ja arvioidaan.

Hallinnonalan tuottavuusohjelmaa toteutetaan mm. talous- ja henkilöstöhallinnossa (palvelukeskushanke), hankintatoimessa, toimitilastrategiassa ja tietohallinnossa.

Toimitilastrategioiden vaikuttavuutta ilmentävien indikaattoreiden kehittäminen käynnistetään.

Tietohallinto

Hallinnonalan IT-strategian toteuttaminen aloitetaan ja ministeriön verkkopalvelu- ja verkko-toimintastrategian toteuttamista jatketaan. Opetusministeriön toimivuutta ja kustannustehokkuutta parannetaan siirtymällä aitoon sähköiseen hallintoon ja sähköisiin prosesseihin. Verkkopalvelut saatetaan kansalaisten ja hallintoasiakkaiden ensisijaiseksi asiointikanavaksi ministeriöön. Strategian mukaisella etenemisellä vaikutetaan myös keskeisimpään organisaation menestystekijään tietoon, sen kasvavan määrän hallintaan ja joustavaan käyttöön. Verkkopalvelujen ja tietojärjestelmien kehittäminen jaetaan kohderyhmien mukaan kolmeen avainalueeseen, jotka opetusministeriössä ovat e-OPM (opetusministeriö), e-OPM+ (opetusministeriön hallinnonala) ja julkinen tieto verkossa (kansalaiset). Opetusministeriön käyttämät valtion ja valtioneuvoston yhteiset järjestelmät huomioidaan e-OPM -avainalueessa.

- Hallinnonalan IT-strategian toteuttaminen tuottavuusohjelman mukaisesti. Tavoitteena on kehittää verkkotoimintaa, verkkopalveluja ja tietojärjestelmiä siten, että ministeriön ja hallinnonalan virastojen ja laitosten päätehtäviä, hallintotehtäviä ja palvelujen tarjontaa voidaan hoitaa laadukkaasti ja kustannustehokkaasti. Tämä tarkoittaa siirtymistä sähköisiin toimintamalleihin ja sähköiseen hallintoon, jossa tiedonvaihto, -varastointi ja asiointi tapahtuu pääsääntöisesti sähköisesti vuonna 2010 (e-OPM+ ja julkinen tieto verkossa).
- Opetusministeriön hallinnollisten prosessien kehittäminen ja intranet -sivujen uudistaminen (e-OPM).

Viestintä

Avoin ja ennakoiva viestintä ja vuorovaikutus edistävät opetusministeriön tavoitteiden toteutumista. Suunnitelmallinen ja aktiivinen viestintä kuuluu ministeriön ydintehtäviin.

Viestintä kytketään osaksi ministeriön johtamista ja kehittämistyötä. Viestinnän suunnittelua lisätään yhteistyössä osastojen ja yksiköiden kanssa. Henkilökunnan viestintävalmiuksia kohotetaan. Ministeriön toimintaa ja myös viestinnän vaikuttavuutta arvioidaan säännöllisesti kyselyin ja tutkimuksin. Verkkoviestinnän merkitys kasvaa niin ulkoisessa kuin sisäisessä viestinnässä. Sidosryhmäviestintää ja hallinnonalan viestinnällistä yhteistyötä kehitetään ja julkaisutoiminnan yhteistyömahdollisuuksia selvitetään.

- Sidosryhmäkyselyjä ja /tai mediakyselyjä toteutetaan joka kolmas vuosi. Kyselyn tulosten pohjalta kehitetään viestintää.
- Intranet uudistetaan vuonna 2007 yhteistyössä tietopalvelun kanssa.
- Hallinnonalan julkaisutoiminnan yhteistyötä selvitetään tuottavuusohjelman mukaisesti.

Vuosina 2006–2007 vietetään Eduskunta 100 -juhlavuotta ja Naisten täydet poliittiset oikeudet 100 vuotta -juhlavuotta. Mikael Agricolan juhlavuosi on 2007 ja Porvoon valtiopäivistä 200 vuotta -juhlavuosi 2009, jolloin myös opetusministeriö täyttää 200 vuotta. Opetusministeriön toimialalla varaudutaan osallistumaan juhlavuosien valmisteluun ja viettoon.

Henkiset voimavarat

Strateginen henkilöstösuunnittelu

Aktiivisella henkilöstösuunnittelulla ja henkilöstövoimavarojen kehittämisellä varmistetaan opetusministeriön strategian ja tuottavuusohjelman tavoitteiden toteuttaminen. Varaudutaan tehtävien muuttumiseen sekä organisaatio- ja ikärakenteen muutoksiin kehittämällä suunnitelmallisesti ministeriön henkilöstön osaamista, rakennetta ja määrää. Suunnittelussa noudatetaan valtionhallinnon henkilöstöpolitiikan linjauksia, ministeriön henkilöstöstrategiaa sekä valtionhallinnon organisaatiomuutoksia koskevia henkilöstöpoliittisia toimintatapasuosituksia. Huolehditaan ministeriön palkkakilpailukyvyistä ja palkkausjärjestelmän toimivuudesta ja oikeudenmukaisuudesta. Osaamista laajennetaan mm. urasuunnittelulla ja suunnitelmallisella tehtävänkierrolla.

Opetusministeriön henkilöstömäärä on 338 henkilöä, josta arvioitu eläköitymisestä aiheutuva poistuma vuosina 2005–2011 on yhteensä 56 henkilöä.

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Yht.
Eläkkeelle siirtymisestä								
aiheutuva poistuma,	3	5	5	8	10	12	13	56
josta 50 % (lkm)	-	-	-	-	-	-	-	28
Tuottavuushankkeista								
aiheutuva poistuma								15-28

Työhyvinvointi

Henkilöstön työhyvinvoinnista huolehditaan ministeriön henkilöstöstrategian mukaisesti. Huolehditaan ministeriön työnantajakuvasta ja palkkakilpailukyvyistä. Luodaan ja otetaan käyttöön työhyvinvointia tukevia toimintamalleja ja menetelmiä.

4.1.2 Perussuunnitelma

Toteutetaan ministeriön toimitilahanke niin, että tuloksena on terveellinen, turvallinen sekä tuottavuutta ja yhteisöllisyyttä tukeva toimintaympäristö.

Ryhdytään toteuttamaan ministeriön verkkopalvelustrategiaa. Jatketaan panostusta ministeriön ulkoiseen ja sisäiseen tiedonkulkuun sekä vuorovaikutukseen. Kansalaisille ja yhteisöille luodaan edellytykset vaivattomaan sähköiseen asiointiin ministeriön kanssa.

Jatketaan ministeriön työergonomian kehittämistä ja toimintaympäristön laadun parantamista säädösten mukaisella, ajantasaisella tavalla ottaen kaluste- ja varustehankinnoissa huomioon muuttuvat työ- ja toimintatavat.

4.2 Opetushallitus

4.2.1 Tavoitteet

Toiminnallinen tuloksellisuus

Opetushallituksen tehtävänä on vastata toimialaansa kuuluvan koulutuksen kehittämisestä, edistää koulutuksen tuloksellisuutta sekä seurata koulutuksen järjestämistä sekä huolehtia muista erikseen säädetyistä tehtävistä.

Opetushallitus suuntaa voimavaroja erityisesti tulevaisuuden oppimis- ja osaamistarpeiden määrittelyyn sekä koulutus- ja työvoimatarpeiden ennakointiin, alueellisen yhteistyön kannustamiseen ja tukemiseen, elinikäisen oppimisen valmiuksien edistämiseen, peruskoulun päättäneiden jatko-opintoihin siirtymisen edistämiseen, keskeyttämisen vähentämiseen sekä tutkinnon suorittamisen jälkeisen työllistymisen edistämiseen.

Lähtökohtana on varhainen puuttuminen oppilaiden ja opiskelijoiden ongelmiin ja syrjäytymisen ehkäisy. Tavoitteena on oppilaiden ja opiskelijoiden hyvinvointi ja heidän tarpeitensa tunnistaminen oppimisympäristön kehittämisessä.

Virastolle asetetaan tavoitteeksi 2 %:n keskimääräinen vuotuinen tuottavuuden kasvu.

Selvitetään maksullisen palvelutoiminnan roolia Opetushallituksen toiminnassa. Lisäksi selvitetään Opetushallituksen rooli ja tehtävät opetustoimen henkilöstökoulutuksen tuottajana, tilaajana ja järjestäjänä sekä tässä yhteydessä Opetusalan koulutuskeskuksen asema ja tehtävät.

Henkilöstövaikutusten tarkastelu

	2004 tot.	2005-2006	2007	2008	2009	2010	2011	Yht.
Opetushallitus, henkilöstö ¹⁾	355							
- poistuma,		9	8	9	9	16	13	64
josta 50 %		5	4	5	4	8	6	32
tuottavuushankkeet		12	5	5	6	8	6	42

¹⁾ Sisältää vuonna 2006 momentin 29.07.21 määrärahoilla palkatun henkilöstön lisäksi muilta momenteilta käyttöön asetetuilla määrärahoilla palkatun henkilöstön.

4.3 Kansainvälinen yhteistyö

Seuraavassa tarkastellaan ainoastaan luvusta 29.01 rahoitettavaa kansainvälistä yhteistyötä.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Strategista ja ennakoivaa suunnittelua kehittämällä ja koordinaatiota tiivistämällä lisätään vaikuttavuutta kansainvälisen yhteistyön eri foorumeilla sekä yksinkertaistetaan ja selkeytetään yhteistyön prosesseja.

Toiminnallinen tehokkuus ja laadunhallinta

4.3.1 Perussuunnitelma

- Huolehditaan hallinnonalan toimintatavoitteiden edistämisestä Suomen puheenjohtajuuskaudella Pohjoismaiden ministerineuvostossa ja sen alaisissa elimissä vuonna 2007.
- Turvataan Euroopan neuvoston urheilua koskevan osittaissopimuksen rahoitus.

4.3.2 Kehysehdotus

- Lisätään vaikuttavuutta opetusministeriön hallinnonalan tärkeimmissä kansainvälisissä järjestöissä rekrytointipolitiikkaa sekä strategista ja ennakkoivaa toiminnan suunnittelua kehittämällä.
- Toteutetaan mediakasvatuksen kansallisen toimenpideohjelman edellyttämiä kansainvälisiä tehtäviä. Toimenpideohjelman tavoitteena on, että kansalaisilla on tietoja ja taitoja sekä mediakulttuurin luomiseen että medioiden kriittiseen käyttöön niin kansallisella kuin kansainväliselläkin tasolla.
- Lujitetaan Suomen puheenjohtajuuskaudella lukuvuonna 2007–2008 Eurooppa-koulujen suomalaisten osastojen kiinteiden kulttuurisuhteiden ylläpitoa kotimaahan koulutyössä ja vanhempainyhdistysten toiminnassa kulttuurivieraiden, -esitysten ja -materiaalien yms. muodossa.
- Kehitetään transatlanttista yhteistyötä edistämällä suomen kielen ja kulttuurin opetusta Pohjois-Amerikassa, vahvistamalla Suomen ja Yhdysvaltain välistä oppilas- ja opetusalan vaihtoa sekä edistämällä suomalaisten korkeakoulujen yhteistyötä Pohjois-Amerikan huippuyliopistojen kanssa.

4.4 Kansainvälisen henkilövaihdon keskus CIMO

Kansainvälisen henkilövaihdon keskuksen CIMOn tavoitteena on edistää kansainvälistä vuorovaikutusta koulutuksessa, työ- ja kulttuurielämässä sekä nuorison keskuudessa. CIMO toimii EU:n koulutus- ja nuoriso-ohjelman kansallisena toimistona sekä EU:n kulttuuriohjelmien tiedotuspisteenä.

4.4.1 Kehysehdotus

- CIMOn toiminnan laajentumisesta on seurannut lisätilatarpeita, joita ei pystytä poistamaan nykyisellä toimipaikalla. Hakaniemenkatu 2:n koko kiinteistö tyhjennetään tehtävää saneerausta varten viimeistään vuoden 2007 alussa, johon yhteyteen CIMOn uuden toimitilan hankkiminen ajoittuu.

4.5 Kirkollisasiat

4.5.1 Tavoitteet

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Opetusministeriön tavoitteena on turvata suotuisat toimintaedellytykset evankelis-luterilaiselle ja ortodoksiselle kirkolle sekä muille uskonnollisille yhdyskunnille, edistää mahdollisuuksia uskonnon tunnustamiseen ja harjoittamiseen sekä muilla tavoin edistää uskonnonvapauden toteutumista. Hautaustoimen yleisessä järjestämisessä lähtökohtana on uskonnonvapauden ja yhdenvertaisuuden sekä arvokkuuden ja kunnioittavuuden toteutuminen.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Kansankirkkojen itsehallintoa niiden sisäistä toimintaa ja hallintoa koskevissa asioissa pyritään edelleen vahvistamaan. Edistetään uskonnollisten yhdyskuntien yhdenvertaisuutta valtion taloudellisen tuen suhteen.

Yhteistyössä evankelis-luterilaisen kirkon kanssa selvitetään mahdollisuuksia keventää kirkkoa koskevaa säädösohjausta ja kehitetään kirkollisen lainsäädännön valmistelun laatua ja tehokkuutta.

4.5.2 Perussuunnitelma

Ortodoksisen kirkon keskus- ja hiippakuntahallinto siirtyy valtiolta kirkon itsensä ylläpidettäväksi vuoden 2007 alusta lukien. Ylläpidosta aiheutuvat kustannukset korvataan valtionavustuksella.

4.5.3 Kehysehdotus

Rekisteröidyille uskonnollisille yhdyskunnille myönnetään vuodesta 2007 alkaen valtionavustusta, jonka jakautuminen yhdyskuntien kesken perustuu yhdyskuntien jäsenmäärään.

4.6 EU-rakennerahastot

EU:n rakennerahastojen uusi ohjelmakausi käynnistyy vuonna 2007. Nykyisen ohjelmakauden ohjelmien maksatukset jatkuvat vielä vuosina 2007 ja 2008.

Tällä hetkellä ei ole tiedossa Suomelle ohjelmakaudella 2007–2013 tulevan rakennerahasto-osuuden määrä eikä myöskään ohjelmien rahoittamiseksi tarvittavan kansallisen valtion rahoitusosuuden määrä. Laskelmissa on oletettu tulevan ohjelmakauden rahoituksen tasoksi 80 % nykykauden tasosta.

Menolaskelmat

29.01 Hallinto, kirkollisasiat ja toimialan yhteiset menot (1 000 euroa)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
	TP	TA+LTA:t	TTS	TTS	TTS	TTS	TTS	TTS
Peruslaskelma	257 777	268 359	277 852	304 054	293 108	267 085	264 927	264 217
Kehysehdotus	257 777	268 359	277 852	308 884	299 088	272 345	268 687	266 997
Ero	0	0	0	4 830	5 980	5 260	3 760	2 780

Peruslaskelmaan sisältyvät muutokset (1 000 euroa verrattuna vuoteen 2006)

	2007	2008	2009	2010	2011
Opetusministeriön henkilöstömenot (29.01.21)	224	237	237	237	237
Tuottavuusohjelman henkilöstövaikutukset (29.01.21)	-	-	-	-	-500
Opetusministeriön huoneistomenot (29.01.21)	674	374	374	374	374
Kirjastojen tietoyhteiskuntamääräraha (29.01.22)	-50	-50	-50	-50	-50
Opetushallituksen huoneistomenot (29.01.23)	315	160	160	160	160
Opetushallituksen henkilöstömenot (29.01.23)	189	232	273	310	310
Pohjoismaiden ministerineuvoston puheenjohtajuus (29.01.25)	100	-	-	-	-
Kopiointimäärän kasvu ja korvaustason oikaisu (29.01.26)	500	1 000	1 000	1 000	1 000
CIMOn henkilöstömenot (29.01.27)	48	62	75	84	84
CIMOn vuokrien indeksikorotukset (29.01.27)	17	17	17	17	17
Hallinnonalan arvonlisäveromäärärahan lisäys (29.01.29)	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
Merimieskirkkojen peruskorjaus (29.01.50)	-250	-250	-250	-250	-250
EU-rakennerahastohankkeet (29.01.62)	18 550	8 064	-17 103	-18 927	-18 927
Euroopan neuvoston urheilun osittaissopimus (29.01.66)	10	10	10	10	10
Opetusministeriön kalustomenot (29.01.70)	950	-50	-50	-50	-50
Tuottavuusohjelman henkilöstövaikutukset (29.01.23)	-175	-350	-560	-840	-1 050
Tuottavuushyötyjen käyttö, sähköinen asiointi (29.01.23)	100	800	100	-	-

Kehysehdotukseen sisältyvät lisäksi seuraavat muutokset (1 000 euroa verrattuna vuoteen 2006)

	2007	2008	2009	2010	2011
Palvelukeskushanke (29.01.22)	1 200	2 500	2 000	500	-500
Hankintastrategia (29.01.22)	120	120	-	-	-
Sähköinen asiointi (29.01.21)	-	100	100	100	100
Juhlavuodet (29.01.50)	80	50	50	50	50
Mediakasvatuksen kansallisen toimenpideohjelman toteuttaminen (29.01.25)	100	80	80	80	100

Opetusministerin toimiala:

Julkisin varoin tuotettavan, kaikille avoimen oppimateriaalin sisältötuotannon varmistaminen (29.01.22, tietoyht.ohj.)	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000
Sähköisen tunnistamisen menetelmät ja tietoturvallisuuden vahvistaminen (29.01.22, tietoyht.ohj.)	100	100	-	-	-

Kulttuuriministerin toimiala:

Kirjastotoimen kehittäminen ja tutkimus (29.01.22)	230	230	230	230	230
Tutkimus- selvitys- ja arviointitoiminta (29.01.22)	350	350	350	350	350
Rekisteröityjen uskonnollisten yhdyskuntien valtionapu (29.01.52)	250	250	250	250	250
CIMOn uusien tilojen lisävuokra ja varustaminen (29.01.27)	400	200	200	200	200

5 Koulutus- ja tiedepolitiikka

5.1 Yleiset tavoitteet

Koulutus- ja tiedepolitiikan tavoitteena on vahvistaa Suomen kilpailukykyä ja hyvinvointia edistävää osaamista.

Koulutuksen kehittämisen painopisteitä ovat koulutuksen laadun ja tehokkuuden parantaminen, lasten ja nuorten tukeminen ja ohjaus sekä aikuisten koulutusmahdollisuuksien parantaminen. Työurien pidentymistä edistetään sekä parantamalla nuorten sijoittumista koulutukseen ja työelämään että lisäämällä työikäisen aikuisväestön koulutusmahdollisuuksia.

Tavoitteena on, että

- vähintään 97 % peruskoulun päättävistä aloittaa samana vuonna lukiossa, ammatillisessa koulutuksessa tai perusopetuksen lisäopetuksessa vuonna 2008,
- koulutuksen keskeyttäminen vähenee ja läpäisy paranee,
- korkeakoulutuksen aloittamisikä alenee yhdellä vuodella vuoteen 2008 mennessä ja tutkinnon suorittamisikä vähintään vuodella vuoteen 2012 mennessä ja että
- vuosittain koulutukseen osallistuvien osuus työikäisestä aikuisväestöstä kasvaa vähintään 60 %:iin vuoteen 2008 mennessä.

Opintotukea kehitetään koulutuspoliittisten tavoitteiden pohjalta. Tavoitteena on riittävä ja kannustava opintotuki, jolla edistetään suunnitelmallista ja päätoimista opiskelua ja opinto-aikojen lyhenemistä.

Yrittäjyyttä, tietoyhteiskuntaosaamista ja kansalaisvaikuttamista edistetään koulutuspolitiikan keinoin.

Toimialan tuottavuutta lisätään

- parantamalla koulutusjärjestelmän tehokkuutta,
- kehittämällä yliopistoverkkoa ja yliopistojen hallinto- ja tukipalveluja,
- edistämällä valtionosuusrahoitteisen koulutuksen palvelurakenteiden kehittymistä ja
- keskittämällä virastojen ja laitosten voimavarat lainsäädännössä määrättyihin ydintehtäviin.

Tuottavuuden kasvun avulla säästyviä voimavaroja tarvitaan tuloksellisuus- ja vaikuttavuustavoitteiden saavuttamiseen ja uudelleen kohdentamiseen.

Koulutustakuu: perusopetuksen suorittaneiden välitön sijoittuminen koulutukseen

	2003	2004	2006 (tavoite)	2007) (tavoite)	2008 (tavoite)	2009 (tavoite)	2010 (tavoite)	2011 (tavoite)
Ammatilliseen koulutukseen								
sijoittuneet (%)	37,0 %	38,4 %	38,5 %	38,5 %	38,3 %	38,5 %	38,5 %	38,5 %
Lukiokoulutukseen sijoittuneet (%)	55,1 %	54,1 %	54,5 %	55,0 %	55,0 %	55,0 %	55,0 %	55,0 %
Peruskoulun lisäopetukseen								
sijoittuneet (%)	2,4 %	2,5 %	2,5 %	3,0 %	3,7 %	4,0 %	4,0 %	4,0 %
Tutkintoon johtavaan koulutukseen tai peruskoulun lisäopetukseen								
siirtyneet yht. (%)	94,5 %	95 %	95,5 %	96,5 %	97,0 %	97,5 %	97,5 %	97,5 %
Sijoittuneiden määrä yhteensä	57 500	60 400	63 300	63 300	64 700	62 900	63 200	63 200

Tutkintoon johtavan koulutuksen keskeyttäminen (%) ¹⁾

	2001	2003	2006 (tavoite)	2007 (tavoite)	2008 (tavoite)	2009 (tavoite)	2010 (tavoite)	2011 (tavoite)
Lukiokoulutus	2,4 %	2,0 %	2,0 %	2,0 %	2,0 %	2,0 %	2,0 %	2,0 %
Ammatillinen peruskoulutus ²⁾	11,7 %	10,2 %	9,0 %	8,5 %	8,0 %	7,5 %	7,0 %	7,0 %
Ammattikorkeakouluopinnot	7,2 %	6,2 %	6,0 %	6,0 %	5,7 %	5,4 %	5,0 %	5,0 %
Yliopistokoulutus ³⁾	3,8 %	4,5 %	4,2 %	4,2 %	4,2 %	4,0 %	3,9 %	3,9 %

Korkeakoulututkinnon suorittajien keski-ikä (mediaani)

	2000	2003	2006 (tavoite)	2007 (tavoite)	2008 (tavoite)	2009 (tavoite)	2010 (tavoite)	2011 (tavoite)
Ammattikorkeakoulututkinto ⁴⁾	24,7	25,0	24,5	24,5	24,3	24,2	24	24
Ylempi korkeakoulututkinto	27,1	27,3	27,0	26,9	26,6	26,3	26	26

Tutkinnon suorittaneiden työllistyminen ja jatko-opintoihin sijoittuminen (%) ⁵⁾

	2000	2003	2006 (tavoite)	2007 (tavoite)	2008 (tavoite)	2009 (tavoite)	2010 (tavoite)	2011 (tavoite)
Ylioppilastutkinto	80,3 %	81,3 %	82,0 %	83,0 %	83,0 %	83,0 %	83,0 %	83,0 %
Ammatillinen perustutkinto	72,0 %	72,3 %	74,0 %	75,0 %	75,5 %	76,5 %	77,0 %	77,0 %
Ammatillisen lisäkoulutuksen tutkinto	84,5 %	84,9 %	86,0 %	86,3 %	86,5 %	87,0 %	87,5 %	87,5 %
Ammattikorkeakoulututkinto	88,5 %	87,1 %	88,0 %	88,3 %	88,5 %	88,7 %	89,0 %	89,0 %
Yliopistotutkinto ⁶⁾	92,6 %	91,1 %	92,0 %	92,3 %	92,6 %	93,0 %	93,0 %	93,0 %
Tohtorintutkinto	91,9 %	91,0 %	92,0 %	92,3 %	92,6 %	93,0 %	93,0 %	93,0 %

¹⁾ Lukuvuoden aikana opintonsa keskeyttävät, jotka eivät sijoitu muualle koulutusjärjestelmään²⁾ Tilasto ei sisällä näyttötutkintona suoritettavaan ammatilliseen perustutkintoon valmistavaa koulutusta, oppisopimuskoulutusta eikä erityisoppilaitoksissa järjestettävää koulutusta³⁾ Sisältää alemmat ja ylemmät korkeakoulututkinnot⁴⁾ Nuorten koulutus⁵⁾ Kuvaa työllistymisen ja jatko-opintoihin sijoittumisen tilannetta vuoden lopussa. Tarkastelussa ovat kyseisen vuoden heinäkuun alkuun mennessä ja kolmen edeltävän vuoden aikana suoritettut tutkinnot.⁶⁾ Ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneista

Tiedepolitiikan painopisteenä ovat kansainvälisyyden vahvistaminen, tutkijankoulutuksen ja tutkijanuran kehittäminen sekä tieteen ja yhteiskunnan vuorovaikutuksen lisääminen.

5.2 Yleissivistävä koulutus

5.2.1 Tavoitteet

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Yleissivistävän koulutuksen (esiopetus, perusopetus, koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta, lisäopetus, lukiokoulutus ja taiteen perusopetus) kehittämisen lähtökohtana on koulutuksen perusturvan ja hyvinvoinnin takaaminen kaikille asuinpaikasta, kielestä ja taloudellisesta asemasta riippumatta. Toiminnan tavoitteena on varmistaa oppilaiden ja opiskelijoiden oikeus ammattitaitoiseen, laadukkaaseen opetukseen ja ohjaukseen sekä turvalliseen oppimisympäristöön ja hyvinvointiin.

Kehittämisessä on keskeistä opetussisältöjen ja -menetelmien kehittäminen ja oppimisympäristön laadun parantaminen erilaiset oppimistavat huomioonottaviksi, toimenpiteet syrjäytymisen ennaltaehkäisemiseksi sekä ohjausjärjestelmän vahvistaminen koulutuksen tuottavuuden lisäämiseksi. Opetussuunnitelmien toteutusta seurataan ja opetuksen ja ohjauksen tukipalveluja kehitetään. Opetuksen kehittämisessä kiinnitetään erityistä huomiota yhteisöllisyyden lisäämiseen. Tavoitteena on perusopetuksen ja lukiokoulutuksen toteuttaminen laadukkaasti ja tuloksellisesti siten, että oppilaat saavuttavat jatko-opintojen edellyttämät valmiudet ja siten, että vuonna 2008 vähintään 97 % perusopetuksen päättävistä aloittaa samana vuonna lukiossa, ammatillisessa koulutuksessa tai perusopetuksen lisäopetuksessa.

Suomalaisen yhteiskunnan monikulttuurikehitystä tuetaan ja suomalaisen koulutusjärjestelmän kansainvälistä painoarvoa hyödynnetään.

Seurataan perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja taiteen perusopetuksen oppilaitosverkon kehittymistä ja ennakoidaan muutosten vaikutuksia palveluiden laatuun ja tuottavuuteen. Tuetaan kuntien ja muiden koulutuksen järjestäjien seudullisten/alueellisten yhteistoimintamallien kehittämistä kunta- ja palvelurakennehankkeen esitysten pohjalta.

Yhteiskunnallista vaikuttavuutta kuvaavat mittaimet

Aamu- ja iltapäivätoimintaan osallistuvien lasten määrä ja ohjaustunnit

	2004	2005	2008	2011
Aamu- ja iltapäivätoimintaan osallistuvien lasten määrä	40 451	41 334	50 000	55 000
Aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjaustuntien määrä	978 837	2 117 873	3 219 167	3 367 418

Toiminnallinen tuloksellisuus

Kehittämistoimilla tähdätään opetuksen laadun kehittämiseen niin, että yleissivistävä koulutus on jatkossakin huippuluokkaa myös kansainvälisissä vertailuissa. Tuetaan koulujen ja oppilaitosten osallistumista kansainvälisiin yhteistyöhankkeisiin pohjoismaisten vaihto-ohjelmien ja EU:n uuden Elinikäisen oppimisen koulutusohjelman avulla.

Koulutusjärjestelmän tehokkuuden lisäämiseen pyritään myös keskeyttämistä vähentämällä ja läpäisyä parantamalla sekä koulutusasteiden niveltäiden toimivuutta tehostamalla. Koululaisten hyvinvointia kuvaava mittari kehitetään vuoden 2006 aikana.

Oppimistulokset OECD:n PISA -arvioinnissa (Suomen keskiarvo / OECD:n keskiarvo)

	2001	2004	2007
Lukutaito	546/500	543/500	535-550/500
Matematiikka	536/500	544/500	535-550/500
Luonnontiede	538/500	548/500	535-550/500

Perusopetuksen keskeyttäneet suhteutettuna peruskoulun päättävien lukumäärään %

	2001	2003	2008	2011
Perusasteen koulutus	0,46	0,55	0,45	0,40

Lukion oppimäärän kolmessa vuodessa suorittaneet %

	2005	2008	2009	2010	2011
	83,8	85,0	85,5	86,0	86,5

5.2.2 Perussuunnitelma

Vaikuttavuus- ja tuloksellisuustavoitteiden toteutuminen edellyttää suunnitelmakaudella seuraavia hankkeita ja toimenpiteitä:

- Seurataan esi- ja perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmien toteutumista. Kehitetään perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opetussuunnitelmien yleisen ja ainekohtaisen osan ja aihekokonaisuuksien yhteyttä vahvistavia sekä opetusta eheyttäviä opetusmenetelmiä, työtapoja, oppimateriaaleja ja oppimisympäristöjä.
- Hyödynnetään monipuolisesti aamu- ja iltapäivätoiminnan sekä koulujen toiminnan laadun kehittämisestä saatuja kokemuksia. Laajennetaan aamu- ja iltapäivätoimintaa lisäämällä valtionosuuteen oikeuttavien ohjaustuntien määrää.
- Toteutetaan erityisopetuksen toimenpideohjelman esityksiä tukemaan oppimis- ja sopeutumisvaikeuksien varhaista tunnistamista ja opetusjärjestelyiden kehittämistä.
- Edistetään oppilaan ehyen oppimispolun muodostavan opetuksen syntymistä, oppivan yhteisön toimintatapojen muodostumista ja yhtenäisen perusopetuksen toteutumista tukevia hallinnollisia ja pedagogisia toimintarakenteita sekä yhtenäisyyttä tukevan toimintakulttuurin kehittymistä. Turvataan oppilaiden ja opiskelijoiden osallisuutta ja vaikuttavuutta edistävät rakenteet, jotta osallistuminen aktiivisesti omaa koulua ja lähiympäristöä koskevien asioiden suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin toteutuu kaikissa kouluissa ja oppilaitoksissa.

- Ylioppilastutkinnossa toteutetaan äidinkielen ja kirjallisuuden kokeen uudistus. Kehitetään ylioppilastutkinnossa saavutettujen tulosten, etenkin reaaliaineiden kokeiden, sekä lukioarvosanojen ja niihin liittyvien lukiodiplomien käyttöä korkeakoulujen opiskelijavalinnoissa yhteistyössä korkeakoulujen kanssa.
- Alueellisia yhteistyöverkostoja rakennetaan ottaen huomioon toisen asteen opintotarjonnan monipuolistaminen, opetusteknologian hyödyntäminen (virtuaaliopetus, etäopetus) sekä kokemusten levittäminen erilaisten opetustarjontaratkaisujen ja hallinnollisten mallien toimivuudesta. Virtuaali- ja etäopetusta integroidaan koulutuksen järjestäjien yhteistyöhön koulutuksen kehittämistä tukevalla tavalla.
- Tuotetaan, hallitaan ja hyödynnetään kansalliset ja kansainväliset tarpeet huomioonottavaa, luotettavaa ja vertailukelpoista arviointi- ja tutkimustietoa. Monipuolistetaan esi- ja perusopetuksen sivistys- ja kasvatustehtävän arviointia. Perusopetuksen oppimistulosten arviointijärjestelmää kehitetään siten, että arvioinnit suunnataan otosperusteisesti perusopetuksen tuntijakopäätöksen mukaiseen nivel- ja päättövaiheeseen ja siten, että oppimistulosten pitkäaikaisseuranta mahdollistuu opetuksen tuottavuuden arvioimiseksi.
- Kehitetään yleissivistävän koulutuksen päätöksenteon, strategisen suunnittelun ja seurannan sekä tietojohdamisen tueksi ajantasaisen, kattavan ja luotettavan tiedon tuottamista ja hallintaa. Käynnistetään tuottavuuden laadullisten ja määrällisten kriteereiden kehittämistyö. Jatketaan taiteen perusopetuksen kehittämisen tueksi käynnistettyä tilasto- ja tietopohjan parantamista ja strategiatyötä.

5.2.3 Kehysehdotus

- Toteutetaan kouluhyvinvointia koskeva toimenpidekokonaisuus, jonka painopiste on perusopetuksessa. Kouluhyvinvointia edistetään muun muassa eheyttämällä koulupäivän rakennetta, tukemalla varhaista puuttumista oppimis- ja muihin koulunkäyntivaikeuksiin, lisäämällä oppilaiden osallisuutta, tehostamalla toimenpiteitä koulukiusaamisen vähentämiseksi ja lisäämällä perusopetuksessa henkilökohtaista opinto-ohjausta. Lisäksi tuetaan toimenpiteitä, joilla ennalta ehkäistään koulupudokkuutta perusopetuksessa, ja vakiinnutetaan ne osaksi peruskoulujen toimintaa. Tehostetaan toimenpiteitä perusopetuksen ja toisen asteen nivelvaiheen joustavoittamiseksi niin, että jatko-opintopaikka varmistetaan. Erityistä huomiota kiinnitetään maahanmuuttajataustaisten lasten suomi/ruotsi toisena kielenä opetukseen sekä heidän oman äidinkieltensä opetuksen kehittämiseen ja tukemiseen. Maahanmuuttajanuorten mahdollisuuksia lukiokoulutuksen suorittamiseen parannetaan.

5.2.4 Toiminnan laajuus

Yleissivistävän opetuksen valtionosuuden perusteena olevan oppilasmäärän (taiteen perusopetuksen osalta valtionosuuteen oikeuttavan tuntimäärän) arvioidaan kehittyvän suunnitelma-kaudella seuraavasti:

toteutuma								
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Esiopetus	58 386	57 000	57 000	56 500	56 000	57 000	58 000	58 000
Perusopetus ¹⁾	581 081	573 000	565 000	556 000	547 000	538 000	530 000	525 000
josta lisäopetus	2 259	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000
Päivälukiot	108 584	110 000	114 000	114 500	115 000	115 000	115 000	113 000
Aikuislukiot	24 313	24 000	24 000	24 000	24 000	24 000	24 000	24 000
josta aineopiskelijat	14 371	14 000	14 000	14 000	14 000	14 000	14 000	14 000
Taiteen perusopetus (perussuunnitelma):								
Musiikkioppilaitosten tunnit ²⁾	1 505 000	1 505 000	1 505 000	1 505 000	1 505 000	1 505 000	1 505 000	1 505 000
Muun taiteen perusopetuksen tunnit ²⁾	69 044	69 044	69 044	69 044	69 044	69 044	69 044	69 044

¹⁾ Vuoden 2004 toteuma ei sisällä 18 vuotta täyttäneitä oppilaita.

²⁾ Toteutunut opetustuntien määrä ylittää valtionosuuden perusteena käytettävän tuntimäärän musiikkioppilaitosten opetuksessa 12 %:lla ja muussa taiteen perusopetuksessa 38 %:lla.

5.2.5 Henkilöstövaikutusten tarkastelu

	2007	2008	2009	2010	2011	Yht.
Valtion yleissivistävät oppilaitokset						
Poistuma	12	8	15	19	17	75
josta 50 %	6	4	7	10	9	38
Tuottavuushankkeet	0,6	0,6	0,6	1,2	1,2	4,2

5.2.6 Menolaskelma

29.10 Yleissivistävä koulutus (1 000 euroa)								
	2004 TP	2005 TA+LTA:t	2006 TA	2007 TTS	2008 TTS	2009 TTS	2010 TTS	2011 TTS
Peruslaskelma	1 800 327	1 882 832	1 969 612	1 966 955	1 988 131	1 968 145	1 951 857	1 935 368
Kehysehdotus	1 800 327	1 882 832	1 969 612	1 980 955	2 002 131	1 982 145	1 965 857	1 949 368
Ero	0	0	0	14 000	14 000	14 000	14 000	14 000

Peruslaskelmaan sisältyvät muutokset

(1 000 euroa verrattuna vuoteen 2006)

	2007	2008	2009	2010	2011
Laajakaistayhteyksien laajentaminen (29.10.30)	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
Valtionosuuksien kustannustenjaon tarkistus (29.10.30)	16 838	57 466	57 466	57 466	57 466
Perus- ja esiopetuksen oppilasmäärän väheneminen (29.10.30)	-22 277	-44 544	-65 749	-84 598	-96 379
Esiopetuksen oppilasmäärän kasvu (29.10.30)			2 144	4 288	4 288
Lukion oppilasmäärän muutos (29.10.30)	1 323	2 646	2 646	2 646	-1 561
Valtion oppilaitosten vuokrien indeksitarkistukset (29.10.21)	121	121	121	121	121
Valtion oppilaitosten vuokrien tasokorotus ja investoinnit (29.10.21)		1 450	450	450	450
Valtion oppilaitosten henkilöstömenot (29.10.21)	359	422	518	518	518
Tuottavuusohjelman henkilöstövaikutukset (29.10.21)	-21	-42	-63	-105	-147
Valtionavustusten nettouttaminen (29.10.30)		-3 505	-3 505	-3 505	-3 505
Nettoutettavien määrärahojen uudelleen käyttö (29.10)		3 505	3 505	3 505	3 505

Kehysehdotukseen sisältyvät lisäksi seuraavat muutokset

(1 000 euroa verrattuna vuoteen 2006)

	2007	2008	2009	2010	2011
Kouluhyvinvoinnin tukeminen (29.10.25)	14 000	14 000	14 000	14 000	14 000

5.3 Ammatillinen koulutus

5.3.1 Tavoitteet

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Ammatillisen koulutuksen päämääränä on vahvistaa työelämän ja yhteiskunnan hyvinvointia ja kilpailukykyä kansainvälistyvässä toimintaympäristössä kohottamalla väestön ammatillista osaamista sekä tukemalla työelämälähtöistä innovaatiotoimintaa. Keskeisiä tavoitteita ovat koulutuksen laadun, työelämävastaavuuden ja vaikuttavuuden parantaminen sekä ammatillisen osaamisen ja ammattitaidon arvostuksen lisääminen.

Suunnitelmakauden aikana ammatillisen koulutuksen tuottamaan osaamiseen kohdistuvat vaatimukset kasvavat samalla kun ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden yksilölliset erot lisääntyvät. Opiskelijat ovat taustaltaan monikulttuurisempia ja heidän oppimisvalmiuksissaan ja opintomenestyksessään on aikaisempaa suurempia eroja. Opiskelijoiden joukossa on enenevässä määrin lukion kokonaan tai osittain suorittaneita tai jonkin muun aiemman koulutuksen suorittaneita sekä työelämässä jo olevia. Näiden ohella ammatillisessa koulutuksessa on aikaisempaa enemmän erityisen tuen tarpeessa olevia opiskelijoita, myös vaikeimmin vammaisia, maahanmuuttajia sekä syrjäytymisvaarassa olevia. Ammatillisen koulutuksen järjestämisessä on otettava huomioon niin työelämän kuin erilaisten opiskelijoiden tarpeet sekä vahvistettava aikaisemmin hankitun osaamisen tunnustamista.

Ammatillisen perustutkinnon suorittaneiden työllistymiselle ja jatko-opintoihin sijoittumiselle asetetaan suunnitelmakaudella seuraavat tavoitteet:

	2003 toteuma	2006 tavoite	2007 tavoite	2008 tavoite	2009 tavoite	2010 tavoite	2011 tavoite
Ammatillisen perustutkinnon suorittaneiden työllistyminen ja jatko-opintoihin sijoittuminen ¹⁾	72,3 %	74,0 %	75,0 %	75,5 %	76,5 %	77,0 %	77,0 %
- työlliset (sisältää työlliset opiskelijat)	61,7 %	63,0 %	63,5 %	64,0 %	64,5 %	65,0 %	65,0 %
- päätoimiset opiskelijat	10,6 %	11,0 %	11,5 %	11,5 %	12,0 %	12,0 %	12,0 %

¹⁾ Lähde: Tilastokeskus. Kuvaa työllistymisen ja jatko-opintoihin sijoittumisen tilannetta vuoden lopussa. Tarkastelussa ovat kyseisen vuoden heinäkuun loppuun mennessä ja kolmen edeltävän vuoden aikana suoritettut ammatilliset perustutkinnot.

Perusopetuksesta ammatilliseen koulutukseen siirtymiselle asetetaan suunnitelmakaudella seuraavat tavoitteet:

	2003 toteuma	2004 toteuma	2006 arvio	2007 tavoite	2008 tavoite	2009 tavoite	2010 tavoite
Perussuunnitelman mukainen tavoitteenasettelu:							
Perusopetuksen päättävien välitön sijoittuminen ammatilliseen koulutukseen							
- tavoite prosentteina	37,0 %	38,4 %	38,5 %	38,5 %	38,5 %	38,5 %	38,5 %
- arvio aloittajien määrästä	22 500	24 400	25 700	25 500	25 900	25 200	25 200
• josta ammatilliseen peruskoulutukseen ohjaava ja valmistava koulutus							
- tavoite prosentteina	-	-	0,5 %	1,0 %	1,5 %	1,5 %	1,5 %
- arvio aloittajien määrästä	-	-	500	700	900	1 000	1 000
Kehysehdotuksen mukainen tavoitteenasettelu:							
Perusopetuksen päättävien välitön sijoittuminen ammatilliseen koulutukseen							
- tavoite prosentteina	37,0 %	38,4 %	38,5 %	39,5 %	39,5 %	40,0 %	40,0 %
- arvio aloittajien määrästä	22 500	24 400	25 700	26 200	26 600	26 200	26 200
• josta ammatilliseen peruskoulutukseen ohjaava ja valmistava koulutus							
- tavoite prosentteina	-	-	0,5 %	2,0 %	2,5 %	3,0 %	3,0 %
- arvio aloittajien määrästä	-	-	500	1 400	1 600	2 000	2 000

Toiminnallinen tuloksellisuus

Ammatillisen koulutusjärjestelmän tehostaminen on suunnitelmakaudella välttämätöntä. Tämä edellyttää alueellisesti tarkoituksenmukaista, riittävät taloudelliset ja osaamisresurssit omaavaa ammatillisen koulutuksen kokonaisuutta palvelevaa järjestäjäverkkoa, monipuolisia ja toimivia työelämysuhteita sekä koulutuksen järjestäjien välistä tiivistä yhteistyötä. Koulutustakuun toteutumiseen liittyviä keskeisiä tavoitteita ovat joustavan siirtymän turvaaminen perusopetuksesta ammatilliseen koulutukseen ja aloitetun koulutuksen loppuun suorittamisen tehostuminen.

Ammatillisen peruskoulutuksen keskeyttämisen vähenemiselle ja läpäisyn tehostumiselle asetetaan suunnitelmakaudella seuraavat tavoitteet:

	2003 toteuma	2006 tavoite	2007 tavoite	2008 tavoite	2009 tavoite	2010 tavoite	2011 tavoite
Ammatilliseen perustutkintoon johtavan koulutuksen keskeyttäminen ¹⁾							
• keskeyttää opintonsa ammatillisessa koulutuksessa	11,4 %	10,0 %	9,5 %	9,0 %	8,5 %	8,0 %	8,0 %
• keskeyttää opintonsa ammatillisessa koulutuksessa eikä sijoitu muualle koulutusjärjestelmään	10,2 %	9,0 %	8,5 %	8,0 %	7,5 %	7,0 %	7,0 %
Ammatilliseen perustutkintoon johtavan koulutuksen läpäisy ²⁾							
• ammatillisen perustutkinnon suorittaneet	59,0 %	61,0 %	61,5 %	62,0 %	62,5 %	63,0 %	63,0 %
• ammatillisessa koulutuksessa edelleen opiskelevat	14,5 %	15,0 %	15,5 %	16,0 %	16,5 %	17,0 %	17,0 %

¹⁾ Lähde: Tilastokeskus. Tilasto ei sisällä näyttötutkintona suoritettavaan ammatilliseen perustutkintoon valmistavaa koulutusta, oppisopimuskoulutusta eikä erityisoppilaitoksissa järjestettävää koulutusta.

²⁾ Lähde: Tilastokeskus. Kuvaa tilastointivuotta kolme vuotta aikaisemman kalenterivuoden uusien opiskelijoiden tilannetta tilastointivuoden lopussa. Tilasto ei sisällä näyttötutkintona suoritettavaan ammatilliseen perustutkintoon valmistavaa koulutusta, oppisopimuskoulutusta eikä erityisoppilaitoksissa järjestettävää koulutusta.

5.3.2 Perussuunnitelma

Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden ja toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteiden toteutuminen edellyttää suunnitelmakaudella seuraavia hankkeita ja toimenpiteitä:

- Ammatillisen peruskoulutuksen tarjontaa suunnataan työvoiman kysynnän mukaisesti pitäen samanaikaisesti tavoitteena tasavertaisia koulutusmahdollisuuksia maan eri osissa. Tässä otetaan huomioon koko ikäluokan koulutustavoite ja ilman ammatillista koulutusta olevien aikuisten tarpeet. Perusopetuksesta toisen asteen ammatilliseen koulutukseen jatkavien osuutta pyritään edelleen lisäämään. Ammatillisten perustutkintojen suorittamismahdollisuudet myös ylioppilastutkinnon suorittaneille turvataan.
- Ammatillisen koulutuksen järjestäjäverkon kokoamista jatketaan alueellisen kehittämistyön ja voimavarojen tarkoituksenmukaisen ja tehokkaan käytön edellytysten parantamiseksi. Tarkoituksena on muodostaa seudullisia, maakunnallisia tai muutoin vahvoja ammattiopistoja, jotka käsittävät koulutuksen järjestäjän kaikki koulutustoiminnot ja opetusyksiköt. Ammattiopistojen muodostumista edistetään vuosille 2005–2008 ajoittuvalla opetusministeriön ja koulutuksen järjestäjien välisellä vauhdittamishankkeella.
- Lukioiden ja ammattiopistojen yhteistyötä lisätään erityisesti yhteisen opintotarjonnan, yhteisten opinto-ohjelmien sekä alueellisen koulutustarjonnan suunnittelussa ja toteuttamisessa. Yhteistyötä tukemalla vahvistetaan ammatillisten tutkintojen antamia jatko-opintovalmiuksia.
- Ammatillisten tutkintojen kehittämisperiaatteita ja asemaa tutkintojärjestelmässä selkiytetään asetettavan kolmikantaisen työryhmän ehdotusten pohjalta.
- Ammattiosaamisen näyttöjen käyttöönottoaiheeseen vuosille 2006–2009 käynnistetään tukiohjelma. Näyttöjärjestelmän pohjalle kehitetään kansallinen oppimistulosten arviointijärjestelmä. Ammattiosaamisen näyttöjen käyttöönotosta aiheutuvat lisäkustannukset otetaan huomioon yksikköhintojen keskimääräisiä euromääriä vahvistettaessa hallituksen esityksen mukaisina toiminnan laadun ja laajuuden arvioituina muutoksina.
- Otetaan käyttöön yhtenevät menettely- ja toimintaperiaatteet aikaisemmin hankitun osaamisen selvittämiseksi, arvioimiseksi ja tunnustamiseksi käytännössä. Toteutetaan yhteistyössä Tilastokeskuksen kanssa osaamisen tunnustamiskäytännön vakiinnuttamisen edellyttämät tilastotuotannon tarkistukset.
- Selvitetään erilaisella pohjakoulutuksella ja taustalla opetussuunnitelmaperusteisesta ja näyttötutkintoon valmistavasta koulutuksesta valmistuvien koulutuksen kestoa ja opiskeluajkojen tarkoituksenmukaisuutta aikaisemman osaamisen tunnustamisen näkökulmasta. Selvitetään tutkinnon suorittaneiden työllistymiseen vaikuttavia asioita ja koulutuksen järjestäjien toimenpiteiden tuloksellisuutta työllistymisen tehostamiseksi.
- Vuonna 2006 kokeiluna käynnistettävä ammatilliseen peruskoulutukseen ohjaava ja valmistava koulutus vakiinnutetaan suunnitelmakaudella osaksi ammatillista peruskoulutusta.

- Koulutukseen hakeutumis-, valinta- ja ohjausprosessien tehostamiseksi ja hakujärjestelmän toimivuuden parantamiseksi toisen asteen hakujärjestelmä uudistetaan. Tavoitteena on ottaa käyttöön sähköinen hakujärjestelmä vuoden 2007 aikana.
- Ammatillisen koulutuksen keskeyttämisalttiuden tunnistamiseksi ja oikeiden toimien kohdentamiseksi selvitetään opiskelijoiden elämäntilanteeseen liittyviä tekijöitä, kuten opintotuen riittävyttä ja tuetun asuntolatoiminnan tarvetta. Selvitetään koulutuksen järjestäjien toimenpiteiden merkitystä keskeyttämisen vähenemiseksi ja etsitään menestyksellisiä toimintamalleja. Uudistetaan keskeyttämisen vähentämiseen tähtäävä toimenpideohjelma.
- Laajennetaan ammatillisen peruskoulutuksen opettajien ja oppilaitosyhteisöjen kehittämishanketta. Amatillisten opettajien kelpoisuusvaatimuksia selkeytetään tavoitteena opettajien saatavuuden parantaminen.
- Amatillisten tutkintojen kansainvälistä tunnettavuutta ja koulutuksessa olevien liikkuvuutta parannetaan. Euroopan unionin ammatillisen koulutuksen yhteistyön tehostamiseen tähtäävässä Kööpenhamina-prosessissa painotetaan etenkin Eurooppalaisten tutkintojen viitekehyksen kehittämistä, koulutuksen laadun varmistamista ja liikkuvuuden edistämistä sekä Elinikäisen oppimisen ohjelman toimeenpanoa.
- Jatketaan ammatillisen koulutuksen arvostuksen ja vetovoimaisuuden vahvistamista kehittämällä koulutuksen laatua, vaikuttavuutta ja tuloksellisuutta sekä nostamalla esiin huippuosaamista ammattitaitokilpailujen avulla. Amatillisen erityisopetuksen tuottaman osaamisen arvostuksen edistämiseksi ja työelämäyhteyksien vahvistamiseksi laajennetaan ammattitaitokilpailujärjestelmää koskemaan myös vammaisia opiskelijoita ja osallistutaan vammaisten ammattitaidon MM-kilpailuihin Japanissa vuonna 2007.
- Kehitetään yrittäjyyttä tukevia koulutusohjelmia, opetussisältöjä ja -menetelmiä sekä levitetään hyviä käytäntöjä.
- Koulutuksen ja tutkimuksen tietoyhteiskuntaohjelman mukaisesti kehitetään tieto- ja viestintätekniikan opetuskäyttöä ja verkko-opetuksen sisältöjä.

5.3.3 Kehysehdotus

- Ammatilliseen peruskoulutukseen ohjaava ja valmistava koulutus laajennetaan asteittain 2 000 opiskelijaan.

5.3.4 Toiminnan laajuus

Ammatilliseen perustutkintoon johtavan/valmistavan koulutuksen uusien opiskelijoiden määrän arvioidaan kehittyvän seuraavasti (perussuunnitelma):

	2004 toteuma	2005 arvio	2006 arvio	2007 TTS	2008 TTS	2009 TTS	2010 TTS	2011 TTS
1. Oppilaitosmuotoinen koulutus	53 800	54 000	54 000	53 000	52 500	51 500	51 000	51 000
1.1. Opetussuunnitelma-perusteinen koulutus	47 850	47 500	47 000	46 000	45 500	44 500	44 000	44 000
* josta alle 25-vuotiaat	43 250	43 000	43 500	43 000	43 000	42 000	41 500	41 500
* josta vähintään 25-vuotiaat	4 600	4 500	3 500	3 000	2 500	2 500	2 500	2 500
1.2. Näyttötutkintoon valmistava koulutus	5 950	6 500	7 000	7 000	7 000	7 000	7 000	7 000
* josta alle 25-vuotiaat	1 450	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500
* josta vähintään 25-vuotiaat	4 500	5 000	5 500	5 500	5 500	5 500	5 500	5 500
2. Oppisopimuskoulutus ¹⁾	6 550	6 800	7 000	7 000	7 000	7 000	7 000	7 000
* josta alle 25-vuotiaat	2 000	2 100	2 200	2 200	2 200	2 200	2 200	2 200
* josta vähintään 25-vuotiaat	4 550	4 700	4 800	4 800	4 800	4 800	4 800	4 800
Yhteensä	60 350	60 500	61 000	60 000	59 500	58 500	58 000	58 000

¹⁾ Vuonna 2004 oppisopimuskoulutuksen uusista opiskelijoista opetussuunnitelma-perusteisessa koulutuksessa aloitti 148 ja näyttötutkintoon valmistavassa koulutuksessa 6 396.

Ammatillisen koulutuksen keskimääräisten vuosiopiskelijamäärien arvioidaan kehittyvän seuraavasti (perussuunnitelma):

	2005 toteuma	2006 TAE	2007 TTS	2008 TTS	2009 TTS	2010 TTS	2011 TTS
1. Oppilaitosmuotoinen koulutus	133 350	133 000	133 000	133 000	133 000	133 000	133 000
1.1. Opetussuunnitelmaperusteinen koulutus	120 300	119 000	119 000	119 000	119 000	119 000	119 000
* josta erityisopetus	15 170	15 500	16 000	16 500	17 000	17 500	17 500
• valtion erityisoppilaitokset ³⁾	880	880	880	880	880	880	880
• muut erityisoppilaitokset	2 880	3 020	3 070	3 120	3 120	3 120	3 120
• muut ammattiopistot	11 410	11 600	12 050	12 500	13 000	13 500	13 500
1.1.1. Tutkintoon johtava koulutus	116 600	115 000	114 600	114 300	114 100	114 000	114 000
1.1.2. Muu kuin tutkintoon johtava koulutus	3 700	4 000	4 400	4 700	4 900	5 000	5 000
* vammaisten valmentava ja kuntouttava opetus ja ohjaus	2 110	2 200	2 250	2 300	2 300	2 300	2 300
* maahanmuuttajien valmistava koulutus	910	900	950	1 000	1 050	1 100	1 100
* muuna kuin ammatillisena peruskoulutuksena järjestettävä kotilousopetus	680	650	600	600	600	600	600
* ammatilliseen peruskoulutukseen ohjaava ja valmistava koulutus	-	250	600	800	950	1 000	1 000
1.2. Näyttötutkintoon valmistava koulutus	13 050	14 000	14 000	14 000	14 000	14 000	14 000
2. Oppisopimuskoulutus	35 330	35 085	35 085	35 085	35 085	35 085	35 085
2.1. Peruskoulutus	12 720	13 000	13 000	13 000	13 000	13 000	13 000
2.2. Lisäkoulutus ⁴⁾	22 610	22 085	22 085	22 085	22 085	22 085	22 085
2.2.1. Tutkintotavoitteinen lisäkoulutus	19 770	18 665	18 665	18 665	18 665	18 665	18 665
2.2.2. Muu lisäkoulutus	2 840	3 420	3 420	3 420	3 420	3 420	3 420

³⁾ Saamelaisalueen koulutuskeskus mukaan lukien valtion ammatillisen koulutuksen opiskelijamäärä on 1 012 vuonna 2005.

⁴⁾ Vuonna 2005 oppisopimuskoulutuksena järjestettävän lisäkoulutuksen rahoituksen perusteena oleva opiskelijamäärä on 22 085 opiskelijaa.

5.3.5 Henkilöstövaikutusten tarkastelu

	2007	2008	2009	2010	2011	Yht.
Valtion ammatilliset oppilaitokset						
Poistuma	8	6	10	13	12	52
josta 50 %	4	3	5	6	7	26
Tuottavuushankkeet	0,4	0,2	0,6	0,8	0,8	2,8

5.3.6 Menolaskelma

29.20 Ammatillinen koulutus (1 000 euroa)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
	TP	TA+LTA:t	TAE	TTS	TTS	TTS	TTS	TTS
Peruslaskelma	544 209	574 693	639 305	642 874	653 095	653 845	653 817	653 789
Kehysehdotus	544 209	574 693	639 305	644 774	655 695	657 045	657 617	657 589
Ero	0	0	0	1 900	2 600	3 200	3 800	3 800

Peruslaskelmaan sisältyvät muutokset
(1 000 euroa verrattuna vuoteen 2006)

	2007	2008	2009	2010	2011
Valtion oppilaitosten henkilöstömenot (29.20.21)	213	255	319	319	319
Valtion oppilaitosten vuokrien indeksitarkistukset (29.20.21)	120	120	120	120	120
Valtion oppilaitosten kiinteistöjen hankinta (29.20.76)	-1 280	-1 280	-1 280	-1 280	-1 280
Ammattiosaamisen näyttöjen käyttöönotto (29.20.30)	1 000	2 000	2 700	2 700	2 700
Valtion ja kuntien välisen kustannustenjaon tarkistus (29.20.30)	3 283	10 815	10 815	10 815	10 815
Valtion ja kuntien välisen kustannustenjaon tarkistus (29.20.31)	247	1 908	1 908	1 908	1 908
Tuottavuusohjelman henkilöstövaikutukset (29.20.21)	-14	-22	-42	-70	-98
Valtionavustusten nettouttaminen (29.20.30)		-1 581	-1 581	-1 581	-1 581
Nettoutettavien määrärahojen uudelleen käyttö (29.20)		1 581	1 581	1 581	1 581

Kehysehdotukseen sisältyvät lisäksi seuraavat muutokset
(1 000 euroa verrattuna vuoteen 2006)

	2007	2008	2009	2010	2011
Ammatilliseen peruskoulutukseen ohjaavan ja valmistavan koulutuksen opiskelijamäärän kasvu (tästä vain kokonaisopiskelijamäärää lisäävä osuus) (29.20.30, työllisyysohjelma)	1 900	2 600	3 200	3 800	3 800

5.4 Ammatillinen lisäkoulutus ja vapaa sivistystyö

Aikuiskoulutus

5.4.1 Tavoitteet

Aikuiskoulutusta kehitetään parlamentaarisen aikuiskoulutustyöryhmän ehdotusten pohjalta hallitusohjelman ja valtioneuvoston hyväksymän vuosia 2003–2008 koskevan koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman mukaisesti. Tässä suunnitelmassa aikuiskoulutusta käsitellään lisäksi luvuissa 5.6. (yliopisto-opetus ja -tutkimus), 5.5. (ammattikorkeakoulut), 5.2. (yleissivistävä koulutus), 5.3. (ammatillinen koulutus) ja 6.3. (liikuntatoimi).

Alla olevassa taulukossa esitetään aikuiskoulutuksen rahoitus opetusministeriön hallinnon-alalla vuoden 2006 talousarvioesityksen mukaisesti:

	milj. €
* Ammatillinen lisäkoulutus ja vapaa sivistystyö	328,9
* Yliopistojen täydennyskoulutus ja avoin yliopisto	15,9
* Yliopistojen aikuiset perustutkinto-opiskelijat (arvio)	146,0
* Ammattikorkeakoulut	73,5
* Lukiokoulutus (arvio)	16,7
* Ammatillinen peruskoulutus (arvio)	87,8
* Ammatillisten oppilaitosten aikuiset perustutkinto-opiskelijat (arvio)	41,0
* Oppisopimuskoulutuksena järj. ammatillinen lisäkoulutus	67,1
* Liikunnan koulutuskeskukset	14,4
Yhteensä	791,3

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Opetusministeriön hallinnonalan omaehtoisen aikuiskoulutuksen yleistavoitteena on

- kilpailukyyn ja työllisyyden edistäminen lisäämällä työikäisen väestön mahdollisuuksia osallistua osaamistasoa ylläpitävään ja kohottavaan koulutukseen, tutkintojen suorittamista sekä aliedustettujen ryhmien osallistumista aikuiskoulutukseen,
- kansalaisyhteiskunnan ja demokratian vahvistaminen ylläpitämällä ja suuntaamalla vapaan sivistystyön koulutusta sekä lisäämällä avointa oppimista edistävää koulutustarjontaa sekä parantamalla koulutuksen saavutettavuutta,
- yhteiskunnallisen tasa-arvon ja kansalaisten sivistyksellisten oikeuksien turvaaminen parantamalla aikuisväestön elinikäisen oppimisen edellytyksiä; sekä
- aikuiskoulutuksen laadun ja alueellisen vaikuttavuuden kehittäminen kaikilla koulutustasoilla.

Opetusministeriön hallinnonalan aikuiskoulutusta kehitetään siten, että omaehtoinen aikuis-koulutus, työvoimapolitiittinen aikuiskoulutus ja henkilöstökoulutus muodostavat toimivan kokonaisuuden. Tavoitteena on, että vuosittain koulutukseen osallistuvien osuus työikäisestä aikuisväestöstä kasvaa vähintään 60 %:iin vuoteen 2008 mennessä ja että samalla parannetaan ilman perusasteen jälkeistä tutkintoa olevien koulutustasoa ja syrjäytymisuhan alaisten aikuis-koulutukseen osallistumista. Koulutustarjontaa suunnataan erityisesti maahanmuuttajien osaamistarpeisiin sekä kasvavan senioriväestön sivistyspalveluihin.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Aikuiskoulutuksen toiminnallista tuloksellisuutta kehitetään kaikilla koulutusasteilla tulos- ja informaatio-ohjauksen avulla. Työikäiselle aikuisväestölle soveltuvia koulutusjärjestelyjä lisätään ja opitun tunnustamista ja hyväksilukemista tehostetaan kaikessa tutkintotavoitteisessa koulutuksessa koulutusresurssien käytön tehostamiseksi. Aikuiskoulutuksen kehittämisrahoitusta suunnataan aikuisopiskeluun soveltuvien tutkintojen ja koulutusmallien kehittämiseen sekä verkko-opetuksen tarjonnan lisäämiseen ja monipuolistamiseen sekä aikuisopiskelijoiden neuvonta- ja ohjauspalvelujen kehittämiseen. Tutkintotavoitteisessa aikuiskoulutuksessa tavoitteena on tutkintojen tai osatutkintojen suoritusten määrän lisääminen 7 %:lla vuoteen 2010 mennessä.

Aikuiskoulutuksen alueellista yhteistyötä, saavutettavuutta ja vaikuttavuutta kehitetään aikuiskoulutuksen alueellisten toimenpideohjelmien (OPM 28:2005) kehittämis ehdotusten pohjalta. Ammatillisen aikuiskoulutuksen järjestäjäverkkoa kehitetään laadunarvioinnin avulla valtakunnallisesti toimivaksi sekä alueellisesti ja alakohtaisesti kattavaksi. Laadun kehittämistä ja työelämän palvelutehtävien toteutusta tuetaan kehittämisavustuksilla.

Opetuksen laatua parannetaan opetushenkilöstön täydennyskoulutusohjelmilla. Valtion rahoittamaa opetustoimen henkilöstökoulutusta suunnataan erityisesti verkkopedagogiikkaan, erityisopetukseen ja työssäoppimiseen.

Aikuiskoulutuksen laatu varmistetaan eri tavoin hankitun osaamisen osoittavilla tutkin-tojärjestelmillä ja valtakunnallisilla arvioinneilla. Ammatillisen lisäkoulutuksen laatua seura-taan vuonna 2006 käyttöön otettavan opiskelijapalautejärjestelmän avulla.

5.4.2 Perussuunnitelma

Tavoitteita toteutetaan seuraavilla toimenpiteillä:

Koulutukseen osallistumisen lisääminen ja osaamistason kohottaminen

- **Noste-ohjelma.** Aikuisten koulutustason kohottamisen lisätoimenpideohjelmaa laajennetaan niin, että vuonna 2007 ohjelman aloittaa vähintään 10 000 aikuista ja lisäksi perusrahoitteiseen ammatilliseen perus- ja lisäkoulutukseen sekä oppisopimuskoulutukseen osallistuu noin 15 000 Noste-ohjelman kohderyhmään kuuluvaa. Ohjelmassa kehitettyjen hyvien toimintamuotojen levittämistä muuhun aikuiskoulutukseen tuetaan. Noste edistää työllisyyden politiikkaohjelmaa.
- **Ammatillinen perus- ja lisäkoulutus.** Ammatillisessa peruskoulutuksessa lisätään edelleen näyttötutkintoja, oppisopimuskoulutusta ja muita työikäiselle aikuisväestölle soveltuvia järjestelyjä. Ammatillisen lisäkoulutuksen tarjontaa laajennetaan vuosittain erityisesti tutkintoihin valmistavassa koulutuksessa sekä pk-yritysten henkilöstön ja maahanmuuttajaväestön tarpeisiin. Tavoitteena on, että tutkintotavoitteisen ammatillisen lisäkoulutuksen aloittajien määrä kasvaa suunnitelmakaudella 27 000 henkilöön, joista vähintään 80 % suorittaa tutkinnon tai sen osan kolmessa vuodessa koulutuksen alkamisesta lukien. Vuonna 2006 uudistettavien ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämis lupien ja muun ohjauksen tuloksellisuus arvioidaan. Ammatillisten perustutkintojen, ammattitutkintojen ja erikoisammattitutkintojen kokonaisuuden toimivuutta ja asemaa tutkintojärjestelmässä kehitetään ammatillisten tutkintojen asemointityöryhmän ehdotusten pohjalta (OPM 28:2005). Sen jatkotoimia koskevat ehdotukset laaditaan yhteistyössä työelämän järjestöjen kanssa. Ammatillisen aikuiskoulutuksen avulla edistetään työllisyyden politiikkaohjelmaa.
- **Korkeakoulujen aikuiskoulutus.** Tavoitteena on, että korkeakoulut voivat tarjota riittävästi työikäiselle aikuisväestölle soveltuvia koulutusmahdollisuuksia tutkintoon johtavassa koulutuksessa, vastata korkeakoulututkinnon suorittaneen väestön osaamisen ja asiantuntemuksen jatkuvasta kehittämisestä sekä edistää koulutuksellista tasa-arvoa ja korkeakoulujen alueellista vaikuttavuutta. Ammattikorkeakoulujen koulutustarjonnasta noin viidennes suunnataan aikuiskoulutukseen. Ammattikorkeakoulujen aikuiskoulutuksesta 70–75 % suunnataan ylempään aikuisten amk-tutkintoon johtavaan koulutukseen ja 25–30 % ylempiin amk-tutkintoihin tai erikoistumisopintoihin. Yliopistojen aikuiskoulutusta kehitetään opetusministeriön työryhmän (OPM 38:2005) ehdotusten pohjalta. Yliopistot laativat aikuisten tutkinto-opiskelun, täydennyskoulutuksen ja avoimen yliopisto-opetuksen kattavat elinikäisen oppimisen strategiat. Yliopistojen täydennyskoulutuksen toimintaedellytyksiä ja rahoituspohjaa vahvistetaan niin, että akateemisella väestöllä on riittävät mahdollisuudet osaamisen jatkuvaan kehittämiseen. Osa täydennyskoulutuksesta voidaan yhtiöittää.
- **Ammattihelikopterilentäjien koulutus.** Vuonna 2006 Suomen ilmailuopistossa käynnistetty ammattihelikopterilentäjien sekä lennonopettajien koulutus laajenee vuodesta 2007 täyteen mittaansa.

*Tasa-arvoa ja kansalaisyhteiskuntaan
osallistumista vahvistava koulutus*

- **Vapaa sivistystyö.** Vapaan sivistystyön oppilaitosten toimintaedellytyksiä vahvistetaan tasa-arvoa, sosiaalista koheesiota sekä aktiivista kansalaisuutta rakentavan aikuiskoulutuksen järjestäjinä. Vapaan sivistystyön oppilaitosten vuodesta 2005 alkaen käyttöön otetun uuden ohjausjärjestelmän avulla pyritään yhteistyössä alan keskusjärjestöjen kanssa lisäämään aikuiskoulutuksessa aliedustettujen ryhmien osallistumista sekä yhteisesti määriteltyjen painopistealueiden koulutustarjontaa. Vapaan sivistystyön kautta edistetään kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelmaa ja tietoyhteiskuntaohjelmaa.
- **Yleissivistävä aikuiskoulutus.** Syrjäytymisvaarassa olevien nuorten koulutusjärjestelyjä kehitetään, muun muassa lisäämällä mahdollisuuksia opiskeluun kansaopistoissa, opetusministeriön ns. niveltöryhmän ehdotusten pohjalta. Aikuislukion aineopiskelussa tarjontaa suunnataan erityisesti maahanmuuttajien kielikoulutukseen sekä aikuisväestön osaamisen ja jatko-opintokelpoisuuden tarpeisiin.
- **Avoin korkeakouluopetus.** Avointa yliopisto-opetusta kehitetään edelleen koulutuksellista tasa-arvoa edistävänä avoimena opintojärjestelmänä. Painopisteinä ovat erilaisten väestöryhmien osallistumisedellytykset, alueellinen vaikuttavuus ja mahdollisuudet siirtyä suorittamaan tutkintoa. Työikäisen aikuisväestön mahdollisuuksia suorittaa alemman korkeakoulututkinnon opintoja avoimessa yliopistossa lisätään. Avoimen ammattikorkeakoulun tarjontaa laajennetaan koulutuksen saavutettavuuden lisäämiseksi vuonna 2005 laaditun toimenpideohjelman ehdotusten mukaisesti.
- **Neuvontajärjestöt.** Neuvontajärjestöjen toimintaedellytyksiä vahvistetaan hallituksen kansalaisvaikuttamisen, tietoyhteiskunta- ja yrittäjyyden politiikkaohjelmien tavoitteiden edistämiseksi.

Aikuisopiskelun edellytysten parantaminen

- **Aikuisopiskelun tukipalvelut.** Aikuisopiskelun tukipalveluja parannetaan kehittämällä tiedotus- ja neuvontapalveluja, laajentamalla eri tavoin hankittujen opintojen ja osaamisen tunnustamisjärjestelmiä sekä tukemalla henkilökohtaisten opintosuunnitelmien laatimista näyttötutkintoihin valmentavassa koulutuksessa (AiHe -hanke) ja muussa aikuiskoulutuksessa.
- **Opintoluotsi.** Opintoluotsi-palvelua kehitetään opetusministeriön, työministeriön, Opetushallituksen, Kansainvälisen henkilövaihdon keskuksen ja Kelan yhteistyönä. Opintoluotsin ylläpito ja kehittäminen siirtyy normaalirahoituksen piiriin nykyisen rakennerahastokauden jälkeen vuodesta 2007 alkaen.
- **Virallisten kääntäjien tutkintojärjestelmä.** Virallisten kääntäjien tutkintotoiminta järjestetään uudelleen opetusministeriön asettaman työryhmän ehdotusten pohjalta vuonna 2007.

5.4.3 Kehysehdotus

- **Työvoiman osaamistason kehittäminen.** Työikäisen aikuisväestön koulutustason kohottamistoimenpiteitä jatketaan ja tehostetaan. Ammatillisen lisäkoulutuksen ja oppisopimuskoulutuksen tarjontaa lisätään työvoiman saatavuuden turvaamiseksi sekä työllisyysasteen nostamiseksi. Tarjonnan lisäyksellä edistetään hallituksen tavoitetta nostaa työikäisen aikuisväestön vuotuinen osallistumisaste eri tyyppiseen aikuiskoulutukseen 60 prosenttiin vuoteen 2008 mennessä. Tavoitteena on myös, että vuosittain vähintään 20 000 Noste-ohjelman kohderyhmään kuuluvaa voi aloittaa koulutuksen vuosina 2008–2010.
- **Elinikäisen oppimisen ja tasa-arvon edistäminen.** Keskeinen tavoite on Noste-ohjelman aikana syntyneiden hakevan toiminnan ja muiden tasa-arvoa lisäävien hyvien käytäntöjen levittäminen sekä aikuisopiskelun henkilökohtaistamisen laajentaminen koko aikuiskoulutuksen toimintatavoiksi. Aliedustettujen ryhmien koulutukseen osallistumisedellytysten parantamiseksi aikuisten opintoseteli tai vastaavia aikuisten opiskelumaksujen ja muiden kustannusten kohtuullistamistoimenpiteitä otetaan asteittain käyttöön vuodesta 2007 alkaen. Aikuisopiskelun tieto- ja neuvontapalveluja ja ohjausta tehostetaan opetus- ja työministeriön asettaman yhteisen valmisteluryhmän ehdotusten pohjalta. Tavoitteena on toteuttaa aikuisopiskeluun soveltuvat ohjausjärjestelyt kaikissa aikuiskoulutusta järjestävissä oppilaitoksissa ja korkeakouluissa sekä tarjota kansalaisille koulutustarjonnan kattavat asiakaslähtöiset tieto- ja neuvontapalvelut, mukaan lukien Opintoluotsi, vuodesta 2008 alkaen.
- **Kansalaisyhteiskunnan ja aktiivisen kansalaisuuden vahvistaminen.** Järjestötoiminnan ja muun kansalaisvaikuttamisen osaamista vahvistetaan tukemalla kansalaisjärjestöjen ja vapaan sivistystyön oppilaitosten, erityisesti opintokeskusten, yhteisen koulutusohjelman toteuttamista kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelman mukaisesti. Toimintaan kohdennetaan myös vapaan sivistystyön avustusten nettouttamisen takia vapautuvia voimavaroja.

5.4.4 Toiminnan laajuus

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Ammatillinen lisäkoulutus							
* opiskelijatyövuosia	12 910	15 550	15 860	15 860	15 860	15 860	15 860
josta tutkintoon johtava koulutus	11 100	13 370	13 640	13 640	13 640	13 640	13 640
Ammatilliset erikoisoppilaitokset							
* opetustunteja	358 740	360 760	365 230	365 230	365 230	365 230	365 230
Aikuisten koulutustason kohottamisohjelma NOSTE							
* opiskelijoita	8 500	9 400	11 000	6 400	3 200	-	-
* opiskelijatyövuosia	3 400	3 900	4 500	3 200	1 600	-	-
Kansalaisopistot							
* opetustunteja	2 062 000	2 038 000	2 065 000	2 065 000	2 065 000	2 065 000	2 065 000
Kansanopistot							
* opiskelijaviikkoja	292 250	296 270	299 580	299 580	299 580	299 580	299 580
Opintokeskukset							
* opintokerhotunteja	350 000	247 750	247 750	247 750	247 750	247 750	247 750
* opetustunteja	191 600	177 400	182 600	182 600	182 600	182 600	182 600
Kesäyliopistot							
* opetustunteja	96 050	55 600	57 000	57 000	57 000	57 000	57 000
Muu aikuiskoulutus							
Lukiokoulutus							
* aikuislukioiden opiskelijamäärä ilman aineopiskelijoita	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
* aineopiskelijoita / vuosi	14 000	14 000	14 000	14 000	14 000	14 000	14 000
Toisen asteen ammatillinen peruskoulutus							
* näyttötutkintoon valmistava koulutus Oppisopimuskoulutus ¹⁾	13 050	14 000	14 000	14 000	14 000	14 000	14 000
* oppisopimusmuotoinen ammatillinen lisäkoulutus,	22 085	22 085	22 000	22 000	22 000	22 000	22 000
josta tutkintoon johtava koulutus	19 500	19 500	18 920	18 920	18 920	18 920	18 920
* oppisopimusmuotoinen ammatillinen peruskoulutus	12 500	13 000	13 200	13 400	13 500	13 500	13 500
josta aikuisopiskelijoita	9 000	9 000	9 000	9 000	9 000	9 000	9 000
Ammattikorkeakoulut							
* tutkintoon johtava koulutus aikuisille	15 540	15 540	15 540	15 240	15 240	15 240	15 240
* erikoistumisopinnot	3 250	2 900	2 400	2 300	2 300	2 300	2 300
* ylemmät amk-tutkinnot	750	1 100	1 600	2 000	2 000	2 000	2 000
* avoin ammattikorkeakoulu	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000
Yliopistot							
* aikuisopiskelijat peruskoulutuksessa ²⁾	40 000	40 000	40 000	40 000	40 000	40 000	40 000
* avoin yliopisto (laskennallisia vuosiopiskelijapaikkoja)	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000
* täydennyskoulutus, henkilöä	87 600	88 000	88 000	88 000	88 000	88 000	88 000

¹⁾ Tässä taulukossa ammatillisen peruskoulutuksen ja oppisopimuskoulutuksen aikuisopiskelijoilla tarkoitetaan henkilöitä, jotka ovat aikaisemmin suorittaneet ammatillisen tutkinnon samalla koulutusasteella tai opinnot aloittaessaan ovat yli 25-vuotiaita.

²⁾ Tässä taulukossa yliopiston tutkintoon johtavassa koulutuksessa aikuisopiskelijoilla tarkoitetaan henkilöitä, jotka ovat aiemmin suorittaneet kolmannen asteen tutkinnon tai opiskelevat maisteriohjelmissä tai muissa aikuisten tarpeiden mukaan järjestetyissä ohjelmissä tai tulevat yliopisto-opiskelijoiksi avoimen yliopiston väylän kautta tai opinnot aloittaessaan ovat yli 25-vuotiaita.

5.4.5 Menolaskelma

29.30 Ammatillinen lisäkoulutus ja vapaa sivistystyö (1 000 euroa)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
	TP	TA+LTA:t	TAE	TTS	TTS	TTS	TTS	TTS
Peruslaskelma	303 614	321 523	331 056	339 623	304 501	304 501	304 501	304 501
Kehysehdotus	303 614	321 523	331 056	341 223	330 101	330 101	330 101	330 101
Ero	0	0	0	1 600	25 600	25 600	25 600	25 600

Peruslaskelmaan sisältyvät muutokset
(1 000 euroa verrattuna vuoteen 2006)

	2007	2008	2009	2010	2011
Aikuisten koulutustason kohottamisohjelma (29.30.34)	5 000	-30 000	-30 000	- 30 000	-30 000
Ammatillisen lisäkoulutuksen tarjonnan lisääminen (29.30.31)	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000
Ammattihelikopterilentäjien koulutus (29.30.51)	200	200	200	200	200
Vapaan sivistystyön tarjonnan laajentaminen (29.30.30, 29.30.50, 29.30.55, 29.30.56)	1 900	1 900	1 900	1 900	1 900
Yksikköhintojen tarkistaminen (29.30.50, 29.30.55, 29.30.56)	-533	-655	-655	-655	-655
Valtionavustusten nettouttaminen (29.30.30, 29.30.50, 29.30.55, 29.30.56)	-	-2 764	-2 764	-2 764	-2 764
Nettoutettavien määrärahojen uudelleen käyttö (29.30)	-	2 764	2 764	2 764	2 764

Kehysehdotukseen sisältyvät lisäksi seuraavat muutokset
(1 000 euroa verrattuna vuoteen 2006)

	2007	2008	2009	2010	2011
Työvoiman osaamistason kehittäminen (29.20.31, 29.30.31, 29.30.34)	-	16 000	16 000	16 000	16 000
Elinikäisen oppimisen edellytykset ja tasa-arvo (29.30.25)	-	8 000	8 000	8 000	8 000
Kansalaisyhteiskunta ja aktiivinen kansalaisuus (29.30.30, 50, 53, 55 ja 56)	1 600	1 600	1 600	1 600	1 600

5.5 Ammattikorkeakoulut

5.5.1 Tavoitteet

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Tavoitteena on kansainvälisesti korkeatasoinen, osaava ja laadukas korkeakouluverkosto, jossa annetaan tutkimukseen perustuvaa ja työelämän asiantuntija- ja kehittämistehtäviin tähtäävää opetusta, ja jossa tehdään tasokasta, aluekehitystä edistävää ja alueen työelämän tarpeita vastaavaa tutkimus- ja kehitystyötä.

Ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden työllistyminen ja sijoittuminen jatko-opintoihin

	2003 toteuma	2006 tavoite	2007 tavoite	2008 tavoite	2009 tavoite	2010 tavoite	2011 tavoite
Ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden työllistyminen ja jatko-opintoihin sijoittuminen ¹⁾	87,1 %	88,0 %	88,3 %	88,5 %	88,7 %	89,0 %	89,0 %

Aluevaikuttavuus ja tutkimus- ja kehitystyö

	2003 toteuma	2006 tavoite	2007 tavoite	2008 tavoite	2009 tavoite	2010 tavoite	2011 tavoite
T&K:n ulkopuolisen rahoituksen osuus käyttötalouden tuloista ²⁾	8,0 %	8,7 %	9,0 %	9,5 %	10 %	10,5 %	10,5 %
Hankkeistettujen opinnäytetöiden osuus ³⁾	71,0 %	75,0 %	76,5 %	78,5 %	80,0 %	81,0 %	81,0 %

¹⁾ Lähde: Tilastokeskus. Kuvaa työllistymisen ja jatko-opintoihin sijoittumisen tilannetta vuoden lopussa. Tarkastelussa ovat kyseisen vuoden heinäkuun alkuun mennessä ja kolmen edeltävän vuoden aikana suoritettut ammattikorkeakoulututkinnot.

²⁾ Lähde: Tilastokeskus

³⁾ Lähde: AMKOTA

Toiminnallinen tuloksellisuus

Ammattikorkeakouluverkko kootaan tavoitteena muodostaa asiantuntijayhteisöjä, joiden tutkintoon johtavaa koulutusta antavat yksiköt ovat kooltaan riittäviä antamaan kansainvälisesti korkeatasoista opetusta ja kykeneviä tasokkaaseen aluettaan palvelemaan tutkimus- ja kehitystyöhön. Tavoitteen saavuttamiseksi ammattikorkeakoulujen nuorten tutkintoon johtavan koulutuksen järjestämispaikkakuntien määrää vähennetään, mikä merkitsee useiden toimipisteiden toiminnan lopettamista. Ammattikorkeakoulut järjestävät nuorten tutkintoon johtavaa koulutusta 80 paikkakunnalla. Määrä on 2000-luvulla vähentynyt kolmella.

Ammattikorkeakoulujen läpäisyä parannetaan tavoitteena tutkinnon suorittamisiän aleneminen ja koulutuksen keskeyttämisen vähentäminen. Ammattikorkeakoulujen rahoitusjärjestelmää on vuoden 2006 alusta muutettu koulutuksen läpäisyä tukevaksi; suoritettut tutkinnot on otettu merkittäväksi rahoituksen määrään vaikuttavaksi tekijäksi tavoitteena läpäisyn paraneminen ja sen myötä tehokkuuden ja tuottavuuden kasvu.

	2004	2006	2007	2008	2009	2010	2011
	toteuma	tavoite	tavoite	tavoite	tavoite	tavoite	tavoite
Ammattikorkeakoulututkintoon johtavan koulutuksen läpäisy ¹⁾							
• Tutkinnon suorittaneet viiden vuoden kuluessa aloittamisvuodesta	58,1 %	59,1 %	60,5 %	62,0 %	63,5 %	65,0 %	65,0 %
¹⁾ Lähde: Tilastokeskus.							

Tuottavuuden kehitystä seurataan vertaamalla ammattikorkeakouluissa suoritettujen opintopisteiden määrää käyttökustannuksiin ja vertaamalla kalenterivuonna suoritettujen tutkintojen määrää käyttökustannuksiin. Mittain otetaan käyttöön tavoitesopimuskauden 2007–2009 tuloksellisuusrahoituksessa.

5.5.2 Perussuunnitelma

Tavoitteiden toteutuminen edellyttää suunnitelmakaudella seuraavia hankkeita ja toimenpiteitä:

- Ammattikorkeakoulujen koulutuksen laatua ja tehokkuutta parannetaan. Tätä tukevat ammattikorkeakoulujen yhteiset kehittämisverkostot. Painopisteinä ovat opiskelijan ja työelämän yhteistyön lisääminen, tutkimus- ja kehitystyön ja opetuksen välisten yhteyksien kehittäminen, ylempien ammattikorkeakoulututkintojen kehittäminen ja ammattikorkeakoulun opettajuuden kehittäminen.
- Ammattikorkeakoulujen koulutustarjonnan alakohtaiseen määrään ja ammattikorkeakoulujen työnjakoon liittyvät muutokset, jotka ovat välttämättömiä koulutustarpeen mitoittamiseksi ja suuntaamiseksi työelämän tarpeiden mukaisesti ratkaistaan ja selvitetään. Kehittämissuunnitelman mahdollisen tarkistamisen edellyttämistä muutoksista sovitaan vuosien 2007–2009 tavoitesopimuksissa. Muutoksen toteuttamista varten vuosien 2008–2009 koulutustarjonta mitoitetaan keväällä 2006 sovitavissa sopimuksissa 10 prosenttia alemmalle tasolle. Näiden aloituspaikkojen uudelleenkohdentamisesta alueellisesti ja alakohtaisesti sovitaan vuosia 2008 ja 2009 koskevilla lisäpöytäkirjoissa.
- Opetusministeriö, ammattikorkeakoulut ja niiden ylläpitäjät varmistavat korkeakouluyksikköjen riittävän koon ja monipuolisuuden. Ammattikorkeakoulujen pieniä yksialaisia toimipisteitä kootaan suuremmiksi monialaisiksi kokonaisuuksiksi ja alueellisesti hajaantuneiden toimipisteiden määrää vähennetään. Tavoitteet muutoksiksi ja toimenpiteiksi sovitaan opetusministeriön, ammattikorkeakoulujen ja niiden ylläpitäjien välisissä vuosia 2007–2009 koskevilla tavoitesopimuksissa.
- Alueellista innovaatiojärjestelmää vahvistetaan hyödyntäen ammattikorkeakoulujen tutkimus- ja kehitysostrategioita. Yliopistot ja ammattikorkeakoulut jatkavat keskinäistä yhteistyötään valmistuneiden aluestrategioiden pohjalta. Opetusministeriö tukee toimintamalleja, joissa tiivistetään yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen yhteistyötä.

- Ammattikorkeakoulujen yrittäjyyttä edistävää toimintaa kannustetaan ja yrityshautomotoimintaa ja siihen liittyvää verkottumista tuetaan osana yrittäjyyden politiikkaohjelmaa. Opetusministeriö tukee ammattikorkeakoulujen yhteisen yrittäjyysverkoston toimintaa.
- Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavan koulutuksen laajentamista uusille koulutusaloille jatketaan ja aloituspaikkatarjonta nostetaan asteittain 2000:een vuoteen 2008 mennessä ammattikorkeakoulujen aikuiskoulutuksen voimavarojen puitteissa.
- Ammattikorkeakoulut vahvistavat toimintansa kansainvälistymistä ja osallistuvat aktiivisesti eurooppalaisen ja kansainvälisen korkeakoulu yhteisön kehittämiseen. Ammattikorkeakoulut panostavat kansainvälisen verkottumisen ja hankeyhteistyön kehittämiseen. Opetusministeriö tukee ammattikorkeakoulujen yhteisen kansainvälisen toiminnan kehittämisverkoston sekä ammattikorkeakoulujen Itä- ja Kaakkois-Aasian yhteistyöverkoston toimintaa.

Opetusministeriö tukee kansallisen korkeakoulupolitiikan ja ammattikorkeakoulujen tavoitteiden toteutumista hankerahoituksella.

Opetusministeriö myöntää ammattikorkeakouluille tuloksellisuusrahoitusta vuosittain yleisten tuloksellisuuskriteerien perusteella ja lisäksi koulutuksen laatuyksikkökriteerien ja aluekehityksen huippuyksikkökriteerien perusteella. Tuloksellisuusrahoituksen tavoitteena on kannustaa ammattikorkeakouluja tehokkaaseen ja taloudelliseen toimintaan sekä laadun ja vaikuttavuuden parantamiseen.

5.5.3 Kehysehdotus

- Ammattikorkeakoulut ovat luonteeltaan yliopistoja voimakkaammin alueellisia korkeakouluja, joiden tehtävänä on tukea alueen elinkeinoelämän ja julkisen sektorin kehittämistä soveltavan tutkimus- ja kehitystyön avulla. Tavoitteena on koota ammattikorkeakoulujen aluekehityshankkeita suuremmiksi ja vaikuttavammiksi kokonaisuuksiksi korkeakoulujen, tutkimuslaitosten ja muiden aluekehityksen toimijoiden kanssa yhteistyönä. Rahoitus hankkeisiin tulee pääosin kilpailtuna rahoituksena eri rahoituslähteistä. Ammattikorkeakoulujen aluekehitystyön osallistumismahdollisuuksia lisätään vahvistamalla soveltavan tutkimus- ja kehitystyön perusedellytyksiä.
- Ammattikorkeakoulujen kansainvälisen toiminnan edellytyksiä parannetaan. Ammattikorkeakoulut syventävät opetus- ja tutkimusyhteistyötä ulkomaisten korkeakoulujen kanssa sekä lisäävät ulkomaisten tutkinto-opiskelijoitten määrää, kansainvälistä opettajavaihtoa sekä helpottavat ulkomaisen opetushenkilökunnan rekrytointia.

5.5.4 Toiminnan laajuus

Ammattikorkeakoulututkintoon johtavan nuorten koulutuksen, ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavan koulutuksen ja opettajankoulutuksen aloituspaikkamäärät:

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Ammattikorkeakoulututkintoon johtava nuorten koulutus	24 775	24 795	24 795	24 795	24 795	24 795	24 795
Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtava koulutus	750	1 100	1 600	2 000	2 000	2 000	2 000
Ammatillinen opettajankoulutus	1 665	1 665	1 665	1 665	1 665	1 665	1 665
Liikenneopettajan koulutus	80	80	80	80	80	80	80
Opetusministeriön, ammattikorkeakoulujen ja niiden ylläpitäjien välisellä tavoitesopimuksella sovittujen laskennallisten opiskelijamäärien arvioidaan kehittyvän seuraavasti:							
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Nuorten koulutus	92 127	92 207	92 207	92 207	92 207	92 207	92 207
Aikuiskoulutus ¹⁾	19 540	19 540	19 540	19 540	19 540	19 540	19 540
Ammatillinen opettajankoulutus	1 665	1 665	1 665	1 665	1 665	1 665	1 665
Yhteensä	113 332	113 412	113 412	113 412	113 412	113 412	113 412

¹⁾ Aikuiskoulutus sisältää amk-tutkintoon, ylempään amk-tutkintoon johtavan ja erikoistumisopintojen suorittamiseen tähtäävän koulutuksen vuosipöytäselitykseen.

5.5.5 Menolaskelma

29.40 Ammattikorkeakouluopetus (1 000 euroa)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
	TP	TA+LTA:t	TA	TTS	TTS	TTS	TTS	TTS
Peruslaskelma	335 107	353 559	365 158	367 870	373 193	373 193	373 193	373 193
Kehysehdoitus	335 107	353 559	365 158	377 870	381 453	381 453	381 453	381 453
Ero	0	0	0	10 000	8 260	8 260	8 260	8 260

Peruslaskelmaan sisältyvät muutokset
(1 000 euroa verrattuna vuoteen 2006)

	2007	2008	2009	2010	2011
Valtionosuusien kustannustenjaon tarkistus (29.40.30)	2 212	7 535	7 535	7 535	7 535
Ammattikorkeakoulujen yhteiset menot (29.40.22)	500	500	500	500	500
Valtionavustusten nettouttaminen (29.40.30)		-6 840	-6 840	-6 840	-6 840
Aluevaikutusten lisääminen, tutkimus- ja kehitystyön vahvistaminen sekä kansainvälistymisen edistäminen (29.40.30)		6 840	6 840	6 840	6 840

Kehysehdoitukseen sisältyvät lisäksi seuraavat muutokset
(1 000 euroa verrattuna vuoteen 2006)

	2007	2008	2009	2010	2011
Aluevaikutusten lisääminen, tutkimus- ja kehitystyön vahvistaminen sekä kansainvälistymisen edistäminen (29.40.30)	10 000	8 260	8 260	8 260	8 260

5.6 Yliopisto-opetus ja -tutkimus

5.6.1. Tavoitteet

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Yliopistojen merkitys korostuu kansallisessa ja alueellisessa innovaatiojärjestelmässä sekä kulttuurimme, kilpailukykyämme ja hyvinvointimme kehittämisessä. Tämä edellyttää yliopistojen kansainvälistymisen sekä tutkimus- ja innovaatiotoiminnan edellytysten kehittämistä. Tavoitteena on toiminnan korkea kansainvälinen taso ja laatu.

Tavoitteena on turvata korkeasti koulutetun työvoiman ja tutkijakunnan saatavuus. Yliopistokoulutuksen ja tutkintojen sisältöä kehitetään paremmin yhteiskunnan muuttuvia tarpeita vastaaviksi määrällisesti ja laadullisesti. Tutkijankoulutusta ja tutkimustoimintaa tukevaa infrastruktuuria kehitetään.

Yliopistojen ohjausta kehitetään yliopistojen autonomian pohjalta. Selvitetään yliopistojen oikeudellisen ja hallinnollisen aseman juridinen perusta taloudellisen toimivallan vahvistamiseksi ja toteutetaan tarpeelliset uudistukset. Yliopistot rakentavat oman laadunvarmistusjärjestelmänsä ja osallistuvat kansallisiin ja kansainvälisiin arviointeihin. Tavoitteena on, että korkeakoulujen arviointia koskeva lainsäädäntö tulisi voimaan 1.8.2008 lukien.

Yliopistojen yhteiskunnallista vaikuttavuutta vahvistetaan lisäämällä yhteistyötä ja verkostoitumista muiden toimijoiden kanssa kansallisesti ja kansainvälisesti. Yliopistot ja ammattikorkeakoulut jatkavat keskinäistä yhteistyötään valmistuneiden aluestrategioiden pohjalta. Opetusministeriö tukee toimintamalleja, joissa tiivistetään yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen yhteistyötä. Yhteiskunnallista vaikuttavuutta vahvistetaan myös ohjelmapoliittisen ohjauksen avulla, jossa keskeiset hankekokonaisuudet liittyvät opettajankoulutukseen, liike-toimintaosaamiseen ja yrittäjyyteen, kansalliseen terveysohjelmaan sekä tietoyhteiskuntaan.

Elinikäisen oppimisen mahdollisuuksia yliopistoissa parannetaan ja koulutuksellista tasa-arvoa edistetään mm. avoimen yliopiston avulla. Työssäkäyvän aikuisväestön mahdollisuuksia osallistua tutkimukseen johtavaan koulutukseen lisätään.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Yliopistot kehittävät työyhteisöjään siten, että niiden kilpailukyky työnantajina paranee ja henkilöstön työkyky ja -tyytyväisyys lisääntyvät. Yliopistot edistävät tasa-arvoisen työ- ja tiedeyhteisön kehittymistä. Yliopistojen johtajuutta kehitetään.

Tavoitteena on aikaansaada sellaisia rakenteellisia ja toiminnallisia muutoksia, että yliopistoilla on edellytykset ylläpitää ja kehittää kansainvälisesti korkeatasoista tieteellistä tutkimusta, tuottaa korkeatasoista ja kansainvälisesti vertailukelpoista koulutusta sekä vastata yhteiskunnan kehittämistarpeisiin.

Tavoitteena on tuottavuusohjelman kautta saada lisäresursseja kansainvälisen kilpailukyvyn kannalta keskeisiin yliopistotoimintoihin. Yliopistojen tuottavuusohjelma kohdistuu yliopistojen koko toimintaan, mutta ohjelman kautta ei ole tarkoitus vähentää opetus- ja tutkimustoimintaan suunnattuja voimavaroja. Tuottavuusohjelman kautta vapautuvat voimavarat kohdennetaan tukemaan yliopistojen profiloitumista ja painoalojen vahvistamista, uusien lupaavien kasvualojen kehittämistä sekä huippututkimusta. Opetusministeriön ja yliopistojen välisissä tulosneuvotteluissa sovitaan tuottavuustavoitteesta ja voimavarojen uudelleen kohdennusvelvoitteesta yliopiston sisällä, mutta eräiltä osin myös yliopistojen välillä osana yliopistojen rakenteiden kehittämistä.

- Keskeisiä tuottavuutta edistäviä toimenpiteitä ovat yliopistoverkossa ja koulutusvastuiden rakenteissa toteutettavat muutokset, tiettyjen yliopistotoimintojen yhtiöittäminen ja ulkoistaminen, yliopistojen palvelukeskustoiminta ja sisäisten tukitoimintojen uudelleen järjestely, infrastruktuuri-, tutkimusasema- ja kirjastoyhteistyö sekä sähköisen asioinnin lisääminen.
- Yliopistot kehittävät toimitilahallintoaan ja rakentamista toimitilastrategioidensa pohjalta edistään tilojen tehokasta käyttöä ja kiinteistökustannussäästöjen syntymistä tilahallinnon tietojärjestelmien laajemmalla käyttöön otolla ja sisäiseen laskutukseen siirtymisellä.
- Yliopistojen kanssa sovitaan yliopistoihin perustettavista "virkapankeista", joihin avautuvat vakanssit ensi vaiheessa sijoitetaan. Avautuvien vakanssien osalta yliopisto arvioi aiempaa syvällisemmin niiden tarpeellisuuden ja uudelleen kohdentamisen mahdollisuudet ottaen huomioon opetusministeriön kanssa sovitun uudelleen kohdennusvelvoitteen. Tuottavuushankkeiden mukaisen voimavarojen uudelleen kohdennuksen toteutumista ja henkilöstövaikutuksia seurataan vuosittaisen tilinpäätösraportoinnin yhteydessä.
- Opiskelijavalintoja kehitetään tavoitteena nopeuttaa ja joustavoittaa opintoihin sijoittumista sekä keventää valintajärjestelmää. Tavoitteena on, että vuonna 2008 vähintään 55 prosenttia uusista opiskelijoista on samana vuonna toisen asteen koulutuksen päättäneitä. Yliopistojen valtakunnallisen yhteishakujärjestelmän rakentaminen on käynnissä ja valintoja uudistetaan siten, että yhteishakujärjestelmä voidaan ottaa käyttöön lukuvuonna 2008–2009. Ylioppilastutkinnon painoarvoa valintaperusteena lisätään.
- Uuden tutkintorakenteen tarjoamat mahdollisuudet hyödynnetään täysimääräisesti tavoitteena opetuksen ja tutkintojen laadun varmistaminen, läpäisyn parantaminen, tutkintoaikojen lyhentäminen sekä kansainvälisen kilpailukyvyyn vahvistaminen.
- Tutkintoaikoja lyhennetään siten, että yliopistotutkinnon suorittamisikä (mediaani) alenee 27,1 vuodesta vähintään yhdellä vuodella vuoteen 2012 mennessä ja väittelijöiden ikä (mediaani) 32 vuoteen.
- Harjoittelukoulut toimivat läheisessä vuorovaikutuksessa yliopistojen kanssa päätavoitteenaan opettajankoulutusta palvelevan toiminnan korkea taso ja monipuolisen opetusharjoittelun järjestäminen.

5.6.2 Perussuunnitelma

- Yliopistojen perusrahoituksen kehittyminen on turvattu vuosiksi 2005–2007 korkeakoululaitoksen kehittämisestä annetulla lailla. Vuonna 2006 käynnistetään kehittämislain resurssipykälän jatkamista koskeva valmistelu. Vuosittaisissa talousarvioissa otetaan erikseen huomioon toimintayksiköiden tilavuokrien kustannustason muutoksista johtuvat määrärahatarpeet.
- Yliopistojen ja harjoittelukoulujen uuteen palkkausjärjestelmään asteittain siirtymisen ja keskustason palkkaratkaisun vaikutukset otetaan huomioon.

- Suomen kansainvälisen kilpailukyvyn ylläpito useilla tieteenaloilla vaatii ajanmukaista ja riittävää tieteellisen laskennan kapasiteettia. Nykyinen kansallinen supertietokone on jo vanhentunut. Uusi supertietokonejärjestelmä, sisältäen myös tarvittavan tallennuskapasiteetin, tilataan vuoden 2006 aikana siten, että hankinnasta aiheutuu valtiolle menoja vuonna 2007 enintään 4 milj. euroa, vuonna 2008 enintään 4 milj. euroa ja vuonna 2009 enintään 2 milj. euroa. Tätä koskeva valtuus on hyväksytty hallituksen vuoden 2006 talousarvioesityksessä.
- Helsingin Musiikkitalohankkeen tarkoituksena on korvata Sibelius-Akatemian väliaikaiset vuokratilat asianmukaisella toimitilalla. Hankkeen muita osapuolia ovat Helsingin kaupunginorkesteri ja Radion sinfoniaorkesteri. Suunnitelmien mukaisesti Musiikkitalon käyttöönotto tapahtuisi vuoden 2008 lopulla. Hankkeesta aiheutuu 9,4 miljoonan euron kertameno tilojen kalustamisesta ja varustamisesta, minkä lisäksi Sibelius-Akatemian vuokrat lisääntyvät vuoden 2008 jälkeen vuositasolla 2,9 miljoonaa euroa.

5.6.3 Kehysehdotus

- Korkeakouluja ja tutkimusta palveleva tietoverkko (Funet) yhdistää Suomessa noin 80 korkeakoulua ja tutkimusorganisaatiota ja 350 000 käyttäjää. Suomalaisten tutkijoiden toimintaedellytysten ja yhteistyömahdollisuuksien turvaaminen kansainvälisessä tutkimusyhteisössä edellyttää lisäinvestointeja verkkoon. Funet-verkko joudutaan uusimaan nykyisen sopimuskauden päättyessä vuonna 2007.
- Tekniikan alan yliopistojen tutkimus- ja koulutustoimintaa kehitetään ja suunnataan erityisesti Suomen talouden kannalta vahvojen klustereiden ja toimialojen osaamistason nostamiseen. Uusien kasvualojen synnyttäminen edellyttää pitkäjänteistä panostusta korkeatasoiseen osaamiseen ja perustutkimukseen niin jo olemassa olevissa klustereissa, niiden rajapinnoilla kuin valituilla uusilla alueilla. Perusrahoitusta lisätään sellaisille tekniikan koulutus- ja tieteenaloille, jotka ovat kansantalouden, yhteiskunnan muun kehityksen ja kansalaisten hyvinvoinnin kannalta kaikkein tärkeimpiä. Lisärahoitus kohdistetaan tutkimuspanostusten ohella opetuksen ja oppimisen laadun parantamiseen tekniikan alan korkeakoulutuksen ja tutkimuksen kehittämistä selvittäneen työryhmän ehdotusten pohjalta.
- Turun normaalikoulun vanhentuneiden kalusteiden ja teknisen varustuksen uusiminen edellyttää lisärahoitusta.

5.6.4 Toiminnan laajuus

Yliopistojen tutkintojen ja opiskelijoiden määrälliset tavoitteet

	2004 tot	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Tutkinnot								
- Alemmat kk-tutkinnot	2 717	2 900	2 900	4 500	8 000	10 000	13 000	14 000
- Ylemmät kk-tutkinnot	12 588	14 100	14 200	14 600	15 000	15 000	15 000	15 000
- Tohtorintutkinnot	1 399	1 450	1 450	1 530	1 600	1 600	1 600	1 600
Opiskelijat								
- Ylempää ja alempaa kk-tutk. suorittavat, läsnäolevat	134 950	134 950	134 950	134 950	134 950	134 950	134 950	134 950
- Uudet opiskelijat ¹⁾	23 760	22 800	23 850	23 900	23 900	23 900	23 900	23 900
- Avoin yliopisto-opetus, lask. kokovuotiset opiskelijapaikat	16 623	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000
- Täydennyskoulutus, henkilöä	87 579	88 000	88 000	88 000	88 000	88 000	88 000	88 000
- Harjoittelukoulut, oppilaat	7 836	7 900	7 900	7 900	7 900	7 900	7 900	7 900

¹⁾ Vuonna 2005 toteutuma

5.6.5 Henkilöstövaikutusten tarkastelu

	2004 tot	2005-2006	2007	2008	2009	2010	2011	Yht.
Yliopistot, henkilöstö ²⁾	21 571							
- Arvioitu vanhuuseläkkeelle siirtymisestä aiheutuva poistuma, lkm		561	348	428	543	580	586	3 046
- josta 50%		281	174	214	271	290	293	1 523
- tuottavuushankeiden muk. henkilöstön väheneminen								1 500

²⁾ toimintamenomäärärahoilla. Tuottavuusohjelmassa esitetty vähennystavoite perustuu vanhuuseläkkeelle siirtymisestä aiheutuvaan poistumaan.

5.6.6 Menolaskelma

29.50 Yliopisto-opetus ja -tutkimus (milj. euroa)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
	TP	TA+LTA:t	TA	TTS	TTS	TTS	TTS	TTS
Perussuunnitelma	1 290 777	1 333 334	1 352 984	1 392 576	1 405 883	1 401 290	1 403 197	1 403 197
Kehysehdotus	1 290 777	1 333 334	1 352 984	1 403 476	1 417 283	1 412 690	1 413 697	1 413 697
Ero	0	0	0	10 900	11 400	11 400	10 500	10 500

Peruslaskelmaan sisältyvät määrärahalisäykset
(1000 euroa verrattuna vuoteen 2006)

	2007	2008	2009	2010	2011
Yliopistojen perusrahoituksen vahvistaminen (29.50.21)	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000
Vuokrien indeksikorotukset (29.50.21)	4 100	4 100	4 100	4 100	4 100
(29.50.24)	227	227	227	227	227
UPJ:n vaikutukset (29.50.21)	3 680	7 360	11 040	14 720	14 720
(29.50.24)	227	454	681	908	908
TUPOn vaikutukset (29.50.21)	6 829	6 829	6 829	6 829	6 829
(29.50.22)	70	70	70	70	70
(29.50.24)	459	459	459	459	459
Supertietokoneen hankinta (29.50.22, tietoyhteiskuntaohjelma)	4 000	4 000	2 000	-	-
Musiikkitalon varustaminen (29.50.21)	-	9 400	-	-	-
Sibelius-Akatemian vuokrien lisääntyminen (29.50.21)	-	-	2 900	2 900	2 900

Kehysehdotukseen sisältyvät lisäksi seuraavat muutokset
(1000 euroa verrattuna vuoteen 2006)

	2007	2008	2009	2010	2011
Funet -verkon uusiminen (29.50.22, tietoyhteiskuntaohjelma) ¹⁾	500	1 000	1 000	500	500
Tekniikan alan koulutuksen ja tutkimuksen kehittäminen (29.50.21)	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Turun normaalikoulun varustaminen (29.50.24)	400	400	400	-	-

¹⁾ Sisältää myös ammattikorkeakoulujen menoja (mom. 29.40.22)

5.7 Tiede

5.7.1 Tavoitteet

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Tiedepolitiikan tavoitteena on Suomen tieteen laadun ja kansainvälisen näkyvyyden vahvistaminen sekä tieteellisen tutkimuksen yhteiskunnallisen ja taloudellisen hyödyntämisen parantaminen eri sektoreiden ja toimijoiden yhteistyönä. Suomalaisen tutkimuksen kansainväliseen menestymiseen pyritään rahoittamalla korkeatasoista tutkimusta, edistämällä luovien tutkimusympäristöjen syntyä ja kehittymistä sekä tukemalla erityisesti sellaisia tutkimusaloja, joiden odotetaan lisäpanostuksella yltävän kansainvälisiin läpimurtoihin. Julkisella tutkimusra-

hoituksella vahvistetaan tieto- ja osaamis pohjaa, joiden varaan talouden kestävä kasvu ja Suomen henkinen ja aineellinen hyvinvointi rakentuvat.

Tieteen yhteiskunnallista vaikuttavuutta vahvistetaan julkisen tutkimusrahoituksen lisäyksellä sekä tutkimusjärjestelmän kehittämisellä. Julkista tutkimusrahoitusta lisätään tiede- ja teknologianeuvoston suositusten pohjalta. Tutkimusjärjestelmän kehittäminen perustuu valtioneuvoston hyväksymään koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmaan, valtioneuvoston 7.4.2005 tekemään periaatepäätökseen julkisen tutkimusjärjestelmän rakenteellisesta kehittämisestä sekä tiede- ja teknologianeuvoston linjauksiin.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Suomen Akatemian toiminnan päätavoite on, että suomalainen tiede on korkeatasoista ja näkyvää. Akatemia rahoittaa korkeatasoista tutkimusta, suuntaa voimavaroja ajankohtaisten tutkimusongelmien sekä tieteellisen kehityksen myötä syntyvien uusien tutkimusalojen tukemiseen. Akatemia tehostaa kansallista ja kansainvälistä tutkimusohjelmayhteistyötä ja edistää huippututkimuksen kansainvälistä verkottumista sekä vahvistaa Suomen osallistumista kansainvälisten tieteellisten järjestöjen toimintaan. Akatemia panostaa tohtorin tutkinnon jälkeisen tutkijanuran ja virkarakenteen kehittämiseen. Akatemia edistää tehokasta tutkijankoulutusta tukemalla tutkijakoulujen toimintaa ja kansainvälistämistä sekä tohtorin tutkinnoille asetettujen määrällisten ja laadullisten tavoitteiden saavuttamista. Akatemia seuraa, arvioi ja kehittää oman toimintansa laatua ja tehokkuutta, parantaa toimintatapojaan ja -rakenteitaan sekä tietohallintoaan. Akatemia vastaa osaltaan tieteen aseman vahvistumisesta yhteiskunnassa. Suunnitelmakaudella Akatemia vahvistaa kansainvälisyyttä mm. aloittamalla Finland Distinguished Professor Program -rahoitusohjelman. Lisäksi Suomen Akatemia valmistelee menettelytavat, joilla se voi nykyistä paremmin tukea tutkimusta, jolla on merkittäviä mahdollisuuksia luoda jotain kokonaan uutta, mutta jonka epäonnistumisen mahdollisuus on tavallisia Akatemian rahoittamia tutkimushankkeita suurempi. Akatemia vahvistaa yhteistyötään Tekesin kanssa. Akatemia siirtyy sähköisiin toimintaprosesseihin ja käsittelee kohonneet hakemusmäärät henkilöstöä lisäämättä sekä kehittää laatuja järjestelmän.

Tutkimusvirat ja -ohjelmat

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Tutkimusvirat lkm								
- akatemiaprofessorit	39	39	40	40	40	40	40	40
- akatemiaturkijat	244	247	250	250	250	250	250	250
Tutkimusohjelmat;								
rahoituspäätökset milj. euroa	31,1	23,0	55,0	34,0	35,0	61,0	35,0	35,0
Huippuyksikköohjelmat;								
rahoituspäätökset milj. euroa	18,0	26,3	2,0	28,0	28,0	2,0	28,0	28,0

Arkistolaitos on asiantuntija- ja palveluorganisaatio, jonka toiminnan tuloksena kansalaisille ja yhteiskunnalle merkittävä arkistoina säilyy tiiviissä ja käyttökelpoisessa muodossa ja on tehokkaasti käytettävissä. Arkistolaitoksen tehtävänä on varmistaa kansalliseen kulttuuriperintöön kuuluvien asiakirjojen säilyminen ja niiden käytettävyys, edistää tutkimusta sekä ohja-

ta, kehittää ja tutkia arkistotointoa. Arkistolaitoksen tulee osaltaan vastata siitä, että kunkin aikakauden yhteiskunnallisesta todellisuudesta säilyy tutkimukselle aito ja todistusvoimainen kuva. Suunnitelmakaudella arkistolaitos keskittyy sähköisen arkistointi- ja palvelujärjestelmän kehittämiseen ja toteuttamiseen sekä toimitilahankkeisiin.

Eräitä arkistolaitoksen palveluita ja suoritteita

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Annettu koulutus (luentotunteja)	1 051	750	750	750	750	750	750	750
Järjestetyt arkistot (hyllymetriä)	1 658	1 500	1 500	1 500	1 800	1 800	1 800	1 800
Tutkijakäynnit (kpl)	76 841	78 000	78 000	78 000	78 000	78 000	78 000	78 000
Selvitykset (kpl)	17 481	17 000	17 000	17 000	17 000	17 000	17 000	17 000

Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen toiminnan painoalat ovat kielentutkimus, tutkimukseen perustuva kielenhuolto sekä keskeisten kielentutkimusaineistojen tuottaminen, ylläpitäminen ja kehittäminen. Tutkimuskeskus selvittää suomalaisen kielenkäytön ja kieliyhteisön nykytilaa ja historiaa sanastontutkimuksella ja julkaisemalla sanakirjoja, seuraa kansalliskielten käyttöalan sekä yleiskielen kehitystä ja tiedottaa ja opastaa kielenkäytön kysymyksissä. Suunnitelmakaudella kehitetään tutkimuskeskuksen toiminnan kustannustietoisuutta ja toteutetaan toiminnan kansainvälinen arviointi.

Varastokirjasto toimii aktiivisesti kirjastojen kansallisessa ja kansainvälisessä verkossa tarjo-
ten kirjastoille asiakaspalvelun tukea turvaamalla tieteellisistä ja yleisistä kirjastoista siirrettävän aineiston löydettävyyden ja saatavuuden. Varastokirjasto täydentää Kansalliskirjaston palveluita kansallisen tietohuollon kentässä. Suunnitelmakaudella Varastokirjasto jatkaa kehittymistään kansalliselta ja kansainväliseltä maineeltaan korkean tason luotettavana tietohuolto-organisaationa. Selvitetään aineiston karttumisesta aiheutuva tilantarve.

Kaikkien tiedepolitiikan toimialan virastojen ja laitosten (Suomen Akatemia, arkistolaitos, Kotimaisten kielten tutkimuskeskus ja Varastokirjasto) vuosien 2007–2009 tulossopimuksissa asetetaan tavoitteeksi kahden prosentin keskimääräinen vuotuinen tuottavuuden kasvu pohjautuen opetusministeriön hallinnonalan vuosille 2006–2010 laadittuun tuottavuusohjelmaan. Tulosneuvotteluissa sovitaan, mikä osa tuottavuuden kasvusta syntyy tuotoksen lisäyksestä ja mikä osa saavutetaan panostusta pienentämällä tuotoksen pysyessä ennallaan.

5.7.2 Perussuunnitelma

Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden ja toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteiden toteutuminen edellyttää suunnitelmakaudella perustutkimuksen vahvistamista ja muuta tieteen edistämistä seuraavilla toimenpiteillä:

Tutkimuksen laatu ja vaikuttavuus

- Tuetaan huippuyksikköjen ja luovien tutkimusympäristöjen syntymistä ja kehittymistä yliopistojen ja tutkimuslaitosten profiileja ja kansainvälistä menestymistä tukien.
- Tuetaan tietovaltaisen tuotannon ja palvelujen keskeisten alojen, kuten biotekniikan, nanotekniikan sekä viestintä- ja informaatioteknologian tutkimusta.
- Edistetään tutkimustiedon käyttöä ja hyödyntämistä talouden, työllisyyden ja muun yhteiskunnallisen kehityksen hyväksi sekä parannetaan edellytyksiä yksityisen, julkisen ja korkeakoulusektorin yhteistyölle. Vahvistetaan tieteen tunnettuutta yhteiskunnassa ja parannetaan kansalaisten mahdollisuuksia ymmärtää ja hyödyntää tutkimustietoa.

Tutkimushenkilöstö

- Koulutetaan ammattitaitoisia tohtoreita vaativiin tutkimustehtäviin riittävästi säännöllisiin tarve- ja kysyntäennusteisiin perustuen. Kehitetään tohtorikoulutuksen laatua niin, että se ottaa nykyistä paremmin huomioon yksityisen, julkisen ja korkeakoulusektoreiden toiminnan yhteiset ja erityiset piirteet. Vahvistetaan tutkijakoulujen asemaa ammattimaiselle tutkijanuralle tähtäävän tohtorikoulutuksen pääväylänä. Tutkijakouluista tehdään tohtorikoulutettavien, tutkimuksen ja kurssitoiminnan suhteen nykyistä kansainvälisempiä.
- Luodaan eri sektoreiden yhteistyöllä tohtorintutkinnon jälkeisestä tutkijanurasta ennustettavampi ja houkuttelevampi. Lisätään tutkijoiden liikkuvuutta eri sektoreiden välillä sekä kansainvälisesti.

Tutkimuksen infrastruktuuri

- Selkeytetään ja vahvistetaan tutkimuksen infrastruktuurien rahoitusta ja uudistumista sektoreiden välisenä yhteistyönä. Yhdistetään eri toimijoiden voimavaroja yhteisten kansallisten tutkimusinfrastruktuurien luomiseksi ja lisätään olemassa olevien infrastruktuurien yhteiskäyttöä. Hyödynnetään nykyisiä ja valmistuvia kansainvälisiä tutkimusinfrastruktuureja sekä tuetaan vastaavasti suomalaisten infrastruktuurien kansainvälistymistä.
- Tuetaan tutkimustoiminnan ja tietoyhteiskunnan kehittämistä tieteellisen laskennan asiantuntemuksella, tutkimuksen vaatimilla korkeatasoisilla tietoliikenneyhteyksillä sekä arkistojen ja tieteellisten kirjastojen toimintaedellytysten turvaamisella ja aseman vahvistamisella.

- Parannetaan Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen toimintaedellytyksiä budjettirakenteen muutoksella vuodesta 2009 lähtien.

Horizontaaliset asiat

- Lisätään tutkimuksen eurooppalaista ja muuta kansainvälistä yhteistyötä ja osallistutaan kansainvälisiin tutkimushankkeisiin, -ohjelmiin ja -infrastruktuureihin tiede- ja teknologianeuvoston hyväksymän strategian mukaisesti.
- Osallistutaan EU:n 7. puiteohjelman toimeenpanoon ja seurantaan tavoitteena erityisesti perustutkimuksen aseman vahvistaminen ja eurooppalaisen tutkijankoulutuksen tehostaminen.
- Tehostetaan tieteen tutkimusta ja ennakointia. Tutkimuksen vaikuttavuuden sekä tutkimusjärjestelmän tilan ja toiminnan arviointia, siihen tarvittavaa tietopohjaa ja arviointimenetelmiä kehitetään edelleen.
- Kiinteistömenojen lisäykset: Hämeenlinnan maakunta-arkiston uudet tilat.

5.7.3 Kehysehdotus

- Vahvistetaan yliopistojen ja tutkimuslaitosten toimintaedellytyksiä ja profiloitumista korottamalla Suomen Akatemian rahoittamien tutkimushankkeiden yleiskustannuslisä nykyisestä 12,5 prosentista 17,5 prosenttiin.
- Kehitetään kansallinen sähköinen arkistointi- ja palvelujärjestelmä. Arkistolaitokseen rakennettava järjestelmä palvelee kaikkia hallinnonaloja julkishallinnossa. Hanke kuuluu tietoyhteiskuntaohjelmaan ja on osa tuottavuusohjelmaa.

5.7.4 Henkilöstövaikutusten tarkastelu

	2004 tot.	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Yht.
Tiedepolitiikan virastot ja laitokset, henkilöstö	545								
- poistuma,		9	13	8	11	16	19	17	93
josta 50 %		4	6,5	4	5,5	8	9,5	8,5	46
- tuottavuushankkeet		-	-	1	2	2	2	3	10

Tuottavuusohjelmassa esitetty vähennystavoite perustuu vanhuuseläkkeelle siirtymisestä aiheutuvaan poistumaan.

5.7.5 Menolaskelma

29.60 Tiede (1 000 euroa)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
	TP	TA+LTA:t	TA	TTS	TTS	TTS	TTS	TTS
Peruslaskelma	163 177	166 476	181 482	187 479	197 194	214 754	229 388	229 388
Kehysehdotus	163 177	166 476	181 482	189 268	203 684	223 067	239 417	240 619
Ero				1 789	6 490	8 313	10 029	11 231
(kehyksen ulkopuolella)	75 732	75 739	76 889	81 209	85 634	77 059	79 917	81 083

Peruslaskelmaan sisältyvät muutokset
(1 000 euroa verrattuna vuoreen 2006)

	2007	2008	2009	2010	2011
Suomen Akatemian tutkimusmäärärahan kasvu (29.60.50)	9 879	23 289	31 304	45 638	45 638
Kv-järjestöjen jäsenmaksujen kasvu (29.60.66)	30	30	30	30	30
Eräiden teosten laatimiseen käytettävän määrärahan väheneminen (29.60.25)	-50	-100	-150	-150	-150
Henkilöstömenojen lisäys (29.60.21, 29.60.22, 29.60.23, 29.60.24)	343	380	380	380	380
Vuokrien indeksikorotukset					
- Suomen Akatemia (29.60.21)	36	36	36	36	36
- Arkistolaitos (29.60.22)	67	67	67	67	67
- Kotimaisten kielten tutkimuskeskus (29.60.23)	12	12	12	12	12
- Varastokirjasto (29.60.24)10		10	10	10	10
Kiinteistömenojen lisäykset:					
- Hämeenlinnan maakunta-arkisto (29.60.22)		743	743	743	743
Tuki taloudellisille tutkimuslaitoksille (29.60.50)	150	150	150	150	150
Tuottavuusohjelman mukainen henkilöstömenojen säästö (29.60)	-18	-70	-140	-210	-298
Tuottavuussäästöjen käyttö (29.60)	18	70	140	210	298

Kehysehdotukseen sisältyvät lisäksi seuraavat muutokset
(1 000 euroa verrattuna vuoteen 2006)

	2007	2008	2009	2010	2011
Suomen Akatemian rahoittamien hankkeiden ja tutkijavirkojen yleiskustannuslisän korotus nykyisestä 12,5 prosentista 17,5 prosenttiin (29.60.50)	1 189	4 890	8 113	9 829	11 031
Kansallinen sähköinen arkistointi- ja palvelujärjestelmän kehittäminen (29.60.22, tietoyhteiskuntaohjelma)	600	1 600	200	200	200

5.8 Opintotuki

5.8.1 Tavoitteet

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Opintojen aikaisen toimeentulon rahoitusvastuu on jaettu yksilön ja yhteiskunnan kesken. Opintotuki on tarkoitettu taloudellisen tuen tarpeessa oleville päätoimisille opiskelijoille. Opintotukijärjestelmää kehitetään opiskeluun kannustavaksi koulutuspoliittisten tavoitteiden pohjalta siten, että se mahdollistaa päätoimisen opiskelun aikana muun toimeentuloturvan kanssa johdonmukaisesti toimivan riittävän toimeentulon. Koulutukseen hakeutumisen, koulutusasteiden ja opiskelijoiden välisen tasa-arvon sekä tehokkaan tutkinnon suorittamisen edistämiseksi järjestelmää kehitetään nykyisen rakenteen pohjalta ja yhteensovittamalla järjestelmää muun toimeentuloturvan kanssa. Kannustavalla ja riittävällä opintotuella edistetään tehokasta ja suunnitelmallista opiskelua ja korkeakouluopiskelijoiden opiskeluaikojen lyhene- mistä.

Opintotukea käyttävien opiskelijoiden edellytykset päätoimiseen opiskeluun paranevat lukuvuodesta 2005–2006 lukien korkeakouluopiskelijoiden opintolainan valtiontakauksen korotuksen, opintolainan takaisinmaksua helpottavan verotuksen opintolainavähennyksen käyttöönoton ja asumislisää myönnettäessä sovellettavan vuokratilanteen korotuksen seurauksena. Opintolainan käytön opintojen aikaisen toimeentulon rahoitusmuotona arvioidaan lisääntyvän vähitellen lukuvuodesta 2005–2006 alkaen siten, että valtiontakauksen ottaneiden korkeakouluopiskelijoiden määrä kasvaa vähitellen nykytasosta noin 20 prosenttia. Tällöin opintolainan valtiontakauksen saajia olisi korkeakouluissa vuosittain noin 103 000. Ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneen keskimääräisen lainamäärän arvioidaan samalla kasvavan noin 6 500 eurosta 8 800 euroon. Ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden keskimääräisen lainamäärän arvioidaan kasvavan vastaavasti noin 6 000 eurosta 7 700 euroon. Opintolainavähennyksen tarkoituksena on parantaa lainan käyttökelpoisuutta opintojen rahoitusmuotona ja toimia korkeakouluopintojen tehostamisen kannustimena.

Opintotuen käyttöaste ja vuosittainen saajamäärä

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Lukiot	29 489 (25 %)	29 500 (25 %)	29 550 (25 %)	30 000 (25 %)	30 000 (25 %)	30 000 (25 %)	30 000 (25 %)	30 000 (25 %)
Ammatilliset oppilaitokset	100 290 (76 %)	100 000 (75 %)	100 300 (75 %)	102 500 (77 %)	102 500 (77 %)	102 500 (77 %)	102 500 (77 %)	102 500 (77 %)
Ammattikorkeakoulut	99 154 (84 %)	101 100 (85 %)	103 100 (86 %)	103 100 (86 %)	103 100 (86 %)	103 100 (86 %)	103 100 (86 %)	103 100 (86 %)
Yliopistot	98 146 (62 %)	100 100 (63 %)	102 100 (63 %)	103 100 (64 %)	104 100 (64 %)	105 200 (65 %)	106 300 (65 %)	106 300 (65 %)

Arvioitu opintotuen saajamäärän kehitys ja suluissa arvio opintotuen saajien %-osuus opiskelijamääristä (lukiokoulutus, ammatillinen peruskoulutus) tai läsnä olevista opiskelijoista (ammattikorkeakouluopinnot, yliopisto-opinnot), vuosi 2004 arvio lukuun ottamatta ammattikorkeakouluja. Taulukossa on vuodesta 2005 lukien arvot kaikista opintotuen saajista vuoden aikana. Taulukkoon eivät sisälly muissa kuin mainituissa oppilaitosmuotoisissa koulutuksessa opiskelevat ja ulkomaisissa oppilaitoksissa opiskelevat opintotuen saajat. Opiskelijamäärissä ei ole mukana opiskelijoita, jotka ovat koulutuksessa, joka ei kuulu opintotuen piiriin (lukiokoulutuksen aineopiskelijat, oppisopimuskoulutuksen opiskelijat).

5.8.2 Perussuunnitelma

Tavoitteiden toteutuminen edellyttää suunnitelmakaudella seuraavia toimenpiteitä:

- Opiskelijoiden opintotukeen vaikuttavia vanhempien tulorajoja korotetaan 15 prosentilla 1.11.2006 lukien.
- Valtion takaajana maksettavaksi tulevien opintolainojen määrää pyritään edelleen vähentämään.
- Opintolainojen käyttöä seurataan ja opintolainan ja opintolainavähennyksen ymmärrettävyyttä edistetään yhteistyössä Kansaneläkelaitoksen kanssa.
- Opintorahaan ja asumislisään sekä ateriatukeen varattavan määrärahan mitoituksessa otetaan huomioon päätoimisen opiskelun lisääntyminen.
- Sairauden vuoksi työkyvyttömän opiskelijan ensisijainen toimeentuloturva on sairauspäiväraha. Sairauspäiväraha määritellään opintotuen estäväksi etuudeksi 1.8.2006 lukien.
- Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle korkeakouluopiskelijoiden terveydenhoitoa varten tarvittavien toimitilojen vuokrakustannusten perusteella maksettavaa avustusta tarkistetaan vuokramenojen kasvun, toimitilojen peruskorjausten ja uusien toimitilojen käyttöönoton vuoksi.
- Opiskelija-asuntosäätiölle opiskelija-asuntotarkoitukseen luovutettujen valtion maa-alueiden vuokrakustannusten perusteella maksettava avustus mitoitetaan tarkentuneiden arvioiden pohjalta.
- Koulumatkatukeen varattavan määrärahan mitoituksessa otetaan huomioon koulumatkatuen laskentaperusteena olevan linja-autoliikenteen sarjalipputaksan korotus.
- Opintotuen muutoksenhakulautakunnan määrärahan mitoituksessa otetaan huomioon vuodesta 2007 lähtien Opetushallituksen tiloista muuton vuoksi aiheutuvat uusien toimitilojen kustannukset.

5.8.3 Kehysehdotus

Tavoitteiden toteutuminen edellyttää suunnitelmakaudella lisäksi seuraavia toimenpiteitä:

Opintotuen riittävyyttä ja kannustavuutta kehitetään hallitusohjelman edellyttämällä tavalla opetusministeriön asettaman selvitysmiehen vuonna 2003 tekemien opintotukea ja opiskelijoiden opintososiaalista asemaa koskevien ehdotusten pohjalta seuraavasti:

Toinen aste

- Tavoitteena on toisen asteen opiskelijoiden opintotuen riittävyyden parantamiseksi yhteensovittaa toisen asteen opiskelijoiden opintorahan ja ensimmäisestä lapsesta maksettavan lapsilisän tasoa ja lieventää edelleen vanhempien tulojen perusteella tehtävää tarveharkintaa. Jos opintoraha olisi vähintään ensimmäisestä lapsesta maksettavan lapsilisän suuruinen, lapsilisän tasoinen opintotuki myönnettäisiin ilman vanhempien tuloihin perustuvaa tarveharkintaa ja lapsilisän tasoinen opintoraha korotettaisiin enintään kaksinkertaiseksi vanhempien ollessa pienituloisia, uudistus lisäisi valtion menoja noin 100 miljoonalla eurolla.
- Näyttötutkintoon valmistava koulutus otetaan koulumatkatuen piiriin 1.1.2007.

Korkea-aste

- Korkeakouluopiskelijoiden ateriatukea tarkistetaan aterioiden enimmäishinnan nousun perusteella 1.1.2007 lukien.

Kaikki koulutusasteet

- Opintotuen riittävyyden takaamiseksi opintorahan, asumislisän ja opintolainan valtiontakauksen mitoituksessa sekä opintotuen tulorajoissa tulisi ottaa huomioon elinkustannusten kehitys. Selvitetään edellytykset tarkistaa korkea-asteen opiskelijoiden ja 20 vuotta täyttäneiden toisen asteen opiskelijoiden opintorahan määriä. Tuen määrän tarkistaminen elinkustannuskehityksen perusteella lisäisi opintorahamenoja noin 30 miljoonalla eurolla.
- Opiskelijan omia tulorajoja tarkistetaan 10 prosentilla 1.1.2009 lukien.

5.8.4 Toiminnan laajuus

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Opintorahan saajat ¹⁾								
Korkeakoulut	151 151	150 000	151 000	152 000	153 000	154 000	155 000	156 000
Muut	91 527	88 000	88 800	90 500	90 500	90 500	90 500	90 500
Yhteensä	242 678	238 000	239 800	242 500	243 500	244 500	245 500	246 500
Asumislisän saajat	161 231	161 000	162 000	163 000	164 000	165 000	166 000	167 000
Koulumatkatuen saajat	29 000	29 000	29 000	29 000	29 000	29 000	29 000	29 000

¹⁾ Määrärahan mitoituksessa käytettävä säännönmukainen opintotuen saajamäärä vuoden aikana.

5.8.5 Menolaskelma

29.70 Opintotuki (1 000 euroa)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
	TP	TA+LTA:t	TAE	TTS	TTS	TTS	TTS	TTS
Peruslaskelma	740 299	750 298	776 765	782 002	784 605	787 305	789 205	792 505
Kehysehdotus	740 299	750 298	776 765	784 502	788 605	794 305	796 205	799 505
Ero				2 500	4 000	7 000	7 000	7 000

Peruslaskelmaan sisältyvät muutokset
(1 000 euroa verrattuna vuoteen 2006)

	2007	2008	2009	2010	2011
Muutoksenhakulautakunnan toimitilakustannukset (29.70.22)	64	64	64	64	64
Henkilöstömenojen lisäys (29.70.22)	6	9	9	9	9
Epävarmojen takausvastuusaatavien tileistä poistojen väheneminen (29.70.52)	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000
Takausvastuiden määrän muutos (29.70.52)	-1 000	-3000	-5 000	-7 000	- 8 000
Korkotuen määrän muutos (29.70.52)	-100	-100	-100	-100	-100
Vanhempien tulorajojen tarkistaminen (29.70.55)	4 100	4 100	4 100	4 100	4 100
Kansanopistojen ja liikunnan koulutuskeskusten asuntolassa asuvien asumislisän korottaminen (29.70.55)	400	400	400	400	400
Päätoimisen opiskelun lisääntyminen korkeakouluissa (29.70.55)	3 100	7 600	12 100	15 800	19 900
Sairauspäivärahan määrittelyminen estäväksi etuudeksi opintotuessa (29.70.55)	-100	-100	-100	-100	-100
Ateriatuen käytön kasvu päätoimisen opiskelun lisääntymisen johdosta (29.70.57)	300	400	600	800	1 000
YTHS:n tilakustannusten korvauksen tarkistaminen (29.70.58)	342	342	342	342	342
Opiskelija-asuntoyhteisöjen maanvuokratilakustannusten tarkistaminen (29.70.58)	25	25	25	25	25
Matkalippujen hinnan nousun vaikutus koulumatkatukeen (29.70.59)	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500

Kehysehdotukseen sisältyvät lisäksi seuraavat muutokset
(1 000 euroa verrattuna vuoteen 2006)

	2007	2008	2009	2010	2011
Ateriatuen ja ylimääräisen ateriatuen korottaminen (29.70.57)	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500
Koulumatkatuen myöntäminen näyttötutkintoon valmistavaan koulutukseen (29.70.59)	-	1 500	1 500	1 500	1 500
Opiskelijan omien tulorajojen tarkistaminen (29.70.55)	-	-	3 000	3 000	3 000

6 Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikka

6.1 Taide- ja kulttuuripolitiikka

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Opetusministeriön taide- ja kulttuuripolitiikan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteet perustuvat kansallisesti ja kansainvälisesti kolmeen pilariin: luovuuteen, kulttuuriseen moninaisuuteen ja tasa-arvoon. Kulttuuripolitiikka vaikuttaa myös merkittävästi hyvinvointi-, alue- ja innovaatiopolitiikan toteutumiseen. Kulttuuripoliittisten toimenpiteiden tavoitteena on taata luovuuden edellytysten ja kulttuuristen oikeuksien toteutuminen sekä taiteen ja kulttuurin saatavuus ja osallistumismahdollisuudet kaikille Suomessa asuville sekä vahvistaa kulttuurin taloudellista perustaa.

Taiteen ja kulttuurin toimialoilla laadulla on keskeinen merkitys tarkasteltaessa yhteiskunnallista vaikuttavuutta.

Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteet ovat:

1. Luovuuden edellytysten parantaminen

- Taiteellisen ja muun luovuuden edellytyksiä, osaamista ja kehittymistä yhteiskunnassa vahvistetaan.
- Korkean ammatillisen taiteen laatu turvataan parantamalla tekijöiden toimintaedellytyksiä.

2. Kulttuuriperinnön säilyttäminen, suojele ja aktiivisen käytön vahvistaminen

- Kulttuuriympäristöä ja maailmanperintöä vaalitaan edistäen myös niiden kansantaloudellista hyödyntämistä.
- Kulttuuriperinnön säilyttämistä ja digitaalista tallentamista sekä saatavuutta tietoverkkojen kautta parannetaan.
- Kulttuurin muistiorganisaatioita kehitetään.

3. Taiteen, kulttuurin ja tiedon saatavuuden, osallisuuden sekä kulttuuristen oikeuksien ja osallistumisen edistäminen

- Taiteen ja kulttuurin infrastruktuurin ylläpitoa kehitetään taiteenaloittain, alueellisesti ja paikallisesti.

- Taiteen ja kulttuurin monipuolista tarjontaa ja vaihdantaa, tiedottamista ja saatavuutta parannetaan.
- Kulttuuristen oikeuksien tasa-arvoista toteutumista edistetään.
- Tekijänoikeusjärjestelmän toimivuutta kehitetään ja siihen liittyvä osaamista lisätään.
- Varaudutaan väestön ikärakenteen muutosten aiheuttamiin vaikutuksiin taiteen ja kulttuurin palveluissa.
- Kulttuurisesti kestävä kehitys edistetään.
- Taiteen ja kulttuurin saavutettavuutta sekä etnisten ryhmien ja vammaisten osallisuutta ja kulttuuritoiminnan edellytyksiä lisätään.

4. Lasten ja nuorten taiteen ja kulttuuripalvelujen edistäminen

- Lasten ja nuorten taidetta, lapsille ja nuorille suunnattuja kulttuuripalveluja sekä luovaa toimintaa edistetään.
- Kehitetään lasten ja nuorten turvallista mediaympäristöä.

5. Kulttuurituotannon ja -viennin edistäminen

- Kulttuuritoimialojen luovaa tuotantoa, kulttuuriyrittäjyyttä ja kulttuurivientiä edistetään.
- Taiteen ja kulttuurin eri organisaatioiden välistä vuorovaikutusta ja vaihdantaa edistetään.
- Taiteen, kulttuurin, tieteen, teknologian ja talouden vuorovaikutusta edistetään. Teknologisesti kehittyntä kulttuurituotantoa edistetään.
- Taiteen ja kulttuurin kansainvälistä vuorovaikutusta, vaihdantaa ja uusien markkinoiden aukeamista edistetään.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Taide- ja kulttuuriperintö

- Taidetoimikuntajärjestelmää kehitetään valtakunnallisena kokonaisuutena. Lähtökohtana on järjestelmän selkeyttäminen ja vahvistaminen, sen toiminnan tehokkuuden parantaminen sekä taidenäkemyksen välittyminen alueelliseen kehittämistyöhön ottaen huomioon taidetoimikuntalaitoksen kehittämisestä tehdyt työryhmäehdotukset.
- Taidetoimikuntalaitoksen tuloksellisen työn edellytyksiä sekä alueellisesti että valtakunnallisesti pyritään vahvistamaan.
- Tuetaan kulttuuriperintöaineistojen saattamista digitaaliseen muotoon ja verkon kautta haettavaksi museoiden, arkistojen ja kirjastojen yhteistyönä.
- Kulttuuriperintöalan yhteiskunnallista vaikuttavuutta kuvaavaa tietopohjaa vahvistetaan.

Kirjastot ja tiedonsaanti

- Kehitetään valtakunnallisia ohjaus- ja arviointijärjestelmiä ja arvioidaan kuntien kirjastopalveluja yhteistyössä lääninhallitusten kanssa.
- Edistetään seudullista tai maakunnallista yhteistyötä kirjastopalvelujen järjestämisessä Kunta- ja palvelurakennehankkeen linjaukset huomioiden. Kirjastopalvelujen tuottamisen

kannalta tarkoituksenmukaisten yhteisten työvälineiden ja uusien työmenetelmien käyttöönottoa tuetaan kokeilu- ja projektiavustuksilla.

- Tuotetaan keskitetysti laadukkaita verkkoaineistoja ja helppokäyttöisiä verkkopalveluja yhteistyössä kansalliskirjaston, Varastokirjaston, korkeakoulukirjastojen ja muiden tiedon tuottajien ja välittäjien kanssa.
- Tuetaan nopeiden tietoliikenneyhteyksien saamisen, sähköisen asioinnin ja sähköisten palvelujen käytön opastuksen edellytyksiä kirjastoissa.

Audiovisuaalinen kulttuuri ja tietoyhteiskunta

- Uudistetaan ja vahvistetaan audiovisuaalisen ja kulttuurin tietoyhteiskuntapolitiikan toimialojen tukijärjestelmiä.
- Toteutetaan Kulttuuri tietoyhteiskunnassa -strategiaa 2010 mm. kolmivuotisella Digitaaliset demot -projektilla sekä tehostamalla kulttuurin tietoverkkohankkeiden toimeenpanoa.

Tekijänoikeus

- Tekijänoikeuslain osittaisuudistuksia jatketaan ja tutkitaan mahdollisuuksia selventää lakia teknisillä uudistuksilla.
- Tekijänoikeuslainsäädännön ja tekijänoikeusjärjestelmän toimivuutta sekä erityisesti teknisiä suojakeinoja koskevien säännösten vaikutusta yksityiseen kopiointiin seurataan ja tarvittaessa tarkistetaan säännöksiä.
- Osallistutaan Suomen tekijänoikeuslainsäädäntöön keskeisesti vaikuttavan yhteisölainsäädännön valmisteluun ja tekijänoikeudelliseen keskusteluun Euroopan yhteisön tasolla.

Kulttuurivienti

- Tehostetaan kulttuuriviennin kehitteillä olevan tukiverkoston toimintaa kulttuurivientituotteiden laadun arvioimiseksi, toimijoiden vientiponnisteluiden helpottamiseksi ja monipuolistamiseksi sekä elinkeinoelämäyhteistyön vahvistamiseksi.
- Vahvistetaan kulttuuriviennin toimijoiden asiantuntijuutta liiketoiminnan ja kansainvälisen markkinoinnin aloilla eri kouluttaja- ja asiantuntijaorganisaatioiden kanssa tehtävällä yhteistyöllä.
- Kehitetään kulttuurimatkailua, erityisesti sen tuotteistusta ja markkinointia vuonna 2006 laadittavan kansallisen matkailustrategian mukaisesti.
- Kulttuuri-instituuttien toimintaa suunnataan vuonna 2005 valmistuneen instituuttistrategian mukaisesti ja voimakkaammin kulttuuriviennin tehostamiseen. Kehittämiskaudella tulee harkittavaksi mahdollisuudet instituuttiverkoston laajentamiseen nopean taloudellisen kasvun alueille, kuten Aasiaan.

- Kahdenvälisen kulttuuriyhteistyön osalta luovutaan vähitellen pienistä avustuksista ja määrärahaa kohdennetaan suurempiin kokonaisuuksiin kulttuuriviennin toimenpiteiden tehostamiseksi.
- Selkiytetään kulttuuripolitiikan etiikan kysymyksenasettelua, minkä jälkeen valmistellaan toimia kulttuurisen moniarvoisuuden ja kansalaisten kulttuuristen oikeuksien toteutumisen varmistamiseksi.

Pohjoinen kulttuurinen kumppanuus

- Kehitetään Venäjän ja Itä-Euroopan instituuttia opetusministeriön Venäjää koskevan kulttuuripolitiikan keskeisenä toimeenpanijana muuttuvassa toimintaympäristössä instituutista tehtävän selvityksen pohjalta.
- Syvennetään opetusministeriön taiteen ja kulttuurin Venäjä-ohjelman mukaisesti pohjoista kulttuurista kumppanuutta.

Toimialan tuottavuus ja muut toimialaa koskevat yhteiset asiat

- Kansallisten kulttuuri- ja taidelaitosten toimintaedellytyksiä vahvistetaan ottaen huomioon valtionhallinnon tuottavuusohjelman tavoitteet.
- Virastojen toteuttamat tuottavuusohjelman mukaiset hankkeet ja niistä koituvat hyödyt kohdennetaan kokonaisuudessaan virastojen käytettäväksi.
- Taiteen keskustoimikunnan tuottavuutta ja organisaatorakennetta kehitetään osana koko taidetoimikuntalaitoksen uudistamistyötä.
- Valtion taidemuseon tuottavuuden ja palvelutoiminnan kehittämiseksi tuetaan verkkopalvelustrategian toteuttamista (mm. kehittämällä tiedonhallintaverkkoja) ja muiden taidemuseon kehittämishankkeita tuottavuusohjelman tavoitteiden mukaisesti.
- Suomenlinnan hoitokunnan tuottavuutta parannetaan rakentamis- ja kiinteistöyksikön toimintojen ja tehtävien uudelleen organisoimisella.
- Museoviraston toimitilojen keskittämällä luodaan edellytykset tuottavuuden lisäämiselle ja asiakaspalvelun parantamiselle.
- Näkövammaisten kirjaston palvelutoiminnan kehittämiseksi tuetaan kirjaston verkkopalvelustrategian toteuttamista tuottavuusohjelman tavoitteiden mukaisesti. Kirjaston asemaa asiantuntijalaitoksena vahvistetaan.
- Tehostetaan Suomen elokuva-arkiston tuottavuutta kehittämällä verkkopalveluja sekä kotimaisen filmi- ja videokokoelman hoidossa digitaalitekniikan käyttöä.
- Valtion elokuvatarkastamon tuottavuutta lisätään siirtämällä koko rekisteri sähköiseen muotoon ja kehittämällä sähköisiä tarkastus- ja ilmoitusjärjestelmiä.

- Venäjän ja Itä-Euroopan instituutissa on meneillään kirjastoautomatisointihanke. Kirjastojärjestelmän automatisoinnilla lisätään tuottavuutta ja tarkoituksena on saada kokoelmat kaikkien käyttöön asuinpaikasta riippumatta. Myös verkkojulkaisutoimintaa pyritään koko ajan lisäämään tuottavuusnäkökulmat huomioiden.
- Laaditaan tuottavuuden mittaamiseen yleisen kirjastotoimen eri palvelut monipuolisesti huomioonottava painotettu mittari.
- Kulttuuripolitiikan kansantaloudelliset vaikutukset arvioidaan ja otetaan käyttöön uudet menetelmät kulttuuripolitiikan tietoperustan vahvistamiseksi.

6.1.1 Perussuunnitelma

Vaikuttavuustavoitteiden toteutuminen edellyttää suunnitelmakaudella seuraavia hankkeita ja toimenpiteitä:

Taide ja kulttuuriperintö

Taiteen ja kulttuuriperinnön toimialan tavoitteena on turvata ja kehittää taiteen, kulttuurin ja kulttuuriperintöalan toimintaedellytyksiä kansallisessa ja kansainvälisessä yhteistyössä. Tavoitteena on ihmisten ja yhteisöjen identiteettien ja vuorovaikutuksen vahvistuminen, hyvinvoinnin ja osallistumismahdollisuuksien lisääntyminen sekä luovuuden edistäminen.

- Teattereiden, orkestereiden ja museoiden yksikköhintojen jälkeensä jääneisyys korjataan rahoituslain mukaisesti vuoteen 2010 mennessä vastaamaan todellista kustannuskehitystä.
- Jatketaan teattereiden, orkestereiden ja museoiden henkilötyövuosivajeen vähentämistä toimintaedellytysten parantamiseksi ja verkoston monipuolisuuden turvaamiseksi.
- Lasten ja nuorten taide- ja kulttuuripalveluiden tukea suunnataan eri taiteenalojen toimintaan ja lastenkulttuurikeskusten toimintaa vakiinnutetaan lasten ja nuorten taide- ja kulttuuripalveluiden saatavuuden parantamiseksi ja lasten ja nuorten osallistumisen lisäämiseksi monikulttuurisuus huomioiden. Laadukasta lasten ja nuorten mediakulttuurin kehitystä tuetaan.
- Toteutetaan taiteen ja kulttuurin saavutettavuutta koskevaa toimenpideohjelmaa, jonka tavoitteena on edistää taide- ja kulttuuripalvelujen saavutettavuutta kaikille väestöryhmille ja parantaa kulttuurivähemmistöjen ja vammaisten oman kulttuuritoiminnan edellytyksiä.
- Vahvistetaan musiikin alueellista tarjontaa parantavia tukimuotoja Musiikin alueellinen tarjonta -työryhmän toimenpide-ehdotuksien mukaisesti osana taide- ja kulttuuripalveluiden alueellisen saatavuuden kehitystyötä.

- Taiteilijoiden toimintaa ja liikkuvuutta tuetaan monimuotoisen sekä kansallisesti ja kansainvälisesti laadukkaan ja kiinnostavan taiteen tekemisen vahvistamiseksi.
- Museoiden ja muiden kulttuuriperintökohteiden saavutettavuutta parannetaan ja lisätään kulttuuriperintökasvatusta.
- Valtion taidemuseon toimintaedellytykset Suomen kansallisgalleriana, asiantuntijaorganisaationa ja taidemuseoiden keskeisenä kehittäjänä turvataan kattamalla täysimääräisesti vuosittain nousevat energia- ja vuokratkustannukset.
- Kehitetään kokonaisvaltaisesti museo- ja kulttuuriperintöalan toimintaedellytyksiä. Uudistetun museolain siirtymäkausi kattaa vuodet 2006–2008 ja sen aikana sovitaan mm. korotettua valtionosuutta saavien museoiden toiminnan valtakunnallisista ja alueellisista painopisteistä. Museoiden toiminnan arviointiin kehitetty malli tulee käyttöön suunnitelmakauden alkupuolella. Valtion taidemuseo ja Suomen kansallismuseo koordinoivat edelleen valtakunnallisen kokoelmapolitiikan valmistelua.
- Opetusministeriön hallinnonalan virastojen tehtäviin kuuluu rakennussuojelun piiriin kuuluvan valtion rakennusomaisuuden ylläpito ja peruskorjaaminen siten, että varallisuuden arvo säilyy ja kohteet ovat yleisöä varten esittelykelpoisia.
- Suomen merimuseon uudet toimitilat Kotkassa otetaan käyttöön vuoden 2007 aikana.
- Suomen Kansallisoopperan päänäyttämön teatteritekniikan peruskorjaus toteutetaan vuonna 2007 ja hankkeesta aiheutuvat vuokravaikutukset otetaan huomioon valtion talousarviossa vuodesta 2008 alkaen.

Kirjastot ja tiedonsaanti

Pääasiallisena tavoitteena on kirjastojen monipuolisten ja laadukkaiden palveluiden tuottaminen ja saatavuus sekä toimiva kirjastoverkko opetusministeriön kirjastostrategian 2010 mukaisesti. Lisäksi tavoitteena on kehittää yleisistä kirjastoista kansalaisten kulttuuri-, tieto- ja tietoyhteiskuntakeskuksia.

- Ajantasaistetaan yleisten kirjastojen teknistä infrastruktuuria ja turvataan asiakkaiden opastus etenkin haja-asutusalueilla ja taajamien reuna-alueilla.
- Tuetaan kirjastojen tehtävää kirjallisen kulttuurin asiantuntijana, tunnetuksi tekijänä ja kirjallisuuskasvattajana sekä informaatiolukutaidon edistäjänä.
- Tuetaan lasten ja nuorten kirjastopalvelujen kehittämistä.
- Jatketaan kirjastojen perustamishankkeiden rahoitusta nykyisen valtionosuusjärjestelmän mukaisesti.

Audiovisuaalinen kulttuuri ja tietoyhteiskunta

Tavoitteena on digitaalisen sisältöteollisuuden ja kulttuuriperinnön vahvistaminen, mediakasvatuksen lisääminen sekä alaisen hallinnon toimintojen ja muiden alalla toimivien organisaatioiden uudistaminen ja ajanmukaistaminen vastaamaan toimintaympäristössä digitalisoinnin seurauksena syntyneisiin haasteisiin.

- Kehitetään tietoverkkojen kulttuurisia sisältöjä ja palveluiden monipuolisuutta.
- Edistetään audiovisuaalisen alan tuotantoa, jakelua ja kulttuuritoimintaa nostamalla edelleen elokuvan ja muun audiovisuaalisen alan tukea ja uudistamalla tukijärjestelmiä toimialan taloudellisen rakenteen vahvistamiseksi.
- Lisätään alan kansainvälistymis- ja vientipyrkimyksiä erityisprojektien avulla.
- Lisätään lasten ja nuorten elokuvan painoarvoa tukipolitiikassa.
- Tuetaan suomalaisten ammattilaisten osallistumista eurooppalaisiin tukiohjelmiin, kuten valmisteilla olevaan Media 2007 -ohjelmaan sekä Eurimages -rahastoon.
- Turvallisen viestintäympäristön edistämiseksi jatketaan Lapset ja media -ohjelman toimeenpanoa.
- Tutkitaan digitaalisen television vaikutuksia sekä kansalaisten kulttuurikäyttäytymisen muutoksia.

Tekijänoikeus

Tekijänoikeuksiin liittyvien toimien pääasiallisena tavoitteena on luovan työn ja luovien toimialojen taloudellisen pohjan vahvistaminen sekä teosten perinteisen käytön alueilla että uusissa käyttötilanteissa yhteiskunnan yleiset ja muut edut huomioon ottavilla tasapainoisilla lainsäädäntöratkaisuilla.

- Tekijänoikeudellista osaamista ja tietämystä lisätään koulutuksella ja tekijänoikeuden tunnetuksi tekemisellä yhteistyössä alan toimijoiden kanssa. Yleistä tiedotusta tekijänoikeuslain sisällöstä, muutoksista ja vaikutuksista lisätään ja vaikutetaan kansalaisten asenteisiin, esimerkiksi suhtautumiseen tallenne- ja verkkopiratismiin haitallisuuteen.
- Valmistellaan tulevaisuuden kehitystä ennakoivaa tekijänoikeuspolitiikkaa. Parannetaan tekijänoikeuslainsäädännön toimivuutta digitaalisessa luomis- ja käyttöympäristössä sekä tietoverkoissa.
- Euroopan Unionissa, Euroopan neuvostossa, Unescossa, Maailman henkisen omaisuuden järjestössä (WIPO), Maailman kauppajärjestössä (WTO), pohjoismaisessa ja bilateraalissa yhteistyössä sekä muilla kansainvälisillä foorumeilla osallistutaan aktiivisesti kulttuuria, kulttuuripolitiikkaa, kulttuurista moninaisuutta, audiovisuaalisia palveluja ja niiden kauppaa

sekä henkistä omaisuutta koskevien kysymysten käsittelyyn ja kulttuurin painoarvon ja vaikuttavuuden huomioon ottamiseen eri toimintapolitiikkoja toteutettaessa.

Kulttuurivienti

Tavoitteena on kulttuuriviennin kehittämisohjelman esitysten mukaisesti kulttuuriviennin edistäminen ja siten kulttuurin toimialojen työllisyyden parantaminen ja vientitulojen lisääminen.

- Luovan talouden kehitysedellytyksiä vahvistetaan toimeenpanemalla vuonna 2006 poikkisektoriaalisena työryhmätyönä valmistuvan kulttuuriviennin kehittämisohjelman opetusministeriötä koskeva osuus edistämällä kulttuuritoimijoiden liiketoimintaosaamista ja jatkamalla ministeriöiden välistä yhteistyötä kulttuurivientihankkeiden arvioimiseksi ja kehittämisresurssien allokoimiseksi.
- Tehostetaan kulttuuri-instituuttien ja taiteen alan tiedotuskeskusten sekä ulkomaille suunnattujen kulttuurilehtien muodostamaa kulttuuriviennin tukiverkostoa kulttuuriviennin kehittämisohjelman mukaisesti. Selvitetään instituuttiverkoston kohdentamis- ja laajentamistarve.
- Valtioneuvoston matkailustrategian yhteydessä laaditun kulttuurimatkailustrategian linjausten toimeenpanemiseksi sekä kulttuurimatkailun tuotteistuksen ja markkinoinnin tehostamiseksi osoitetaan kulttuurisektorin toimijoille harkinnanvaraisia kertaluonteisia kehittämisavustuksia tuotteistuksen ja markkinoinnin laadun parantamiseen.
- Vuonna 2006 käynnistyvän Reilu kulttuuri -kulttuuripolitiikan etiikkahankkeen tavoite on edistää kulttuuristen oikeuksien ja kulttuurisen diversiteetin toteutumisen sektoritutkimusta sekä jatkuvan seurannan ja indikaattorien kehittämistä. Tuetaan ja edistetään reilun kulttuurin tuotantoprojekteja.

Pohjoinen kulttuurinen kumppanuus

Tavoitteena on pohjoisen kulttuurisen kumppanuuden edistäminen Taiteen ja kulttuurin Venäjä -ohjelman mukaisesti.

- Pohjoista kulttuurista kumppanuutta kehitetään Taiteen ja kulttuurin Venäjä-ohjelman mukaisesti.
- Edistetään Suomen EU-puheenjohtajuuskaudella käynnistettyä EU:n ja Venäjän yhteisen kulttuurin alueen tiekartan toimeenpanoa.
- Lisätään Suomi-Venäjä-Seuran edellytyksiä toimia osaltaan opetusministeriön Venäjä-ohjelman toimeenpanijana.
- Venäjän federaation kulttuuri- ja joukkoviestintäministeriön kanssa sovitun mukaisesti rahoitetaan yhteistyöhankkeita, joihin molemmat osapuolet ovat sitoutuneet. Kehitetään Venäjälle suuntautuvan kulttuuriviennin toimintaedellytyksiä.

- Taiteen ja kulttuurin Venäjä-ohjelman mukaisesti vahvistetaan Suomen osallistumista Arktisen neuvoston, Barentsin euroarktisen neuvoston ja Itämeren neuvoston kulttuurielinten toimintaan.
- Jatketaan Suomalais-venäläisen kulttuurifoorumitoiminnan kehittämisessä alueellistamista Suomessa ja Venäjällä sekä edistetään kulttuurialan yhteistyötä Karjalan tasavallan kanssa.
- Kehitetään Suomen Sukukansaohjelmaa vuonna 2005 valmistuneen selvityksen pohjalta tavoitteena lisätä ja vahvistaa Venäjän suomalais-ugrialaisten kansojen kielten ja kulttuurien elinvoimaisuutta.

6.1.2 Kehysehdotus

Taide- ja kulttuuriperintö

- Museoviraston keskushallinto siirtyy uusiin toimitiloihin vuoden 2007 aikana.
- Kulttuuriympäristön suojelutehtäviä varten luodaan Museovirastolle alueellisten toimipisteiden verkosto. Keskushallinnon resursseja suunnataan ohjaus- ja kehittämistehtäviin, valtakunnallisiin ohjelmiin ja sektoritutkimukseen.
- Osallistutaan Euroopan kulttuuripääkaupunki -hankkeeseen valmistelemalla asiasta valtioneuvoston periaatepäätös sekä osallistumalla hankkeen kustannuksiin vuodesta 2008 alkaen.

Kirjastohankkeet

- Varaudutaan yleisistä kirjastoista tapahtuvan suojatun aineiston lainaamisesta yleisölle aiheutuvien mahdollisten velvoitteiden hoitamiseen. Korvausvelvollisuus perustuu vuonna 1992 annettuun vuokraus- ja lainausdirektiiviin (5 artikla).

Audiovisuaaliset hankkeet

- Monipuolistetaan Valtion elokuvatarkastamon toimialaa kattamaan myös mediakasvatusta vuodesta 2008 alkaen.
- Laajennetaan Suomen elokuva-arkiston toimintaa kattamaan radio- ja televisioaineiston arkistoinnin vuodesta 2008 alkaen. Arkistotoiminnan laajennus on yhteydessä vapaakappalelainsäädännön uudistamiseen.

6.1.3 Henkilöstövaikutusten tarkastelu

	2007	2008	2009	2010	2011
Kulttuuripolitiikan virastot ja laitokset					
Poistuma	12	13	26	34	32
josta 50 %	6	6	13	17	16
Tuottavuushankkeet					24

6.1.4 Menolaskelma

29.80 Taide ja kulttuuri (1 000 euroa)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
	TP	TA+LTA:t	TA	TTS	TTS	TTS	TTS	TTS
Perussuunnitelma	150 366	167 565	177 496	189 402	213 173	232 393	252 484	252 509
Kehysehdotus	150 366	167 565	177 496	193 099	216 873	236 243	256 334	256 359
Ero	0	0	0	3 697	3 700	3 850	3 850	3 850
 Veikkausvoittovarot (kehyksen ulkopuolella)	 187 529	 185 077	 186 380	 182 624	 181 126	 179 010	 175 817	 178 383

Perussuunnitelmaan sisältyvät muutokset

(1 000 euroa verrattuna vuoteen 2006)

	2007	2008	2009	2010	2011
Virastojen ja laitosten indeksi yms. korotukset (29.80.21, 29.80.22, 29.80.23, 29.80.24, 29.80.25, 29.80.26, 29.80.27, 29.80.53)	1 015	1 042	1 060	1 066	1 091
Taidemuseon energiahinnan pohjan tarkistus (29.80.22)	232	232	232	232	232
Merimuseon perustaminen (29.80.70)	220	910	0	0	0
Museoviraston toiminnan kehittäminen, ml. Merimuseo (29.80.24)	88	1 845	1 850	1 828	1 828
Kirjastojen valtionosuuksien siirto (29.80.30) ¹⁾	10 185	20 965	31 105	41 245	41 245
Teattereiden, orkestereiden ja museoiden valtionosuusuudistus (29.80.31, 29.80.32)	0	9 967	19 934	29 901	29 901
Korkotason muutos (29.80.34)	166	166	166	166	166
Valtionavustus tilakustannuksiin (29.80.53)		550	550	550	550
Valtionavustusten nettouttaminen (29.80.30)		-686	-686	-686	-686
Nettoutettavien määrärahojen uudelleen käyttö (29.80.30)		686	686	686	686
Tuottavuusohjelman henkilöstövaikutukset (29.80.22, 29.80.23, 29.80.24, 29.80.25, 29.80.26, 29.80.27, 29.80.28)					-840
Tuottavuussäästöjen käyttö (29.80)					840

¹⁾ Käytetään eri taiteenalojen avustuksiin
 Luovuusstrategian toimenpiteiden toteuttaminen
 Suomalaisen elokuvan tuotannon, jakelun ja kulttuurin kehittämistoimet
 Audiovisuaaliset sisältötuotantohankkeet
 Kulttuurin ja kulttuuriperinnön tietoyhteiskuntahankkeet
 Taide- ja kulttuuripalvelujen alueelliset kehittämishankkeet
 Taiteen ja kulttuurin saavutettavuuteen liittyvät toimenpiteet
 Kulttuurivähemmistöjen ja vammaisten omaehtoinen kulttuuritoiminta
 Musiikin alueelliseen tarjontaan liittyvät toimenpiteet
 Museotoiminnan edellytysten kehittäminen (uudistettu museolaki)
 Kirjastojen lastenkulttuurin ja lukemisen edistäminen
 Lapset ja media -toimintaohjelman toimenpiteiden toteuttaminen
 Tekijänoikeusjärjestelmän kehittäminen sekä tekijänoikeudellisen osaamisen ja tietämyksen lisääminen
 Kulttuuriviennin kehittämistyöryhmän esitysten toimeenpano
 Taiteen ja kulttuurin Venäjä-ohjelman toimenpiteiden toteuttaminen
 Kulttuurimatkailun tuotteistaminen
 Muut eri taiteenalojen kehittämistoimenpiteet

Kehysehdotukseen sisältyvät lisäksi seuraavat muutokset

(1 000 euroa verrattuna vuoteen 2006)

	2007	2008	2009	2010	2011
Museoviraston uudet toimitilat ja aluetoimipisteverkosto (29.80.24, 29.80.70)	3 667	2 060	1 560	1 560	1 560
Radio- ja televisioarkiston perustaminen (29.80.25)	-	840	1 740	1 740	1 740
Elokvatarkastamon toiminnan laajentaminen mediakasvatukseen suuntaan (29.80.27)	-	800	550	550	550
Euroopan kulttuuripääkaupunki -hanke (29.80.50)	-	500	1 500	2 000	1 000

6.2 Liikuntapolitiikka

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Liikuntatoimen ensisijaisena tavoitteena on edistää liikuntaa. Liikunnan edistämisen avulla tuetaan väestön hyvinvointia ja terveyttä koko elämänkaaren aikana. Liikuntatoimen keskeiset yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet ovat seuraavat:

*Väestön hyvinvoinnin,
terveyden ja toimintakyvyn edistäminen*

Tavoitteena on riittämättömästi liikkuvien aktivointi säännölliseen liikkumiseen kaikissa ikäryhmissä, väestön ylipainoisuuden kasvun hillitseminen liikunnan avulla sekä liikkumisympäristön ottaminen huomioon yhdyskuntasuunnittelussa. Tavoitetta toteutetaan terveystaakkaa edistävillä ohjelmilla sekä tukemalla liikuntajärjestöjen toimintaa ja laajoja väestöryhmiä palvelevaa liikuntapaikkarakentamista.

*Yhteiskunnallisen osallisuuden ja
osallistumisen vahvistaminen*

Tavoitteena on tukea paikallistasoisten vapaaehtoistoimijoiden koulutuksen kehittämistä osana liikunnan koulutusjärjestelmää. Tarkoituksena on koulutustoiminnan laadun ja sisällön kehittäminen lasten ja nuorten, terveystaakkaa ja huippu-urheilun tarpeisiin.

*Kansainväliseen menestykseen tähtäävän sekä
eettisesti ja yhteiskuntavastuullisesti toimivan
huippu-urheilun tukeminen*

Tavoitteena on huippu-urheilun toimintaedellytysten parantaminen tukemalla valmennusjärjestelmien kehittämistä ja valmennuksen tehostamista, vammaishuippu-urheilun integrointia sekä antidopingtoimintaa.

Tunnuslukuja:

	2003 toteutuma	2004 toteutuma	2011 tavoite
Terveytensä kannalta riittävästi (2 krt/vko)			
liikkuvat 15-64 -vuotiaat ihmiset, %			
- miehet	58	61	61
- naiset	65	65	65
Liikunnan vapaaehtois- ja kansalaistoimintaan osallistuminen			
- kaikki	435 000	509 000	509 000
- miehet	265 000	291 000	291 000
- naiset	170 000	218 000	218 000

Toiminnallinen tuloksellisuus

- Valmistellaan kansallinen liikuntaohjelma vastaamaan suomalaisen yhteiskunnan keskeisiin tulevaisuuden haasteisiin
- Kehitetään ohjaus-, arviointi- ja seurantajärjestelmiä tukemaan elinikäisen liikunnan harrastuksen yleistymistä
- Tuetaan kuntien liikuntatoimen ja muiden hallintokuntien (erityisesti sivistystoimen ja terveystoimen) välistä yhteistyötä liikunnan harrastuksen lisäämiseksi ja uusien väestöryhmien aktivoimiseksi liikkumaan
- Vahvistetaan kuntien mahdollisuuksia vastata maan kattavasta lähiliikuntapaikkojen verkostosta
- Lisätään liikuntajärjestöjen valtionavustuksia
- Tuetaan liikuntajärjestöjä paikallistasoisen liikuntatoiminnan sisältöjen ja laadun kehittäjinä
- Tuetaan valmentajien ja ohjaajien osaamista tukevia koulutusjärjestelmiä ja -ohjelmia
- Ylläpidetään korkeatasoista antidopingtoimintaa
- Vahvistetaan erityisliikunnan integraatiota ja parannetaan liikuntapalvelujen saatavuutta
- Käynnistetään liikuntatieteelliseen tutkimukseen liittyvä ohjelmallinen yhteistyö Suomen Akatemian kanssa
- Vahvistetaan lääninhallitusten valmiuksia toimia valtionapuviranomaisina
- Otetaan käyttöön sukupuolivaikutusten arviointi suunnittelussa ja päätöksenteossa
- Suunnitelmakaudella toteutetaan seuraavat arvioinnit:
 - EU-toimintaympäristön arviointi liikuntakulttuuriin vaikuttavista asioista
 - kuntien liikuntatoiminnan peruspalveluarviointi, kiireellisimpänä liikuntapaikkojen käyttömaksupolitiikka
 - kuntien erityisliikunnan ohjaajien työn tuloksellisuutta koskeva arviointi
 - liikuntatieteellisten yhteisöjen toimintaa koskeva arviointi

6.2.1 Perussuunnitelma

Liikuntatoimen ensisijaisena tavoitteena on edistää liikuntaa ja sen kautta väestön hyvinvointia koko elinkaaren aikana.

Liikunnan kansalaistoiminnassa vahvistetaan kansalaisjärjestöjen ja niiden perustason yhdistysten toimintaedellytyksiä yhteistyössä liikunnan järjestökentän ja liikunnan koulutuskeskusten kanssa. Lasten ja nuorten liikuntaohjelman painopisteinä ovat eettisesti kestävä, paikallistasoisen liikuntatoiminnan tukeminen sekä lajiliittojen toimintaprosessien ja kilpailujärjestelmien arviointi ja kehittäminen. Huippu-urheilua kehitetään toimenpiteillä, jotka perustuvat huippu-urheilun toimintavastuuryöryhmän (2004:22) ja opiskelevien urheilijoiden taloudellista asemaa selvittäneen työryhmän (2004:17) esityksiin. Opetusministeriö johtaa valtioneuvoston asettaman TELI-neuvottelukunnan työtä sekä koordinoi, tukee taloudellisesti ja varmistaa yhteistyössä sosiaali- ja terveystoiministeriön kanssa toiminnan toteutumisen.

Liikunnan koulutuskeskuksia kehitetään ja rahoitetaan vapaan sivistystyön lain mukaisesti koko väestölle tarkoitettuna kunto- ja terveystoiminnan keskuksina sekä liikuntajärjestöjen toimintaa tukevana kilpa- ja huippu-urheilun valmennuskeskuksina. Kunta- ja palvelurakennemuutoksen yhteydessä varmistetaan liikunnan kunnallisten ja alueellisten peruspalveluiden tehokas ja ammattitaitoinen toteuttaminen. Erityisliikuntasektorin tavoitteena on edistää kohderyhmänsä liikuntaa.

Liikuntapaikkarakentamisen rahoitus-, tutkimus- ja informaatio-ohjausta jatketaan Liikuntapaikkarakentamisen Suunta 2007 -asiakirjassa hyväksytyjen linjausten mukaisesti. Liikuntapaikkarakentamisen avustamisessa rahoitussuunnitelman asemaa vahvistetaan ohjaavana asiakirjana.

Tuetaan liikuntatieteellistä tutkimusta Liikuntatieteen Suunta-asiakirjan linjausten mukaisesti ja siirrytään entistä laajempiin tutkimuskokonaisuuksiin ja pidempiin tutkimussopimuksiin. Suomen ja suomalaisen liikuntakulttuurin etuja edistetään osallistumalla aktiivisesti kansainväliseen liikuntapolitiittiseen yhteistyöhön sekä EU-toimintaan.

Väestön hyvinvoinnin, terveyden ja toimintakyvyn edistäminen:

Valtion liikuntapolitiikalla tuetaan toimenpiteitä, jotka parantavat väestön hyvinvointia, terveyttä ja toimintakykyä liikunnan keinoin. Tavoitteena on aktiivinen, omaehtoinen ja vastuullinen liikuntatoiminta kautta maan yhteistyössä liikuntasektorin eri toimijoiden kanssa.

- TELL-hankkeen johtaminen ja toimeenpano yhdessä STM:n kanssa valtioneuvoston asettamien tavoitteiden mukaisesti.
- Turvallisia ja liikuntaan kannustavia toimintaympäristöjä kehitetään liikuntaharrastuksen aktivoimiseksi.
- Ikääntyneiden ja erityisryhmien liikunnan harrastusmahdollisuuksien ja olosuhteiden parantaminen osana Kunnossa Kaiken Ikää -ohjelmaa.

Kunnossa Kaiken Ikää -ohjelma

	hankkeet	kunnat	liikkujien määrä	naiset (%)	miehet (%)
2003	152	168	49 200	69	31
2004	164	174	52 000	69	31
2006 (arvio)	180	180	55 000	68	32
2007 (tavoite)	185	185	55 000	66	34
2011 (tavoite)	190	190	58 000	66	34

Yhteiskunnallisen osallisuuden ja osallistumisen vahvistaminen:

Liikunnan kansalaisjärjestöjen mahdollisuuksia toimia osallisuuden ja osallistumisen edistäjänä vahvistetaan aktiivisen kansalaisuuden toteuttamiseksi.

- Liikunnan kansalaistoiminnan tukea suunnataan laaja-alaisiin, kansalaistoiminnan elinvoimaisuutta ja osallisuutta vahvistaviin sekä osaamista tukeviin kehittämishankkeisiin. Samalla liikunnan kansalaistoimintasektorin toimijoita kannustetaan vahvistamaan demokratiakasvatustaan nuorten yhteiskunnallisen osallistumisen lisäämiseksi.
- Toteutetaan muiden alan toimijoiden kanssa lasten ja nuorten liikuntaohjelmaa ja kehitetään 3.–9. -luokkalaisten iltapäivätoimintaa sekä tuetaan muita lapsia ja nuoria koskevia arkiliikuntaa lisääviä hankkeita.

- Lisätään valtionosuuden perusteena olevien opiskelijavuorokausien määrää tavoitteena kehittää erityisesti liikunnan kansalaistoimintaa tukevaa sekä valtioneuvoston hyväksymän terveyttä edistävän liikunnan ohjelman mukaista koulutusta.
- Urheiluopistoissa toteutetaan koulutuksellisen tasa-arvon lisäämiseen tähtäävää koulutusta parlamentaarisen aikuiskoulutustyöryhmän ehdotusten mukaisesti.

Lasten liikunnan seuratoiminnan paikallistukihankkeet

	myönnetty	hakemukset	lapsia ja nuoria	tytöt %	pojat %
2003	382	780	32 000	45	55
2004	348	664	57 300	44	56
2006 (tav)	370	-	60 000	46	54
2007	400	-	62 000	46	54
2011	400	-	65 000	50	50

Kansainväliseen menestykseen tähtäävän sekä eettisesti ja yhteiskuntavastuullisesti toimivan huippu-urheilun tukeminen:

Pitkäjänteisen huippu-urheilun tavoitteiden saavuttamiseksi toteutetaan näitä tukevia hankkeita yhteistyössä muiden liikunta-alan toimijoiden kanssa. Seurataan hankkeiden toteutumista tavoitteiden suhteen.

- Urheiluopistojen valmennuskeskustoimintaa kehitetään osana huippu-urheilun kokonaisuutta valmentajien osaamisen sekä urheilijoiden valmennuksen kehittämiseksi.
- Tehostetaan kansainvälisten dopinginvastaisten yleissopimusten velvoitteiden kansallista toimeenpanoa.
- Kehitetään valmennustoimintaa ottaen huomioon eri ikäkausina tarvittavat painotukset, valmentajakoulutusta sekä apuraha- ja tunnustuspalkintojärjestelmiä. Lisäksi parannetaan nuorten lahjakkaiden urheilijoiden asemaa parannetaan kehittämällä urheilu-uran ja koulutusuran joustavia yhdistämismahdollisuuksia.
- Tuetaan vammaishuippu-urheilun integroitumista lajiliittojen toimintaan sekä parannetaan nuorten vammaisurheilijoiden edellytyksiä päästä mukaan nuorten urheilijoiden tukiohjelmiin.

6.2.2 Kehysehdotus

Liikunnan koulutuskeskusten valtionosuuden perusteena olevaa opiskelijavuorokausien määrää on korjattu vastaamaan todellista toteumaa. Vuosina 2008–2010 opiskelijavuorokausien määrää nostetaan suuntaviivaopintojen ja yleisen toteuman jälkeensä jääneisyyden korjauksena yhteensä 10 000 ovrk/v.

6.2.3 Menolaskelma

29.90 Liikuntatoimi (1 000 euroa)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
	TP	TA+LTA:t	TA	TTS	TTS	TTS	TTS	TTS
Perussuunnitelma	1 925	3 067	1 308	1 300	1 280	1 280	1 280	1 280
Kehysehdotus	1 925	3 067	1 308	1 300	1 769	2 258	2 747	3 265
Ero	0	0	0	0	489	978	1 467	1 985

Veikkausvoittovarot

(kehyksen ulkopuolella)	88 118	90 024	95 077	99 038	104 445	109 656	114 167	115 833
-------------------------	--------	--------	--------	--------	---------	---------	---------	---------

Perussuunnitelmaan sisältyvät muutokset

(1 000 euroa verrattuna vuoteen 2006)

	2007	2008	2009	2010	2011
Liikuntatoimen veikkausvoittovarojen kasvu (kehyksen ulkopuolella)	3 961	9 368	14 579	19 090	20 756
Liikunnan koulutuskeskusten yksikköhintojen tarkistus (29.90.52)	-8	-28	-28	-28	-28
Valtionavustusten nettouttaminen (29.90.52)		-765	-765	-765	-765
Nettoutettavien määrärahojen uudelleen käyttö (29.90)		765	765	765	765

Kehysehdotukseen sisältyvät lisäksi seuraavat muutokset

(1 000 euroa verrattuna vuoteen 2006)

	2007	2008	2009	2010	2011
Liikunnan koulutuskeskusten opiskelijavuorokausien lisäys (29.90.52)		489	978	1 467	1 985

6.3 Nuorisotyö ja -politiikka

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Nuorisotyön ja -politiikan yhteiskunnallista vaikuttavuutta tarkastellaan uuden nuorisolain pohjalta seuraavilla tulosalueilla:

Nuorten aktiivinen kansalaisuus

Kehitetään nuorten tavoitteellista toimintaa kansalaisyhteiskunnassa. Nuorten aktiivista kansalaisuutta edistetään tavoitteena luoda jokaiselle nuorelle edellytykset osallistumiseen ja omaan harrastukseen. Tavoitteena on, että nuoret äänestävät kunnallis-, eduskunta- ja EU:n parlamenttivaaleissa lähes yhtä aktiivisesti kuin muu väestö.

Nuorten sosiaalinen vahvistaminen

Nuorille suunnataan toimenpiteitä, joilla nuorten elämäntaidot paranevat. Sosiaalinen vahvistaminen on kohdennettua nuorisotyötä, joka keskittyy syrjäytymisen riskiryhmässä oleviin nuoriin. Nuorten työpajatoiminnalla alennetaan nuorten työttömien määrää sekä tehostetaan toimia muualta kuin työvoimahallinnosta pajaan osoitettujen nuorten kanssa, joiden osuus suunnitelmakaudella kasvaa nuorisotyöttömyyden alentuessa. Ehkäisevällä päihdetyöllä vähen-

netään nuorten huumeiden käyttöä ja kokeilua, vähennetään erityisesti alaikäisten alkoholiko-keiluja ja käyttöä sekä vähennetään tupakointia ja myöhennetään tupakoinnin aloittamista. Ongelmien ehkäisyssä on keskeistä laadukas perusnuorisotyö. Nuorten sosiaalisen vahvistami-sen vaikuttavuus ja tuloksellisuus liittyy siihen, että yhden työ- ja yhteiskuntaelämästä täysin syrjäytyvän nuoren kustannukset ja saamatta jäänyt työn tuottavuus ovat elinkaaren aikana vähintään 1 milj. euroa.

Nuorten kasvu- ja elinolojen parantaminen

Tehostetaan hallituksen nuoriin kohdistamaa sukupolvipolitiikkaa tavoitteena nuorten elin-olojen saattaminen samalle tasolle muiden väestöryhmien kanssa. Tavoitteen saavuttamista seurataan nuorten elinolindikaattorien avulla.

Tunnusluvut yhteiskunnalliselle vaikuttavuudelle:

Tavoite	2006	2007	2008	2009	2010
Nuorten äänestäminen verrattuna koko väestöön ¹⁾	100 % (TP)	93 % (EK)	93 % (KV)	93 % (EU)	ei vaaleja
Nuorten harrastus (lisäys % yks.)	lähtötaso	+ 1	+ 2	+ 3	+ 4
Nuorisotyöttömyys (lkm)	29 500	27 000	25 000	23 000	21 000
Pajat (kpl)	220	220	220	220	220
Työttömät pajanuoret	5 600	5 000	4 500	4 000	3 500
Muut pajanuoret	2 400	2 500	3 000	3 200	3 500
Nuorten huumeikäyttö ja kokeilut	lähtötaso	vähenee	vähenee	vähenee	vähenee
Alkoholin käyttö (15 v.)	lähtötaso	vähenee	vähenee	vähenee	vähenee
Tupakointi (15 v.)	lähtötaso	vähenee	vähenee	vähenee	vähenee

¹⁾ TP = Tasavallan presidentin vaalit, EK = Eduskuntavaalit, KV= Kunnallisvaalit, EU= Euroopan parlamentin vaalit

Toiminnallinen tuloksellisuus

- Uuden nuorisolain (4 §) mukaisesti valmistellaan vuonna 2007 valtioneuvoston hyväksyttäväksi nuorisopoliittinen kehittämisohjelma, jonka tarkoituksena on linjata valtionhallinnon ja eri ministeriöiden nuoriin kohdistuvia toimenpiteitä seuraavalla hallituskaudella (2007–2010). Ohjelman tarkoituksena on tukea myös vastaavaa alueellista ja kunnallista ohjelmatyötä
- Nuorisoasiain neuvottelukunnan työtä kehitetään uuden nuorisolain pohjalta mm. nuorisopoliittisen kehittämisohjelman toimeenpanon arvioitsijana. Ministeriöiden edustajat jäävät pois neuvottelukunnan kokoonpanosta, koska he osallistuvat opetusministeriön johdolla tapahtuvan nuorisopoliittisen kehittämisohjelman valmisteluun.
- Nuorisoasiain neuvottelukunnan ja nuorisotutkimusverkoston yhteistyössä tuottamista nuorten elinolindikaattoreista ja nuorisobarometreista sekä lääninhallitusten kokoamista nuorisotyön perustiedostoista muodostetaan toimialan keskitetty säännöllisesti päivitettävä tiedosto ministeriöiden, kuntien, nuorisotyöntekijöiden ja tutkijoiden sekä nuorisojärjestöjen ja nuorten käyttöön.

- Määritellään sosiaalisen nuorisotyön asema nuorisotyön yhteisöllisten työmenetelmien näkökulmasta sekä siihen liittyvä työnjako ja yhteistyö koulu-, nuoriso- ja sosiaalitoimen kesken.
- Vakiinnutetaan yhteistyömuodot lapsiasiainvaltuutetun toimiston kanssa.

6.3.1 Perussuunnitelma

Nuorten aktiivinen kansalaisuus

- Uuteen nuorisolakiin perustuvilla tulosperusteisilla valtionavuilla kannustetaan järjestöjä aktiiviseen toimintaan ja sen laajentamiseen. Se mahdollistaa myös toiminta-avustusten suuntaamisen piirijärjestöjen ohella paikallistasolle kohdennettuihin hankkeisiin, kuitenkin siten, että päävastuu paikallisyhdistysten tukemisesta säilyy kunnilla. Tulosperusteisuutta sovelletaan järjestöjen toiminnan autonomian pohjalta järjestöjen itsensä asettamien tavoitteiden toteutumiseen.
- Tukimuotoja kehitetään ottaen huomioon nuorisotoiminnan uudet järjestämistavat.
- Kehitetään uuden nuorisolain 8 §:n edellyttämiä nuorten osallistumis- ja kuulemisjärjestelmiä yhteistyössä Kuntaliiton ja kuntien kanssa.
- Kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelmaan liittyneen Kansalaisyhteiskunta 2006 -toimikunnan ehdotukset toimeenpannaan nuoria koskevilta osin.
- Koululaisten iltapäivätoimintaa tuetaan lääninhallitusten kautta tavoitteena edistää pysyvän harrastuksen luomista jokaiselle nuorelle.
- Tuetaan nuorta, uudistavaa ja innovatiivista kulttuuria Nuori Kulttuuri -ohjelman pohjalta.
- Lasten ja nuorten taidekeskuksen (LAKU) toimintaa kehitetään kuvataideharrastuksen ja harrastajakoulutuksen ohella kuvataidepedagogiikan alueella hyödyntämällä keskuksen arvokasta lasten piirustuskokoelmaa kulttuurisosiologisen tutkimuksen keinoin.
- Opetusministeriön ja ympäristöministeriön sekä alueellisten ympäristökeskusten ja valtakunnallisten nuorisokeskusten yhteistyöllä tuetaan alueellisia ja paikallisia ympäristötoimijoita ja -kasvattajia sekä kouluissa että nuorten vapaassa kansalaistoiminnassa. Tuetaan Itämeren suojeluun liittyviä nuorten kansainvälisiä hankkeita sekä eläinten suojeluun liittyviä nuorten järjestöjä ja hankkeita.

Nuorten sosiaalinen vahvistaminen

- Työpajatoiminnan sisällöllisessä kehittämisessä painotetaan moniammatillista palvelutuottajaosaamista sekä toiminnan vakiinnuttamisen ohella kykyä reagoida joustavasti nuorisotyöttömyyden ja palvelutarpeiden muutoksiin.

- Tuetaan kuntien, nuorten työpajojen sekä nuorisojärjestöjen ja nuorisotyötä tekevien järjestöjen ehkäisevään päihde- ja huumetyöhön liittyvien työmuotojen kehittämistä ja hyvien käytäntöjen yleistämistä sekä nuorten parissa työskentelevien ohjaajien ammatillista osaamista. Osallistutaan valtioneuvoston huume- ja päihdeohjelmien toimeenpanoon nuorten osalta. Jatketaan ehkäisevää huumetyötä yhteistyössä Venäjän ja Viron kanssa.
- Selvitetään kansainvälisen Avartti (Award) -toimintaohjelman toteuttamisvastuun ja johdon siirtäminen opetusministeriön nuorisoyksiköltä Suomen Nuorisoyhteistyö Allianssi ry:n yhteydessä toimivalle Avartti-toimistolle.

Nuorten osallistuminen Avartti-toimintaohjelmaan

Vuosi	2006	2007	2008	2009	2010
Ryhmät kpl	70	77	85	93	100
Nuoret (hlöä)	1 000	1 110	1 220	1 330	1 450

- Nuorisotyön uudeksi menetelmäksi vakiintunutta varttuneemmalle (yli 14-v.) nuorisolle suunnattua ohjelmaa laajennetaan ja yhteistyötä lähialueilla Luoteis-Venäjän ja Viron kanssa jatketaan.

Nuorten kasvu- ja elinolojen parantaminen

- Nuorisopoliittisessa koordinaatiossa keskitytään nuorten kasvu- ja elinolojen parantamiseen valtakunnan ja alueatasolla sekä tuetaan vastaavaa toimintaa paikallistasolla.

Nuorisotyön yleinen kehittäminen

- Kuntien nuorisotyötä tuetaan lähtökohtana uuden nuorisolain 7 ja 8 §:ssä asetetut tehtävät.
- Vuonna 2006 tasokorotetun valtionosuuden lisäksi kuntia tuetaan kohdennetuilla valtionavustuksilla, joiden painopisteinä ovat nuorten tieto- ja neuvontapalvelujen kehittäminen, nuorisotilojen peruskorjaukset ja varustuksen modernisointi, koululaisten ilta- ja viikkipäivätoiminta, liikunnallinen, kulttuurinen ja sosiaalinen nuorisotyö, media-, ympäristö- ja terveystieteiden opetus, maahanmuuttajanuorten ja kansallisten vähemmistöjen nuorten tukeminen ja erityisesti nuorten oman toiminnan tukeminen.
- Suunnitelmakaudella nuorisotyön peruspalvelujen turvaaminen sopeutetaan kunta- ja palvelurakennemuutokseen. Nuorisotyöpalvelut pyritään turvaamaan pääosin kuntakohtaisina lähipalveluina ja nuorisopoliittiset laajempaa väestöpohjaa edellyttävät palvelut alueellisen ja seutukunnallisen yhteistyön avulla.
- Nuorisotilat ovat keskeinen nuorisotyön peruspalvelu. Uuden nuorisolain perusteella kehitetään kuntien nykyistä nuorisotilaverkostoa painopisteinä tilojen peruskorjaukset sekä varustuksen modernisointi. Uusi avustujajärjestelmä organisoidaan lääninhallitusten tehtäväksi.

- Alueellisesta nuorisotyön kehittämisestä sovitaan tulossopimuksilla lääninhallitusten kanssa.
- Läänien nuorisotoimet huolehtivat nuorten työpajatoimintaan, koululaisten iltapäivätoimintaan, nuorisotilojen rakentamiseen ja varustamiseen sekä nuorisotyön alueelliseen kehittämiseen osoitettujen määrärahojen jakamisesta. Läänit arvioivat nuorisotyön peruspalvelujen toteutumista kunnissa. Opetusministeriö tukee mahdollisuuksien mukaan myös maakunnan liittojen nuorisopoliittista strategiatyötä. Opetusministeriön "Alueiden vahvuudeksi" -asiakirja on keskeinen aluetoiminnan strategia.
- Valtakunnallisia nuorisokeskuksia kehitetään uuden nuorisolain ja -asetuksen tavoitteiden ja arvolähtökohtien perustalta. Uusina toimintamuotoina painotetaan ympäristökasvatusta ja sosiaalista nuorisotyötä, nuorisotyön menetelmällistä kehittämistä sekä toimintaa nuorisotyön alueellisena palvelukeskuksena. Osallistutaan eurooppalaisen nuorisokeskusverkoston kehittämiseen erityisesti Itämeren piirissä sekä tuetaan keskuksia Avartti-toimintaohjelman palvelupisteinä.

Valtakunnalliset nuorisokeskukset

	2006	2007	2008	2009	2010
Nuorten käyttö (vrk)	160 000	162 000	164 000	166 000	168 000
Nuorten käyttöosuus	66 %	68 %	70 %	72 %	75 %
Tuki euroa/vrk	15	16	16	17	17

- Soveltavalla nuorisotyötä, -politiikkaa ja -hallintoa palvelevalla tutkimuksella ja selvityksillä on keskeinen asema nuorisotyön ja -politiikan kehittämisessä. Tämä korostuu suunnitelmakaudella, kun otetaan käyttöön nuorisolain pohjalta valtioneuvoston hyväksymä nuorisopoliittinen kehittämisohjelma. Selkeytetään nuorisotutkimuksen roolit nuorisotyön ja -politiikan arvioinnissa. Opetusministeriö tukee Nuorisotutkimusseuraa ja nuorisotutkimusverkostoa monipuolisen, riippumattoman ja kriittisen tutkimuksen ja nuorisopoliittisten selvitysten tuottamisessa.
- Nuorten tieto- ja neuvontapalveluja kehitetään ja tuetaan siten, että ne ovat suunnitelmakauden aikana kaikkien nuorten saavutettavissa. Nuorisotoimessa kehitetään informaatioteknologiaan perustuvia tiedotuksen ja tietohuollon järjestelmiä unohtamatta henkilökohtaisen neuvonnan merkitystä. Nuorten omaa tietotuotantoa ja mediakulttuurihankkeita painotetaan.

Nuorten tieto- ja neuvontapalvelut

Vuosi	2006	2007	2008	2009	2010
Kuntien palvelut (kpl)	90	110	130	150	180
Nuoret palvelujen piirissä	50 %	55 %	60 %	65 %	70 %

Kansainvälisessä nuorisoyhteistyössä pyritään turvaamaan suomalaisen nuorisopolitiikan tavoitteet sekä suomalaisten nuorten toimintamahdollisuudet. Tuetaan nuorten, nuorisotyöntekijöiden ja nuorisotutkijoiden kansainvälistä liikkuvuutta ja verkottumista. Huolehditaan EU:n yhteisten nuorisopoliittisten tavoitteiden toimeenpanosta sekä toteutetaan yhdessä Kansainvälisen henkilövaihdon keskuksen CIMOn kanssa EU:n uutta Nuorisotoimintaohjelmaa 2007-2013. Toteutetaan Eurooppalaista nuorisosopimusta kansallisen Lissabon-toimintapohjan sekä nuorisopoliittisen kehittämisohjelman mukaisesti. Osallistutaan Euroopan neuvoston ja Itämeren maiden väliseen yhteistyöhön. Vastataan Barentsin Euroarktisen neuvoston ja Pohjoismaiden ministerineuvoston puheenjohtajuuksista nuorisosalalla. Kahdenvälisessä yhteistyössä rajoitetaan yhteistyöasiakirjapohjainen vaihto entistä harvempiin maihin (Kiina, Venäjä, Viro) ja keskitytään tarveharkintaiseen teemakohtaiseen yhteistyöhön. Toimitaan edelleen YK:n aseman vahvistamiseksi nuorisopoliittisena foorumina.

6.3.2 Kehysehdotus

- EU:n sosiaalirahaston ohjelmakauden päättyessä 2006 loppuu nykymuotoinen nuorten työpajatoiminnan rahoitus rakennerahastomäärärahoista. Hallitusohjelmassa oleva nuorten työpajatoiminnan vakiinnuttaminen edellyttää vuoden 2006 avustustasoon verrattuna 1,5 miljoonan euron lisärahoitusta mikäli toiminnan laajuus halutaan säilyttää nykyisenä.

6.3.3 Menolaskelma

29.99 Nuorisotyö (1 000 euroa)

	2004 TP	2005 TA+LTA:t	2006 TA	2007 TTS	2008 TTS	2009 TTS	2010 TTS	2011 TTS
Perussuunnitelma	2 248	2 848	4 723	5 323	5 923	5 923	5 923	5 923
Kehysehdotus	2 248	2 848	4 723	5 323	6 223	6 223	6 223	6 223
Ero	0	0	0	0	300	300	300	300
 Veikkausvoittovarot (kehyksen ulkopuolella)	 28 494	 31 720	 34 228	 35 654	 37 600	 39 476	 41 100	 41 700

Perussuunnitelmaan sisältyvät muutokset
(1 000 euroa verrattuna vuoteen 2006)

	2007	2008	2009	2010	2011
Nuorisotoimen veikkausvoittovarojen kasvu (kehyksen ulkopuolella)	1 426	3 372	5 248	6 872	7 472
Työpajatoiminnan vakiinnuttaminen (29.99.51)	600	1 200	1 200	1 200	1 200

Kehysehdotukseen sisältyvät lisäksi seuraavat muutokset
(1 000 euroa verrattuna vuoteen 2006)

	2007	2008	2009	2010	2011
Työpajatoiminnan vakiinnuttaminen (29.99.51)		300	300	300	300

Toiminta- ja taloussuunnitelma 2007-2011: perussuunnitelma

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
(milj. €)	TP	TA+LTA:t	TA	TTS	TTS	TTS	TTS	TTS
Perussuunnitelma	5 589,8	5 824,6	6 077,7	6 179,5	6 220,1	6 209,7	6 229,8	6 215,9
<i>Arvio kehityksen ulkopuolisista menoista</i>	379,9	382,6	392,6	398,5	408,8	405,2	411,0	417,0
Pääluokka 29 yhteensä	5 969,7	6 207,1	6 470,3	6 578,0	6 628,9	6 614,9	6 640,8	6 632,9
29.01 Hallinto, kirkollisasiat ja toimialan yhteiset menot	257,8	268,4	277,9	304,1	293,1	267,1	264,9	264,2
29.10 (40) Yleissivistävä koulutus	1 800,3	1 882,8	1 969,6	1 967,0	1 988,1	1 968,1	1 951,9	1 935,4
29.20 (60) Ammatillinen koulutus	544,2	574,7	639,3	642,9	653,1	653,8	653,8	653,8
29.30 (69) Ammatillinen lisäkoulutus ja vapaa sivistystyö	303,6	321,5	331,1	339,6	304,5	304,5	304,5	304,5
29.40 (20) Ammattikorkeakouluopetus	335,1	353,6	365,2	367,9	373,2	373,2	373,2	373,2
29.50 (10) Yliopisto-opetus ja -tutkimus	1 290,8	1 333,3	1 353,0	1 392,6	1 405,9	1 401,3	1 403,2	1 403,2
29.60 (88) Tiede	163,2	166,5	181,5	187,5	197,2	214,8	229,4	229,4
<i>Arvio kehityksen ulkopuolisista menoista</i>	75,7	75,7	76,9	81,2	85,6	77,1	79,9	81,1
29.70 Opintotuki	740,3	750,3	776,8	782,0	784,6	787,3	789,2	792,5
29.80 (90) Taide ja kulttuuri	150,4	167,6	177,5	189,4	213,2	232,4	252,5	252,5
<i>Arvio kehityksen ulkopuolisista menoista</i>	187,5	185,1	186,4	182,6	181,1	179,0	175,8	178,4
29.90 (98) Liikuntatoimi	1,9	3,1	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3
<i>Arvio kehityksen ulkopuolisista menoista</i>	88,1	90,0	95,1	99,0	104,4	109,7	114,2	115,8
29.99 Nuorisotyö	2,2	2,8	4,7	5,3	5,9	5,9	5,9	5,9
<i>Arvio kehityksen ulkopuolisista menoista</i>	28,5	31,7	34,2	35,7	37,6	39,5	41,1	41,7

Toiminta- ja taloussuunnitelma 2007-2011: kehusehdotus

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
(milj. €)	TP	TA+LTA:t	TA	TTS	TTS	TTS	TTS	TTS
Kehusehdotus	5 589,8	5 824,6	6 077,7	6 230,7	6 302,9	6 297,9	6 318,3	6 305,2
<i>Arvio kehityksen ulkopuolisista menoista</i>	379,9	382,6	392,6	398,5	408,8	405,2	411,0	417,0
Pääluokka 29 yhteensä	5 969,7	6 207,1	6 470,3	6 629,2	6 711,7	6 703,1	6 729,3	6 722,2
29.01 Hallinto, kirkollisasiat ja toimialan yhteiset menot	257,8	268,4	277,9	308,9	299,1	272,3	268,7	267,0
29.10 (40) Yleissivistävä koulutus	1 800,3	1 882,8	1 969,6	1 981,0	2 002,1	1 982,1	1 965,9	1 949,4
29.20 (60) Ammatillinen koulutus	544,2	574,7	639,3	644,8	655,7	657,0	657,6	657,6
29.30 (69) Ammatillinen lisäkoulutus ja vapaa sivistystyö	303,6	321,5	331,1	341,2	330,1	330,1	330,1	330,1
29.40 (20) Ammattikorkeakouluopetus	335,1	353,6	365,2	377,9	381,5	381,5	381,5	381,5
29.50 (10) Yliopisto-opetus ja -tutkimus	1 290,8	1 333,3	1 353,0	1 403,5	1 417,3	1 412,7	1 413,7	1 413,7
29.60 (88) Tiede	163,2	166,5	181,5	189,3	203,7	223,1	239,4	240,6
<i>Arvio kehityksen ulkopuolisista menoista</i>	75,7	75,7	76,9	81,2	85,6	77,1	79,9	81,1
29.70 Opintotuki	740,3	750,3	776,8	784,5	788,6	794,3	796,2	799,5
29.80 (90) Taide ja kulttuuri	150,4	167,6	177,5	193,1	216,9	236,2	256,3	256,4
<i>Arvio kehityksen ulkopuolisista menoista</i>	187,5	185,1	186,4	182,6	181,1	179,0	175,8	178,4
29.90 (98) Liikuntatoimi	1,9	3,1	1,3	1,3	1,8	2,3	2,7	3,3
<i>Arvio kehityksen ulkopuolisista menoista</i>	88,1	90,0	95,1	99,0	104,4	109,7	114,2	115,8
29.99 Nuorisotyö	2,2	2,8	4,7	5,3	6,2	6,2	6,2	6,2
<i>Arvio kehityksen ulkopuolisista menoista</i>	28,5	31,7	34,2	35,7	37,6	39,5	41,1	41,7

OPETUSMINISTERIÖ

Undervisningsministeriet

MINISTRY OF EDUCATION

Ministère de l'Éducation

ISBN 952-485-072-9 (PDF)

ISSN 1458-8110